

Regional analyse Nord-Trøndelag

KNUT VAREIDE OG HANNA NYBORG STORM

TF-notat nr. 66/2012

Tittel: Regional analyse Nord-Trøndelag
Undertittel:
TF-notat nr: 66/2012
Forfatter(e): Knut Vareide og Hanna Nyborg Storm
Dato: 04.12.2012
ISBN: 978-82-7401-572-2
ISSN: 1891-053X
Pris: 120,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforsking.no)
Framsidedfoto: Illustrasjonsfoto
Prosjekt: Regionale næringsanalyser
Prosjektnr.: 20120170
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Innovasjon Norge Nord-Trøndelag

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforsking
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
Epost: post@tmforsk.no
www.telemarksforsking.no

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (cand oecon) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforsking siden 1996.

Hanna Storm er utdannet master i Økonomi og ressursforvaltning fra Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. I Telemarksforsking er Storm tilknyttet faggruppa for regional utvikling, der hun har jobbet siden 2008.

Forord

Denne rapporten er en videreføring av tidligere næringsanalyser. Analysene bygger på indikatorer og metoder fra tidligere år, som er oppdatert eller oppgradert. I tillegg introduserer vi enkelte nye tema og indikatorer.

De som har lest tidligere rapporter vil kjenne igjen kapitlene for folketall, arbeidsplasser, NæringsNM og Attraktivitetspyramiden.

I denne rapporten har vi også med to nye kapitler. Det ene kapitlet omhandler næringsmessig sårbarhet, det andre scenarier for befolkningsvekst fram til 2040.

Telemarksforskning har utarbeidet 21 regionale analyser på ulike geografiske nivå i 2012. Telemarksforskning og oppdragsgiverne har møttes ved tre anledninger underveis for å diskutere innhold, relevans og metoder. Dette har gitt verdifulle innspill til oss som har utarbeidet rapportene.

Vi har hatt det privilegium å lage slike regionale analyser over en periode på over ti år, hvorav enkelte oppdragsgivere har vært med i alle årene. Dette har gjort at vi har gradvis kunnet foredle og forbedre analysene år for år. Innspillene fra oppdragsgiverne, som arbeider med regional utvikling i praksis, har vært uvurderlige i denne utviklingen.

Bø, 4.12.2012

Knut Vareide
Prosjektleder

Innhold

Innledning	7
1. Befolkning	8
2. Arbeidsplasser	22
3. Næringsmessig sårbarhet.....	30
4. NæringsNM.....	44
5. Attraktivitetspyramiden.....	52
6. Regional vekstkraft	68

Sammendrag

Nord-Trøndelag fikk en rekordhøy befolkningsvekst i 2011. Folketallet økte med 1 250 personer. Mesteparten av befolkningsveksten kom av en rekordhøy nettoinnvandring på 1 054 personer. Et annet positivt trekk er at Nord-Trøndelag også fikk netto innflytting fra andre norske fylker. Det er første gang det har skjedd på 2000-tallet. Det har vært store regionale forskjeller i befolkningsveksten, hvor Stjørdalsregionen har hatt en sterk befolkningsvekst siden 2000, mens de nordligste regionene har hatt nedgang. Det er imidlertid i de nordligste regionene at forbedringene i befolkningsveksten har vært best de siste årene.

Nord-Trøndelag har hatt en vekst i antall arbeidsplasser siden 2000 som er litt lavere enn veksten på landsbasis. Næringslivet har imidlertid hatt en vekst i antall arbeidsplasser som er høyere enn ellers i landet i denne perioden. Antall arbeidsplasser i næringslivet i Nord-Trøndelag har økt med 14,2 prosent, mens næringslivet har vokst med 12,5 prosent på landsbasis. Etter 2008 har antall arbeidsplasser i næringslivet i fylket falt litt, i likhet med resten av landet. I Nord-Trøndelag er det i industrien og landbruket at det har vært nedgang i antall arbeidsplasser etter 2008. Arbeidsplassveksten er også ulikt fordelt mellom regionene. Stjørdalsregionen har hatt sterk vekst i antall arbeidsplasser, mens Indre Namdal har hatt sterk nedgang. Næringslivet i Stjørdalsregionen, Innherred og Midtre Namdal hadde imidlertid sterkere vekst i antall arbeidsplasser enn landet som helhet i 2011.

I dette notatet har vi introdusert en ny type analyse, der vi måler regioners næringsmessige sårbarhet. Sårbarheten er målt gjennom å se på regionenes fordeling av arbeidsplassene på vekst- og nedgangsbransjer, hvor spesialisert næringslivet er på bestemte bransjer og arbeidsmarkedsintegrasjonen. Stjørdalsregionen har etter hvert fått en svært gunstig næringsstruktur, og er rigget for videre vekst dersom utviklingen i bransjene forsetter trenden fra 2000 til 2011. De andre regionene i Nord-Trøndelag vil ha en ulempe med sine bransjestrukturer. Indre Namdal og Kystgruppen er regioner som har svært spesialisert bransjestruktur. Dette kan slå både negativt og positivt ut de neste årene, avhengig av om de bransjene som regionene har sitt tyngdepunkt i, har framgang eller går tilbake. Regionenes arbeidsmarkedsintegrasjon har mye å si for sårbarheten. Stjørdalsregionen har høy arbeidsmarkedsintegrasjon, som er en fordel både for næringsutvikling og attraktivitet. Indre Namdal og Kystgruppen er regioner med lav arbeidsmarkedsintegrasjon, noe som skaper ekstra utfordringer. Sammenlagt er Indre Namdalen mest sårbar av regionene, og er femte mest sårbar av alle regionene i landet. Stjørdalsregionen er blant de mest robuste regionene.

NæringsNM er et mål for hvordan næringslivet gjør det, på næringslivets premisser. I NæringsNM måles næringslivets prestasjoner med hensyn til lønnsomhet, vekst i omsetning og verdiskaping, etableringsvirksomhet og næringslivets relative størrelse. Nord-Trøndelag gjør det forholdsvis bra i NæringsNM, og er nummer ni av 19 fylker. Nord-Trøndelag har mange vekstforetak blant de etablerte bedriftene, men har lav etableringsaktivitet og lønnsomhet. Kystgruppen gjør det skarpt blant regionene, og er nummer sju av 83 regioner i årets NæringsNM. Av kommunene er det spesielt Vikna og Namsos som har gode resultater i NæringsNM.

Utviklingen i Nord-Trøndelag er analysert gjennom Attraktivitetspyramiden, som definerer tre typer attraktivitet som avgjørende for vekst: Attraktivitet for bedrifter i basisnæringer, attraktivitet for besøk og attraktivitet som bosted.

Nord-Trøndelag hadde en positiv utvikling i sine basisnæringer fram til 2007. Da var det langt sterkere vekst i basisnæringene i Nord-Trøndelag enn på landsbasis. Etter 2007 har det imidlertid vært en sterk nedgang, som har ført til at basisnæringene i fylket har gått ned med 3,8 prosent, mens basisnæringene på landsbasis har økt med 1,2 prosent. Nord-Trøndelag har en høyere andel enn landet ellers i industri og landbruk. Det har vært en nedgang på mer enn 1 500 arbeidsplasser i disse basisnæringene i fylket siden 2007.

Nord-Trøndelag har hatt en positiv utvikling i sine besøksnæringer. Veksten i besøksnæringene samlet sett har vært sterkere i Nord-Trøndelag enn på landsbasis. Det skyldes først og fremst at fylket har snudd en stor handelslekkasje til handelsoverskudd. Innherred og Midtre Namdal har hatt spesielt sterk vekst i besøksnæringene.

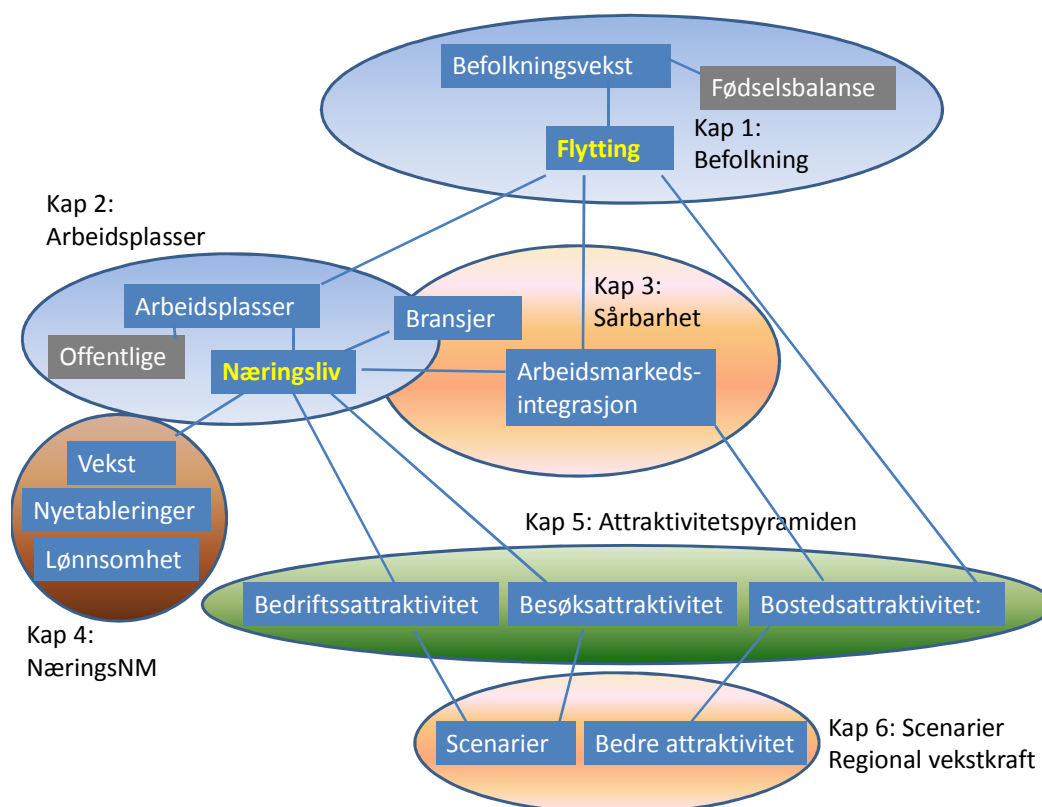
Nord-Trøndelag har hatt forholdsvis lav bostedsattraktivitet. Attraktivitetsbarometeret måler nettoflyttingen i forhold til arbeidsplassveksten, og viser at nettoflyttingen til Nord-Trøndelag har vært dårligere enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Fylket har vært spesielt lite attraktivt for innvandrere, både for innvandring direkte fra utlandet, og for tilflytting av personer med innvandrerbakgrunn fra andre fylker.

Til slutt i denne rapporten er det laget ulike scenarier for hvilken befolkningsvekst det vil bli i Nord-Trøndelag dersom de lykkes med å oppnå høy arbeidsplassvekst og en forbedring av bostedsattraktiviteten. Tilsvarende er det scenarier for hvilken utvikling det vil bli dersom en mislykkes på de to områdene.

Basisscenariet for Nord-Trøndelag har en vekst i befolkningen på 19,4 prosent fra til 2040. Dersom fylket oppnår en vekst i antall arbeidsplasser på linje med de beste fylkene, og en forbedring av bostedsattraktiviteten, vil veksten kunne økes til over 31 prosent i samme periode. Dersom Nord-Trøndelag i stedet får en svak arbeidsplassutvikling og en nedgang i bostedsattraktiviteten vil det fremdeles bli vekst, men da med bare 8,2 prosent. For de enkelte regionene er det større sprik mellom det mest optimistiske og det mest pessimistiske scenariet. Stjørdalsregionen vil få ganske bra vekst selv om de mislykkes både med arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet. De andre regionene risikerer imidlertid nedgang dersom de har svak arbeidsplassvekst og nedgang i bostedsattraktivitet.

Innledning

Notatet er bygd opp rundt seks kapitler, som til sammen skal gi et bilde av de sentrale utviklingstrekkene i området. De første to kapitlene er rent deskriptive. Deretter følger fire kapitler der vi gjennom ulike modeller og indikatorer forsøker å belyse årsaker og drivkrefter til utviklingen.

Notatet starter med en beskrivelse av befolkningsutviklingen. Befolkningsutviklingen er helt sentral for å beskrive et områdes utvikling. Flyttingen ut og inn av området vies spesiell oppmerksomhet, og er antakelig den viktigste indikatoren for om en region har en positiv utvikling. Mye av problemstillingene knyttet til regional utvikling kan knyttes til å forklare nettoflyttingen mellom regioner. I kapittel 2 gis en beskrivelse arbeidsplassutviklingen, og da spesielt arbeidsplassutviklingen i næringslivet.

I dette notatet introduserer vi et nytt begrep; næringsmessig sårbarhet. Den næringsmessige sårbarheten knytter seg til bransjesammensetningen i en region, og til arbeidsmarkedsintegrasjonen i en region. Sårbarheten kan være med på å forklare utviklingen i en region, og gir også en pekepinn på sannsynlig utvikling i årene framover.

NæringsNM baseres på foretakenes regnskap, og viser hvordan bedriftene i en region gjør det med hensyn til nyetableringer, vekst og lønnsomhet. NæringsNM gir en beskrivelse av næringsutviklingen, som utdyper bildet vi får av næringsutviklingen når vi bare ser på arbeidsplassutviklingen.

I kapittel 5 bruker vi modellen Attraktivitetspyramiden for å forklare stedenes befolkningsutvikling. Attraktivitetspyramiden har to dimensjoner som har med næringsutvikling å gjøre, bedriftsattraktivitet og besøksattraktivitet. Den tredje dimensjonen er bostedsattraktivitet som er sentral for å forstå flyttingen mellom regionene. Til slutt har vi et kapittel 6, der vi trekker trådene framover. Hvordan vil veksten i en kommune eller region påvirkes av at en lykkes med næringsutvikling og attraktivitetsutvikling?

1. Befolkning

Befolkningsutviklingen er den viktigste indikatoren for regional utvikling, og blir i denne rapporten viet ekstra oppmerksomhet. En positiv befolkningsutvikling er et mål i seg selv for de fleste regioner og er den fremste indikatoren på om noe går bra i en region. Alt datagrunnlag i dette kapitlet er fra SSB.

1.1 Befolkningsutviklingen i Nord-Trøndelag

Det har vært høy vekst i folketallet i Nord-Trøndelag i flere av de siste årene. Veksten var spesielt høy i 2011. På samme tid har befolkningsveksten på landsbasis økt enda sterkere. Nord-Trøndelag har dermed fått økt vekst i folketallet, men avstanden opp til den nasjonale veksten har likevel økt. Årsaken til den høye befolkningsveksten er økt innvandring til Norge. Det er innvandring fra EU-land som har stått for denne økningen. Den økte innvandringen har gitt bedre befolkningsvekst i hele landet. Nord-Trøndelag har også fått økt innvandring fra denne gruppen. Innvandrere fra EU-land kommer ofte til Norge for å arbeide, og denne innvandringen karakteriseres derfor som arbeidsinnvandring.

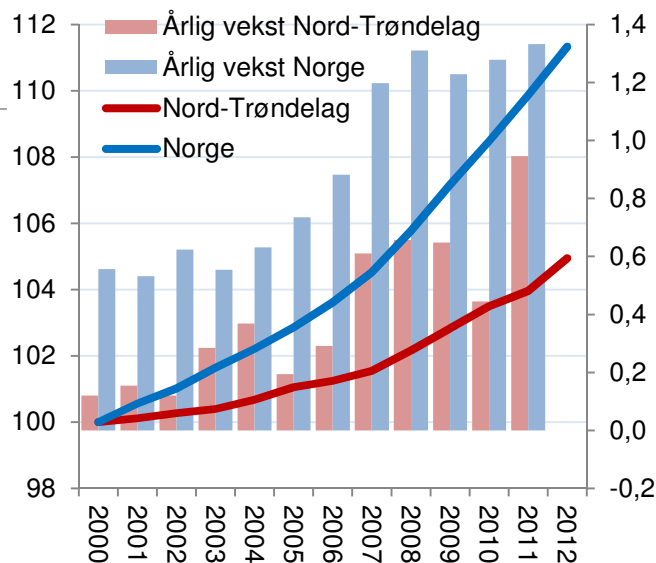
1.2 Befolkningsutviklingen dekomponert

Befolkningsutviklingen består av tre komponenter; fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring.

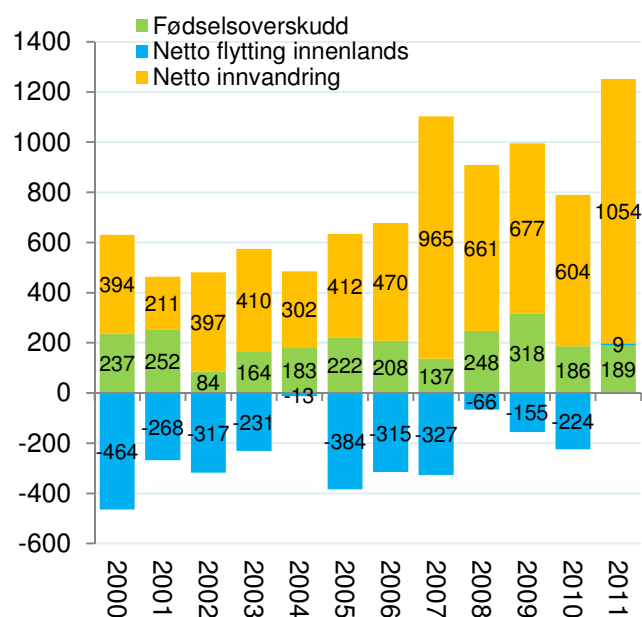
Nord-Trøndelag har hatt et fødselsoverskudd som har bidratt til folketallsveksten alle år siden 2000, men fødselsoverskuddet er lavere enn i mange andre fylker. På landsbasis er fødselsbalansen på nesten 0,4 prosent.

Nord-Trøndelag har hatt netto utflytting til andre norske fylker de fleste årene siden 2000. Nettoutflyttingen er blitt redusert, og 2011 var det første året Nord-Trøndelag har hatt netto innflytting på lenge.

Innvandringen har bidratt positivt, og økt mye de siste årene. Det er innvandringen som er hovedårsaken til den positive utviklingen i fylket.

Figur 1: Befolkningsutvikling i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2012.

Figur 2: Befolkningsutviklingen i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2011, dekomponert i fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring.

1.3 Befolkningsveksten i fylkene

I tabellen under ser vi hvordan den årlige veksten har utviklet seg i alle fylkene i Norge etter 2000.

Tabell 1: Årlig befolkningsvekst i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	0,2	0,8	0,9	0,9	1,5	1,6	1,9	2,2	2,7	2,0	2,1	2,3
Akershus	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,4	1,6	1,8	1,7	1,7	1,7	1,9
Rogaland	0,5	0,7	1,0	1,0	1,1	1,1	1,8	2,0	1,9	1,8	1,9	1,6
Buskerud	0,9	0,4	0,7	0,4	0,5	0,7	1,0	1,4	1,4	1,2	1,3	1,6
Sør-Trøndelag	0,8	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	1,5	1,3	1,3	1,2	1,3
Aust-Agder	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5	0,6	1,3	1,2	1,1	1,4	1,3
Hordaland	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7	1,0	0,9	1,3	1,5	1,6	1,5	1,3
Østfold	1,1	0,7	0,9	0,6	0,7	0,7	0,8	1,1	1,2	1,1	1,2	1,3
Vestfold	1,1	0,7	0,8	0,6	0,6	0,6	0,8	1,2	1,2	0,9	1,0	1,2
Vest-Agder	0,8	0,6	0,9	0,6	0,7	0,6	0,9	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1
Møre og Romsdal	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,2	0,6	0,8	1,0	1,1	1,1
Nord-Trøndelag	0,1	0,2	0,1	0,3	0,4	0,2	0,3	0,6	0,7	0,6	0,4	0,9
Troms	0,4	-0,1	0,4	0,3	0,1	0,6	0,4	0,3	0,6	0,6	0,7	0,7
Hedmark	0,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,4	0,3	0,5	0,6
Oppland	0,4	-0,1	0,2	0,1	-0,3	0,0	-0,1	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6
Finnmark	0,0	-0,5	-0,3	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-0,4	0,1	0,5	0,8	0,5
Telemark	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	-0,1	0,0	0,3	0,5	0,4	0,6	0,5
Nordland	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
Sogn og Fjordane	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	0,1	0,2	0,6	0,6	0,4
Norge	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,9	1,2	1,3	1,2	1,3	1,3

Befolkningsveksten i Norge skjøt fart i 2007, da det ble en sterk økning i arbeidsinnvandring fra EU-land. Denne innvandringen har fortsatt å øke, og har ført til en femårsperiode med historisk høy befolkningsvekst. Befolkningsveksten på landsbasis har vært i størrelsesorden 1,2 til 1,3 prosent av folketallet årlig de siste fem årene. I 2011 sto innvandringen for nesten ett prosentpoeng av denne befolkningsveksten. Fra og med 2008 har alle de 19 fylkene i landet hatt befolkningsvekst hvert år. Den høye innvandringen har dermed skapt befolkningsvekst i alle fylkene.

Vi kan se at Nord-Trøndelag har hatt lik utvikling som Norge forøvrig, med en økning i folketallsveksten etter 2007. Likevel har ikke veksten vært like sterk som på landsbasis. Veksten har vært systematisk lavere enn veksten på landsbasis i hele perioden, noe som betyr at Nord-Trøndelag ikke har klart å holde følge med utviklingen i resten av landet.

1.4 Innvandring

Innvandringen har forsterket befolkningsveksten i alle fylker og regioner. I tabellen under ser vi hvordan innvandringen har utviklet seg i fylkene i Norge.

Tabell 2: Netto innvandring i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011, samt snitt i perioden 2007-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Snitt 2007-2011
Oslo	0,1	0,1	0,7	0,2	0,3	0,6	0,7	1,3	1,8	1,1	1,3	1,5	1,4
Finnmark	0,9	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,8	1,0	1,0	1,1	1,2	1,0
Møre og Romsdal	0,3	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,5	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0
Buskerud	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	0,7	0,8	1,0	1,1	0,9
Akershus	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,8	0,7	0,8	1,0	0,8
Troms	0,3	0,2	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8
Rogaland	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	1,3	1,2	1,0	1,2	0,9	1,1
Sogn og Fjordane	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,8	0,9	1,1	1,1	0,9	1,0
Sør-Trøndelag	0,2	0,2	0,4	0,1	0,3	0,4	0,5	0,8	0,7	0,7	0,6	0,9	0,8
Aust-Agder	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,8	0,9	0,7	0,8	0,9	0,8
Hordaland	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,4	0,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Oppland	0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7
Nordland	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7
Nord-Trøndelag	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,7	0,5	0,5	0,5	0,8	0,6
Vestfold	0,2	0,1	0,3	0,1	0,2	0,3	0,5	0,8	0,8	0,7	0,6	0,8	0,7
Østfold	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,7	0,6
Vest-Agder	0,3	0,2	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,8
Hedmark	0,3	0,1	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,6
Telemark	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Norge	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	0,4	0,5	0,8	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9

Alle fylkene fikk fra 2007 en høyere innvandring enn de hadde hatt tidligere. Innvandringen i 2011 ble høyere enn noensinne, og tilsvarte nesten én prosent av folketallet i Norge.

I 2011 var det Oslo, Finnmark, Møre og Romsdal og Buskerud som hadde høyest innvandring. Rogaland og Sogn og Fjordane har hatt høy innvandring i tidligere år, men fikk ikke så høy innvandring i 2011.

Vi kan se at Nord-Trøndelag har fått økt innvandring fra 2007 og utover. Samtidig kan vi se at innvandringen til Nord-Trøndelag har vært lavere enn landsgjennomsnittet i denne perioden. Selv om innvandringen har økt, har Nord-Trøndelags relative andel av innvandringen blitt lavere. Nord-Trøndelag har i snitt hatt en innvandring på 0,6 prosent av folketallet i perioden 2007-2011, mens gjennomsnittet har vært 0,9 prosent. Det positive er at forskjellen mellom innvandringen til Nord-Trøndelag og landsgjennomsnittet var mindre i 2011 enn i de tre foregående årene.

1.5 Innenlands flytting

Den innenlandske nettoutflyttingen er interessant å studere, fordi den forteller hvilke regioner som vokser på bekostning av andre. I tabellen under ser vi hvordan nettoutflyttingen i fylkene har utviklet seg.

Tabell 3: Netto flytting innenlands i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Akershus	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Østfold	1,0	0,6	0,8	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4
Vestfold	0,7	0,5	0,5	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,3	0,3
Buskerud	0,5	0,1	0,3	0,0	0,0	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2
Aust-Agder	0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,3	0,2
Hedmark	0,3	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Sør-Trøndelag	0,1	0,0	0,0	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
Nord-Trøndelag	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	0,0
Rogaland	-0,1	-0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vest-Agder	0,1	0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Hordaland	-0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Oslo	-0,4	0,2	-0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Telemark	0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Oppland	0,2	-0,1	0,0	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	-0,1	-0,2	0,0	-0,2	-0,2
Møre og Romsdal	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Nordland	-0,9	-0,7	-0,7	-0,5	-0,6	-0,7	-0,8	-0,7	-0,6	-0,5	-0,4	-0,5
Troms	-0,4	-0,6	-0,4	-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6
Sogn og Fjordane	-0,6	-0,9	-0,7	-0,5	-0,7	-1,0	-1,1	-0,9	-0,9	-0,7	-0,7	-0,6
Finnmark	-1,5	-1,2	-1,3	-1,1	-0,9	-0,8	-1,0	-1,4	-1,3	-0,9	-0,6	-0,9

Akershus, Østfold og Vestfold er fylker som har hatt netto innflytting fra andre fylker i alle årene etter 2000. Øst- og Vestfold har imidlertid langt lavere innflytting fra andre fylker i de siste årene.

De tre nordligste fylkene, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er fem fylker som har hatt netto utflytting i alle årene etter 2000. I disse fylkene har utflyttingen til andre fylker blitt lavere de siste årene.

Nord-Trøndelag har hatt netto utflytting de fleste årene, men utviklingen har vært positiv. Fylket har gradvis redusert nettoutflyttingen, og hadde tilnærmet balanse mellom innflytting og utflytting i 2011. Hvis denne trenden fortsetter, vil det være et veldig positivt bidrag til utviklingen i fylket.

1.6 Fødselsbalanse

Fødselsbalansen virker i utgangspunktet kanskje ikke like interessant som flyttemønstrene, ettersom den endres ganske langsomt og er lite påvirkelig. Fødselsbalansen påvirkes av aldersfordelingen, kjønnsfordelingen og fruktbarheten. På lang sikt betyr fødselsbalansen imidlertid mye for befolkningsutviklingen.

Tabell 4: Fødselsbalansen i prosent av folketall i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Rogaland	0,7	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7
Hordaland	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5
Akershus	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Vest-Agder	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Sør-Trøndelag	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Troms	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Møre og Romsdal	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3
Buskerud	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Aust-Agder	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2
Finnmark	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3	0,4	0,2	0,2
Sogn og Fjordane	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Vestfold	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Nord-Trøndelag	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Østfold	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Nordland	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Telemark	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppland	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Hedmark	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Norge	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

Oslo har den klart høyeste fødselsbalansen i 2011. For ti år siden hadde Rogaland, Finnmark, Akershus og Hordaland høyere fødselsbalanse. Oslo har hatt en sterkt økende fødselsbalanse siden 2000, mens Finnmark og Akershus har hatt en synkende trend.

Hedmark, Oppland og Telemark er fylker som har hatt en negativ fødselsbalanse i perioden etter 2000. Når fødselsbalansen er så lav i disse fylkene, henger det sammen med to faktorer. For det første er aldersstrukturen ugunstig, med mange gamle og få kvinner i fødedyktig alder. For det andre er fruktbarheten lav, ved at kvinner i disse fylkene får relativt få barn i sin levetid.

Nord-Trøndelag har hatt et fødselsoverskudd som har ligget mellom 0,1 og 0,2 prosent av folketallet i årene siden 2000. Dette har vært under snittet i Norge. Nord-Trøndelag har ikke en spesielt lav fruktbarhet, så det lave fødselsoverskuddet henger antagelig mer sammen med alderssammensetningen.

1.7 Relativ flytting

Relativ flytting er summen av netto innenlands flytting og innvandring fratrukket landsgjennomsnittet. Dette er et mål for hvordan et fylke gjør det i konkurranse med andre fylker i Norge. Fylker med høy innflytting har enten høy arbeidsplassvekst eller høy bostedsattraktivitet.

Tabell 5: Relativ flytting i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011. Relativ flytting er nettoflytting fratrukket gjennomsnittlig innvandring til Norge.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Akershus	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,3	0,4	0,3	0,5
Oslo	-0,5	0,2	0,1	0,0	0,4	0,4	0,6	0,4	0,8	0,2	0,2	0,4
Buskerud	0,5	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,4
Østfold	0,8	0,4	0,5	0,3	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
Aust-Agder	0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1
Vestfold	0,7	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1
Rogaland	-0,4	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,5	0,5	0,2	0,2	0,2	-0,1
Sør-Trøndelag	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	-0,1	0,0	-0,2	-0,1
Møre og Romsdal	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	-0,1	0,0	-0,1
Hordaland	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,6	-0,2
Hedmark	0,4	0,0	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Oppland	0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,4	-0,3	-0,5	-0,4	-0,5	-0,2	-0,3	-0,3
Vest-Agder	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	-0,1	-0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,3
Telemark	0,2	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5
Troms	-0,3	-0,6	-0,3	-0,3	-0,6	-0,2	-0,6	-0,9	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6
Nordland	-0,7	-0,6	-0,7	-0,3	-0,5	-0,7	-0,9	-1,1	-0,8	-0,6	-0,5	-0,6
Finnmark	-0,8	-1,0	-1,1	-1,0	-0,8	-1,0	-1,2	-1,4	-1,1	-0,7	-0,3	-0,6
Sogn og Fjordane	-0,5	-0,7	-0,6	-0,5	-0,7	-1,0	-1,2	-0,9	-1,0	-0,4	-0,5	-0,7

Akershus, Oslo og Buskerud hadde høyest innflytting av fylkene i landet i 2011. Dette er fylker som har hatt høy innflytting i perioden etter 2000.

Østfold og Vestfold hadde høyest innflytting i 2000, men i disse fylkene har trenden vært sterkt fallende. Også Hedmark og Telemark har en klar fallende tendens i den relative nettoflyttingen.

De fylkene med klare positiv trend er Oslo, Finnmark og Møre og Romsdal. Rogaland hadde en sterk forbedring fra 2000 til 2007, men har hatt en fallende tendens de siste fem årene.

Sogn og Fjordane og de tre nordligste fylkene hadde alle svakest flyttebalanse i 2011, og har også gjort det svakest samlet sett etter 2000.

Nord-Trøndelag gjør det litt under middels blant fylkene, og taper systematisk i forhold til resten av landet. Trenden var negativ i perioden fram til 2010, men den relative flyttingen var langt bedre i 2011. Dette er et utslag av den positive utviklingen i netto innenlands flytting og økningen i innvandringen som førte til at forskjellen mellom utviklingen i Nord-Trøndelag og resten av landet ble mindre.

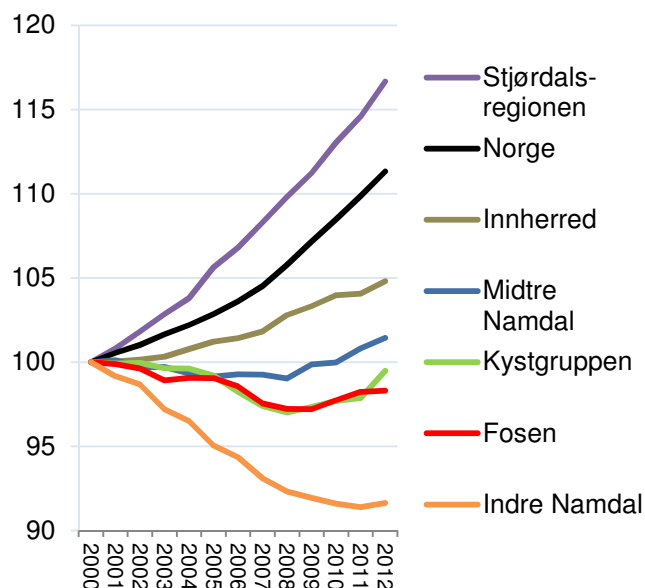
1.8 Befolkningsutvikling i regionene

Stjørdalsregionen har hatt høy vekst i folketallet siden 2000, og har økt folketallet med nærmere 17 prosent. Dette er sterkere enn landsgjennomsnittet på 11,3 prosent.

Innherred har hatt jevn vekst, og har økt folketallet med nesten fem prosent. Midtre Namdal har hatt en vekst de siste fem årene, og har økt med 1,5 prosent siden 2000.

Kystgruppen og Fosen har hatt liknende utvikling, med nedgang fram til 2008/2009 og deretter moderat vekst. Kystgruppen hadde imidlertid sterk vekst i 2011, og var kun 0,5 prosent under 2000-nivået ved inngangen av 2012. Fosen lå samtidig 1,7 prosent under dette nivået.

Indre Namdal har hatt en sterk og jevn nedgang i folketallet i hele perioden. 2011 var det første året det var en svak oppgang i folketallet. Folketallet har gått ned med 8,4 prosent siden 2000.

Figur 3: Befolkningsutvikling i regionene i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2012, indeksert slik at nivået i 2000=100.

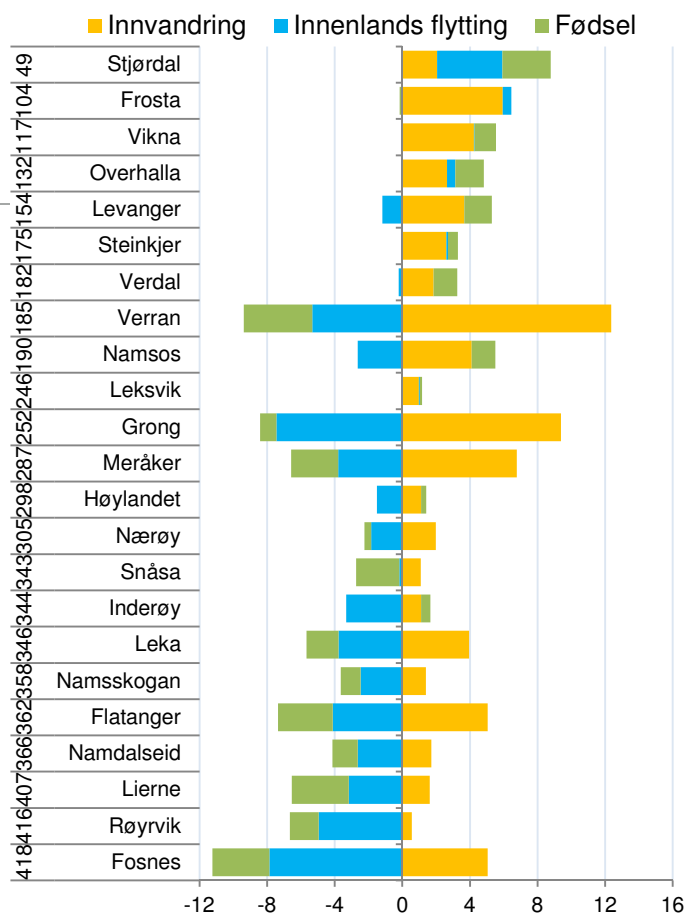
1.9 Befolkningsutvikling i kommunene

Stjørdal er kommunen som har hatt best folketallsutvikling i Nord-Trøndelag de siste fem år, og har økt folketallet med 8,8 prosent. Kommunen har hatt en høy innenlands nettoinnflytting og et høyt fødselsoverskudd, i tillegg til innvandring. Dette har ført til at Stjørdal er blant de 50 kommune i landet med høyest vekst i denne perioden.

Frosta, som har hatt nest høyest vekst i fylket, har hovedsakelig vokst gjennom høy innvandring, men har også hatt netto innenlands innflytting. Vikna, på tredjeplass, har hatt høy innvandring og et positivt fødselsoverskudd.

Flertallet av kommunene i Nord-Trøndelag sliter imidlertid med netto innenlands utflytting og en negativ fødselsbalanse.

Svakest utvikling har Fosnes og Røyrvik hatt. De har hatt en nedgang i folketallet på over seks prosent de siste fem årene. Dette plasserer dem blant de 15 kommunene i landet med høyest nedgang i folketallet.

Figur 4: Befolkningsendringer i kommunene i Nord-Trøndelag siste fem år, dekomponert. Tallene til venstre angir rangering med hensyn til vekst siste fem år blant landets 429 kommuner.

1.10 Relativ flytting i kommunene

Relativ flytting er en interessant indikator å følge, fordi den forteller om den underliggende styrken i utviklingen på et sted. Som nevnt tidligere er relativ flytting et steds nettoflytting fratrukket gjennomsnittlig innvandring. Årsaken til at vi bruker relativ flytting i stedet for å bare bruke den enklere indikatoren nettoflytting, er å lettere kunne sammenlikne forskjellene mellom kommuner og utviklingen over tid. Kommunene er også rangert etter progressivt gjennomsnitt¹, som både tar hensyn til veksten de siste ti årene og trenden i veksten. Slik den regnes ut, vil de siste årenes vekst telle mer enn vekst tidlig i perioden.

Tabell 6: Relativ flytting i prosent av folketallet i kommunene i Telemark i perioden 2000-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Rang viser kommunens rangering med hensyn til progressivt gjennomsnitt.

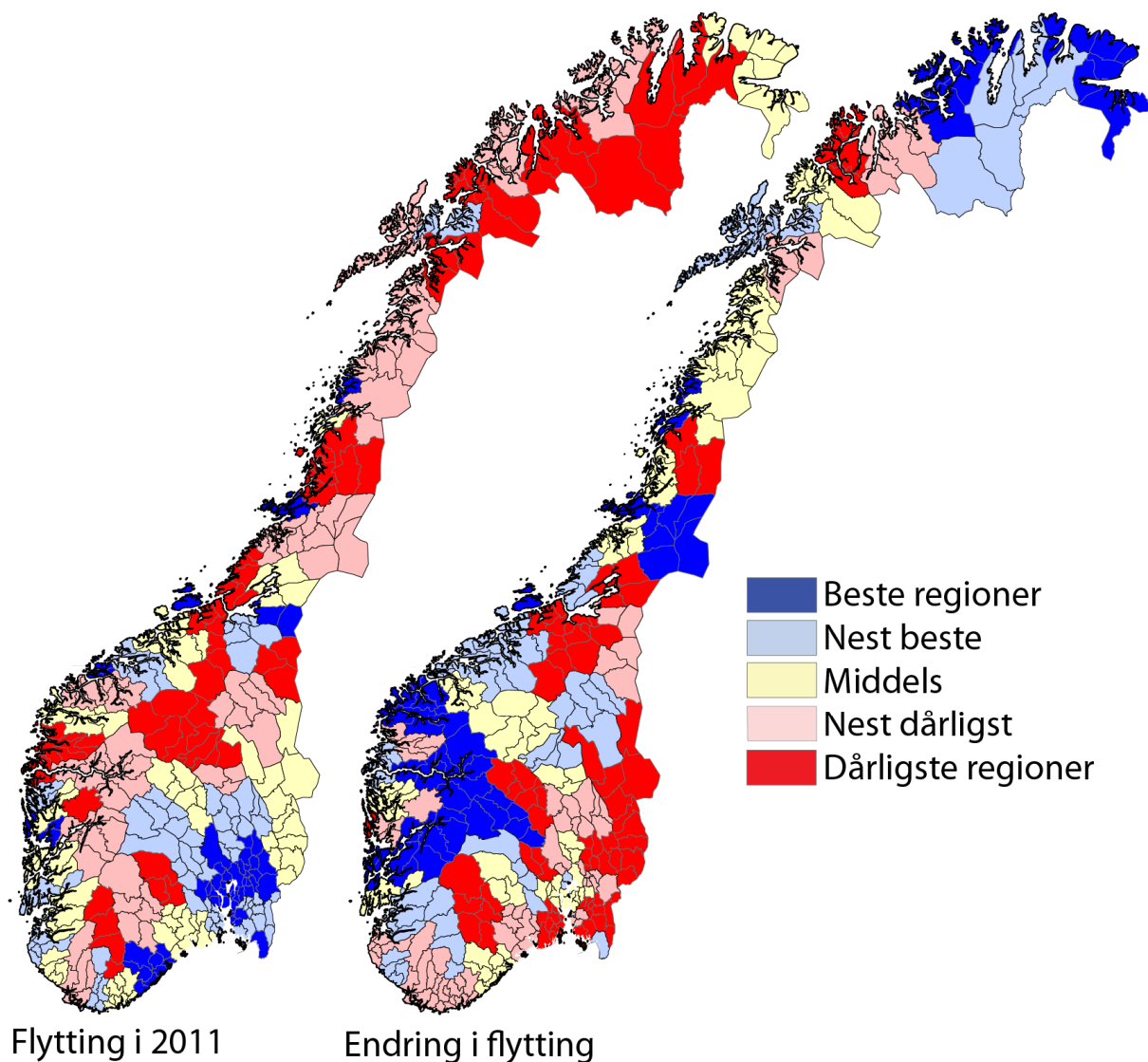
Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
37	Stjørdal	0,6	0,6	0,5	0,8	1,2	1,0	1,0	0,3	0,3	0,5	-0,1	0,3	0,5
55	Frosta	-0,2	0,8	1,3	-0,8	0,9	-1,0	-0,9	-0,7	0,0	-0,5	0,9	2,2	0,3
117	Verran	-0,1	-1,1	1,0	0,4	-0,3	-0,7	-0,2	12,3	-1,0	-0,5	-10,5	3,3	0,0
129	Vikna	0,0	0,9	-0,3	0,9	-0,9	-0,7	-0,6	-0,7	0,5	-0,3	-0,8	1,0	-0,1
166	Steinkjer	0,1	-0,6	-0,6	-0,1	0,1	-0,8	0,4	-0,5	-0,3	-0,1	-0,7	-0,1	-0,3
167	Meråker	-0,5	-0,8	-0,3	-0,2	0,9	-1,4	-0,9	-0,6	-1,3	-0,3	0,8	0,1	-0,3
188	Levanger	-0,7	0,1	0,0	0,4	0,2	-0,5	-0,6	-0,2	-0,6	-0,5	-0,2	-0,3	-0,3
211	Overhalla	-1,0	-0,9	-0,4	-2,1	-2,2	-0,3	-0,3	-0,8	0,4	-0,7	-0,1	0,0	-0,4
228	Verdal	-0,7	-0,2	-0,3	0,1	-0,7	-0,2	-0,4	-0,2	-0,9	-0,6	-0,5	-0,6	-0,5
231	Namsos	-0,3	-0,8	-0,4	-0,2	-0,1	-0,1	-0,8	-0,8	-0,5	-0,7	-0,2	-0,8	-0,5
279	Flatanger	-0,4	0,8	-0,7	-1,4	-1,7	-2,8	-0,5	-2,7	-0,6	-2,2	-0,1	2,4	-0,7
283	Leksvik	-0,5	-0,1	-1,5	-0,5	-0,7	-0,6	-1,1	-1,0	-0,1	-0,5	-1,0	-0,6	-0,7
290	Grong	-0,3	0,5	-1,7	-0,6	-1,9	-2,1	-1,6	-1,0	-1,5	-0,2	-0,5	0,7	-0,7
324	Nærøy	0,0	-1,4	-1,1	-0,8	0,0	-1,6	-1,9	-1,8	-1,3	-0,7	-0,5	0,1	-0,9
336	Høylandet	-0,1	-2,1	-3,2	-1,2	-0,7	1,7	-1,8	-0,4	-0,8	-1,3	-1,0	-1,3	-0,9
342	Snåsa	-1,0	-1,1	-0,5	-0,7	-1,8	-0,8	-2,8	-1,2	-0,5	-0,8	-0,1	-0,8	-0,9
367	Namsskogan	-3,6	1,1	-1,0	-1,1	-1,6	-2,4	0,9	-2,6	0,5	-1,1	0,1	-2,4	-1,0
369	Inderøy	-0,4	0,3	-0,4	-0,9	0,7	0,0	-1,3	-2,1	-1,4	-1,0	-0,7	-1,4	-1,0
377	Lierne	-0,7	-0,6	-0,4	-0,9	-1,6	-0,2	-1,1	-1,0	-1,1	-2,1	-1,8	0,1	-1,1
378	Namdalseid	-0,1	-1,2	-1,4	-1,3	-0,1	-1,9	-1,3	-1,8	-0,6	-1,5	0,4	-1,8	-1,1
392	Fosnes	-1,2	-1,2	-0,5	-0,8	-3,8	-0,7	-0,7	-3,7	-0,8	-2,0	-2,8	2,1	-1,2
412	Leka	-3,2	-0,2	-2,7	-5,2	-3,1	-2,7	-2,0	0,2	-1,6	0,6	-0,4	-3,0	-1,5
420	Røyrvik	-1,6	-3,9	-2,7	-2,1	-0,3	-0,6	-4,0	-4,8	-0,5	-1,4	0,1	-2,2	-1,7

Stjørdal har hatt en relativ flyttebalanse som viser at flyttebalansen har vært sterkere enn middels i nesten hele perioden. Også Frosta har gjort det bra i mange av årene, men spesielt i de to siste årene. Begge kommunene kommer godt ut på det progressive gjennomsnittet. Verran er en litt spesiell kommune, som hadde ekstremt høy innvandring i 2007 og ekstrem høy utflytting i 2010. Dette knytter seg til registrering av utenlandske arbeidere som var sysselsatt i et firma i Verran.

Andre kommuner som har gjort det over middels for progressivt gjennomsnittet er Vikna, Steinkjer, Meråker og Levanger. Mange av kommunene i Nord-Trøndelag gjør det imidlertid under middels sammenliknet med de andre kommunene i landet på den progressive tiårsindeksen. Det er derfor viktig for fylket at de større kommunene som Stjørdal, Steinkjer, og Levanger gjør det bra.

1.11 Nye regionale mønstre

I de siste årene har det blitt noen nye trekk i de regionale flyttemønstrene i Norge. I figuren under viser vi flyttemønsteret mellom regioner i 2011, samt flyttemønsteret i perioden 2009-2011 sammenliknet med perioden 2000-2006.

Figur 5: Regionale forskjeller i nettoflytting i 2011, samt endringer i relativ nettoflytting fra perioden 2000-2006 til perioden 2009-2011.

Kartet til venstre viser regionale variasjoner i nettoflyttingen i 2011. Det sentrale Østlandet trakk til seg mange innflyttere i 2011. Enkelte regioner rundt Bergen og Trondheim hadde også høy innflytting. Dette er et mønster som vi har sett tidligere. Det nye er at regioner som Ytre Helgeland, Hitra/Frøya og Kystgruppen (Nord-Trøndelag) var blant regioner med høyest innflytting. Dette er regioner som har hatt stor utflytting tidligere.

I kartet til høyre ser vi hvordan flyttemønsteret har endret seg de siste tre årene i forhold til tidligere, målt med perioden 2000-2006. Finnmark har mye lavere utflytting enn tidligere, samtidig som at kystregioner som Ytre Helgeland, Hitra/Frøya, HALD, Søre Sunnmøre, Kystgruppen, Sunnhordland og Nordfjord har fått mye bedre flyttebalanse. Østlandet har relativt sett fått mye lavere innflytting enn tidligere, men vi ser på kartet over flytting i 2011 at det fremdeles er Østlandet som trekker til seg flest innflyttere.

1.12 Befolkningsframskrivningerⁱⁱ

Hvert år beregner og publiserer Statistisk Sentralbyrå framskrivninger for Norges befolkning, den siste for perioden 2012-2100. SSBs befolkningsframskrivninger viser hvordan landets folkemengde vil endre seg under gitte forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet og nettoinnvandring.

Ulike prognoser for levealder og fruktbarhet påvirker framskrivningene i noen grad, men ganske lite i forhold til ulike prognoser for innvandring. De siste befolkningsframskrivningene viser at både samlet folkemengde og antall innvandrere i de nærmeste tiårene vil øke sterkt med de fleste kombinasjoner av forutsetninger. I følge modellen vil innvandring øke noen år til, og deretter ha betydelig nedgang.

Som følge av en lav arbeidsledighet og høyt inntektsnivå i Norge ventes det en høy innvandring de nærmeste årene. Etter hvert er det imidlertid ventet at inntektene fra petroleumssektoren vil minke og den relative inntekten i Norge synke. Dette vil kunne gjøre det mindre attraktivt å innvandre for å arbeide i Norge.

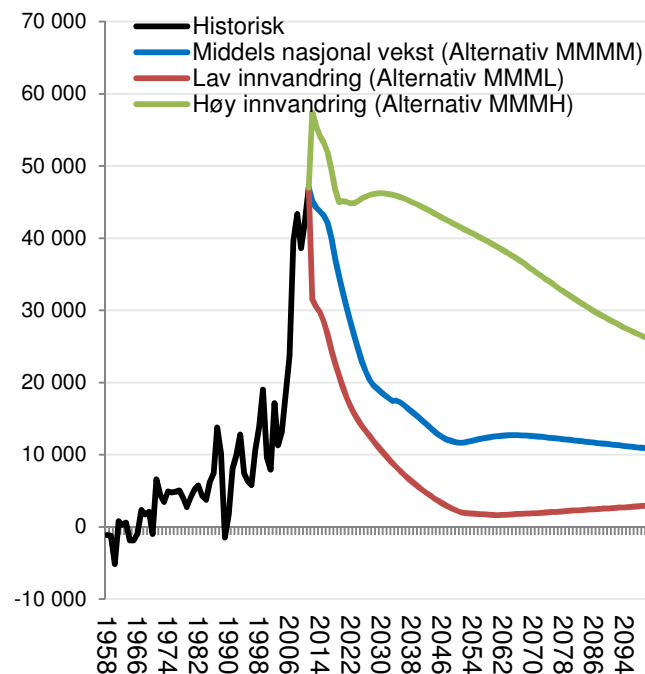
SSB presenterer tre framskrivningsbaner som kalles middels nasjonal vekst, lav innvandring og høy innvandring. I figur 6 kan vi se at nettoinnvandringen er ventet å gå betydelig ned. I høyalternativet er det forutsatt konstant relativt inntektsnivå, og nedgangen i innvandring blir dermed mindre i dette alternativet. I lavalternativet er det forutsatt at det relative inntektsnivået i Norge vil falle sterkt, noe som vil føre til at innvandringen vil synke raskt.

Modellen tar hensyn til at innvandrere har høyere sannsynlighet for utvandring enn resten av befolkningen. Sannsynligheten for utvandringen varierer med alder, kjønn, botid i Norge og landbakgrunn. Et økende antall innvandrere i Norge medfører derfor større utvandring, og særlig av innvandrere med kort botid.

Som figur 6 viser, vil nettoinnvandringen i 2040 komme ned i 15 000 i mellomalternativet. Dette er en konsekvens av at den synkende innvandringen ikke klarer å kompensere for den økende utvandringen. Men også i høyalternativet blir nettoinnvandringen lavere på lang sikt, til tross for det svært høye nivået på innvandringen. Dette viser hvordan den økende utvandringen, som påvirkes

av den tidligere høye innvandringen, er en sentral forutsetning for framskrivningene.

Det er imidlertid stor usikkerhet forbundet med disse banene. Usikkerheten er knyttet både til selve modellen og anslagene for ledighet og relativ inntekt i framtiden. Denne usikkerheten gjør at innvandringstallene vil kunne avvike betydelig fra anslagene. Store avvik kan oppstå som konsekvens av uforutsette økonomiske og politiske forhold i andre land, spesielt vil kriser og konflikter kunne føre til at flere personer kommer til Norge for å få beskyttelse eller arbeid. Videre kan den økonomiske eller politiske utviklingen bli endret i de landene som arbeidsinnvandrere kommer fra, og i eventuelle nye EU-medlemsland som får lettere adgang til det norske arbeidsmarkedet. Den økonomiske og/eller politiske utvikling i andre europeiske land kan også føre til at arbeidsinnvandrere reiser til andre land enn Norge, for eksempel at polakker heller reiser til Tyskland enn Norge. I tillegg vil endringer i økonomiske og politiske forhold i Norge kunne påvirke innvandringen, som blant annet innvandringspolitikk, etterspørsel etter arbeidskraft, ledighet og inntektsnivå.

Figur 6: Historisk netto innvandring i 1958-2011 og framskrevet netto innvandring i perioden 2010-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav innvandring og høy innvandring.

Utviklingen i innvandringen, som altså er antatt å være høy i de nærmeste årene for deretter å gå ned, vil ha stor påvirkning på den generelle befolkningsutviklingen i Norge. Det er ventet at de siste års sterke befolkningsvekst vil fortsette noen år til, for deretter å avta.

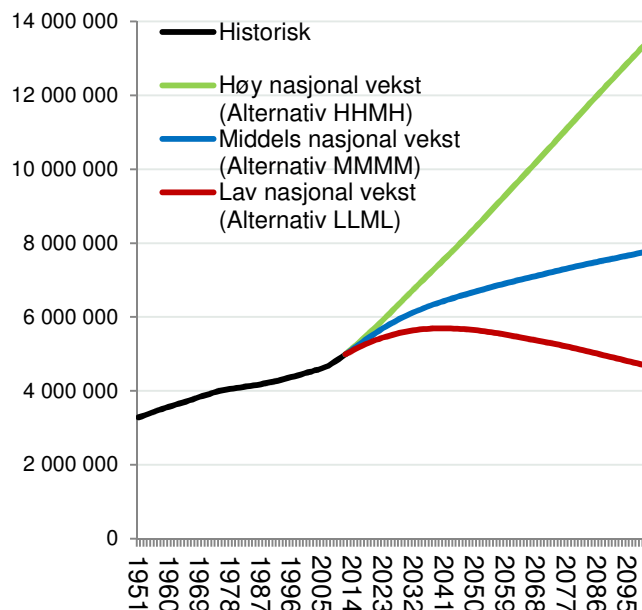
Figur 7 viser befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 1951-2012 og den framskrevne befolkningsstørrelsen i perioden 2012-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst. I følge framskrivningene blir befolkningsveksten særlig høy i de første årene, men lenger ut i perioden avtar befolkningsveksten. Ifølge hovedalternativet MMMM vil den årlige veksten være på topp om fire år, med en økning på 67 000 innbyggere i 2016, for deretter å synke til under 40 000 om 20 år, i 2032.

Folketallet passerte 5 millioner i mars 2012. I hovedalternativet MMMM vil folketallet ha nådd 6 millioner i 2030, og havne på 7,8 millioner i 2100. I alternativet med høy nasjonal vekst vil Norge nå 6 millioner allerede i løpet av 2023, og få over 13 millioner innbyggere i 2100. I lavalternativet øker befolkningen til 5,7 millioner i 2041, for deretter å avta.

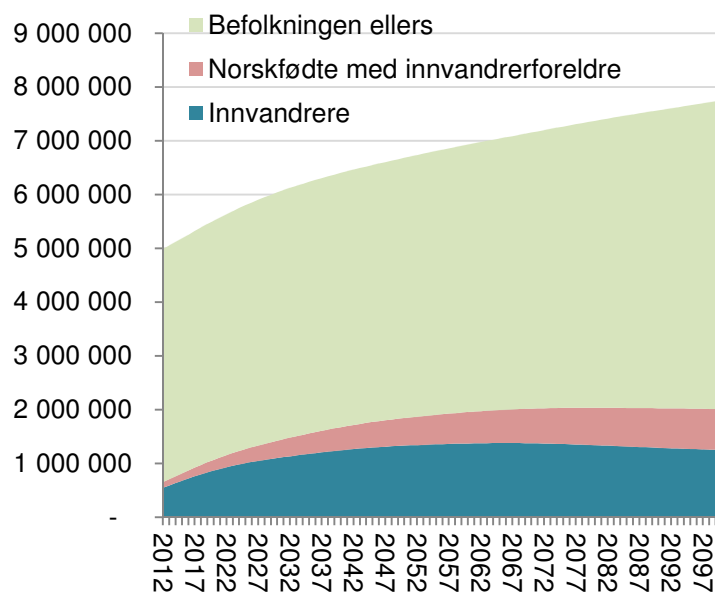
Det store spriket mellom alternativene vitner om den store usikkerheten som er knyttet til tallene, og SSB understreker at tallene blir mer og mer usikre jo lenger fram i tid vi går. Det er som nevnt spesielt knyttet stor usikkerhet til innvandringen.

Figur 8 viser befolkningen i Norge i perioden fram til 2100 i følge hovedalternativet MMMM, fordelt på gruppene innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers.

Antall innvandrere og barn født i Norge av innvandrerforeldre er forventet å øke sterkt i årene som kommer, spesielt fra de nye EU-landene i Øst-Europa. I hovedalternativet MMMM vil innvandrerbefolkningen, som er en sammenslåing av gruppene innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, øke fra 655 000 i 2012 til over 2 millioner i løpet av 2060-årene. Den øvrige befolkningen vil øke fra 4,3 millioner i 2012 til over 5 millioner i samme periode.

Figur 7: Befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 1951-2012 og den framskrevne befolkningsstørrelsen i perioden 2011-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst.

Figur 8: Befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 2012-2100 i følge hovedalternativet MMMM fordelt på innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers.

1.13 Regionale framskrivninger

I tillegg til de nasjonale framskrivningene, framskriver SSB befolkningen for fylkene og kommunene i landet fram til 2040.

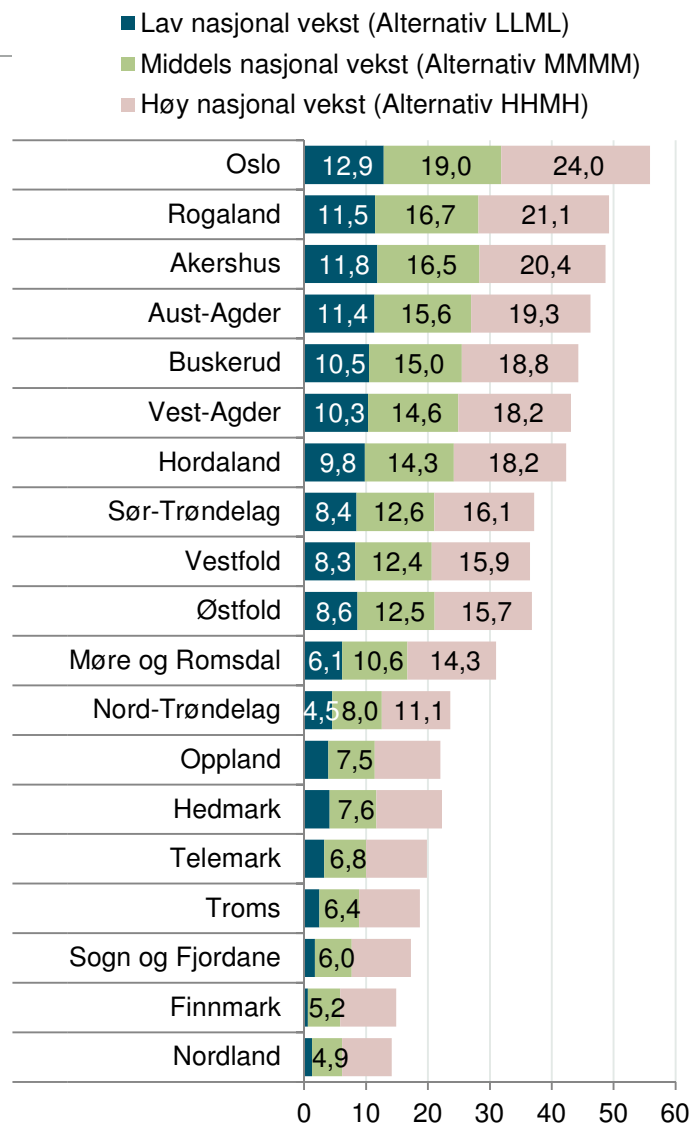
Ifølge SSBs regionale befolkningsframskrivninger vil folketallet i alle fylker øke fram til 2040. I den første perioden er det forventet aller sterkest vekst i Oslo, men også Rogaland og Akershus kan vente sterk vekst de nærmeste årene. Felles for vekstfylkene er at de omfatter et storbyområde eller er nær en av de større byene. Hovedalternativet forutsetter at veksten vil bli redusert lengre ut i perioden.

Figur 9 viser prosentvis vekst i fylkene fra 2012 til 2022. Fylkene er rangert etter alternativet «middels nasjonal vekst», som regnes som hovedalternativet og brukes av kommuner og fylkeskommuner som grunnlag for planlegging.

Oslo er det fylket som ventes å få høyest vekst under de gitte forutsetningene, og vil i følge hovedalternativet øke folketallet med 19 prosent i denne perioden. Denne økningen er nesten lik som i den foregående perioden 2002-2012, da Oslo økte folketallet med 19,6 prosent. Rogaland og Akershus er deretter ventet å få nest og tredje høyest vekst, med en vekst på over 16 prosent. Videre er det ventet sterk vekst i Aust-Agder, Buskerud og Vest-Agder. Spesielt så er Aust-Agder ventet å få en mye sterkere vekst enn i perioden 2002-2012, da folketallet økte med 8,3 prosent.

Lavest vekst er forventet i Nordland, Finnmark og Sogn og Fjordane. I følge hovedalternativet vil disse tre fylkene få en vekst fra 4,9 til 6,0 prosent. Dette er betydelig høyere vekst enn fylkene har hatt i den foregående tiårsperioden. Finnmark hadde en vekst på bare 0,1 prosent i perioden 2002-2012, mens Nordland hadde en vekst på 0,3 prosent. Selv lavalternativet forutsetter en høyere vekst enn i den foregående tiårsperioden. Veksten vil i følge dette alternativet bli fra 0,6 prosent i Nordland til 1,7 prosent i Sogn og Fjordane. I høyalternativet er veksten fra 8,0 til 9,6 prosent.

Nord-Trøndelag vil i følge hovedalternativet få en vekst på 8,0 prosent i perioden 2012-2022. Dette er betydelig høyere enn i den siste tiårsperioden, da veksten var på 4,7 prosent. Veksten i lavalternativet er 4,5 prosent, mens den er 11,1 prosent i høyalternativet.

Figur 9: Prosentvis vekst i fylkene fra 2012 til 2022 i følge de tre alternativene for lav nasjonal vekst, middels nasjonal vekst og høy nasjonal vekst.

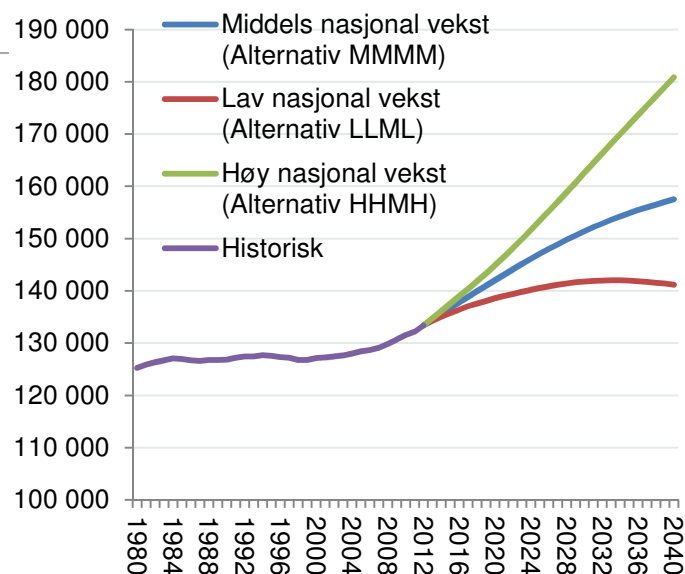
1.14 Framskrivning for Nord-Trøndelag

Figur 10 viser veksten i Nord-Trøndelag i perioden 1980-2012, samt SSBs framskrivningsalternativ for perioden 2012-2040. For perioden 1980-2012 brukes de historiske tallene, mens de tre framskrivningsalternativene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst brukes for perioden 2012-2040.

Folketallet i Nord-Trøndelag var på 133 390 per 1. januar 2012. Middelalternativet framskriver at befolkningen vil øke, men med avtagende styrke etter hvert. Folketallet vil øke til 157 494 i 2040.

I høyalternativet er veksten sterk og konstant, og resulterer i et folketall på 180 844 i 2040, altså en økning på over 47 000 innbyggere.

Lavalternativet sier at folketallet skal øke fram til 2033, da det vil ligge på i overkant av 142 000 innbyggere. Etter dette året vil folketallet i Nord-Trøndelag avta.

Figur 10: Historisk vekst i Nord-Trøndelag i perioden 1980-2012 og de tre banene for framskrivning i perioden 2012-2040.

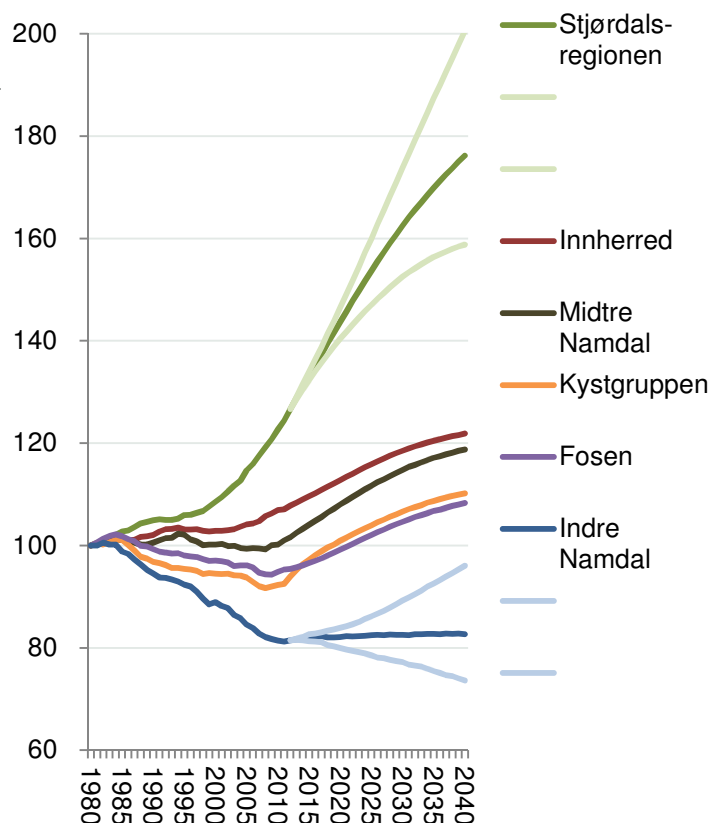
1.15 Framskrivninger for regioner

Figur 11 viser befolkningsframskrivningene for regionene i Nord-Trøndelag. Alle tre alternativ er vist for Stjørdalsregionen og Indre Namdal, men det er kun det midlere alternativet som er vist for de andre regionene.

Stjørdalsregionen har vokst med nærmere 27 prosent fra 1980 til 2012. I følge hovedalternativet MMMM vil regionen vokse med ytterligere 49 prosentpoeng fram til 2040. Høyalternativet sier en vekst på hele 74 prosentpoeng, noe som vil doble folketallet fra 1980.

Indre Namdal har mistet 18,5 prosent av befolkningen siden 1980, og har i hovedalternativet nokså stabilt folketall i perioden fram til 2040. Høyalternativet sier en vekst på 15 prosentpoeng fram til 2040, men dette er fortsatt nesten fire prosent under 1980-nivået.

Fosen, Kystgruppen, Midtre Namdal og Innherred har en vekst fra 13 til 17 prosentpoeng fra 2012 til 2040 i hovedalternativet. Det betyr en vekst fra 8 til 22 prosent fra 1980.

Figur 11: Historisk vekst i regionene i Nord-Trøndelag i perioden 1980-2012 og framskrevet vekst i perioden 2012-2040.

1.16 Framskrivninger for kommuner

I følge SSBs hovedalternativ vil det bli nedgang i kun 81 av 429 kommuner de første fem årene av framskrivningsperioden. Dette skyldes hovedsakelig den høye innvandringen som er forutsatt. Innvandringen får positiv virkning på folketallet i nesten samtlige kommuner, og ikke bare i de største byene. Men selv om flertallet av kommunene vil få vekst, er det store regionale forskjeller. Det er kommuner nær de største byene som er forventet å få sterkst vekst, mens de minst sentrale vil få lavest vekst.

Kommunene der det forventes nedgang i folketallet de nærmeste årene, er først og fremst små kommuner med stor avstand til byer og større tettsteder. Mange av disse finner vi i Nord-Norge, og gjelder spesielt mindre kystkommuner. Også Nord-Trøndelag har mange spredt bebodde utkantkommuner som er inne i en nedgangsperiode. I Sør-Norge finner vi nedgangskommuner blant annet i de perifere delene av Hedmark, Oppland og Telemark. Dette er fjellområder med høy gjennomsnittsalder, lav fruktbarhet og negativ flyttebalanse.

De mest sentrale kommunene er altså forventet å få sterkere vekst enn de minst sentrale, men forskjellene i befolkningsvekst mellom sentrale og mindre sentrale områder vil etter hvert bli redusert. Dette skyldes lavere innvandring og økende utvandring, særlig fra sentrale kommuner. Befolkningsveksten vil etter hvert gå ned på alle sentralitetsnivå, og i de første årene er det ventet at nedgangen blir minst for utkantkommunene.

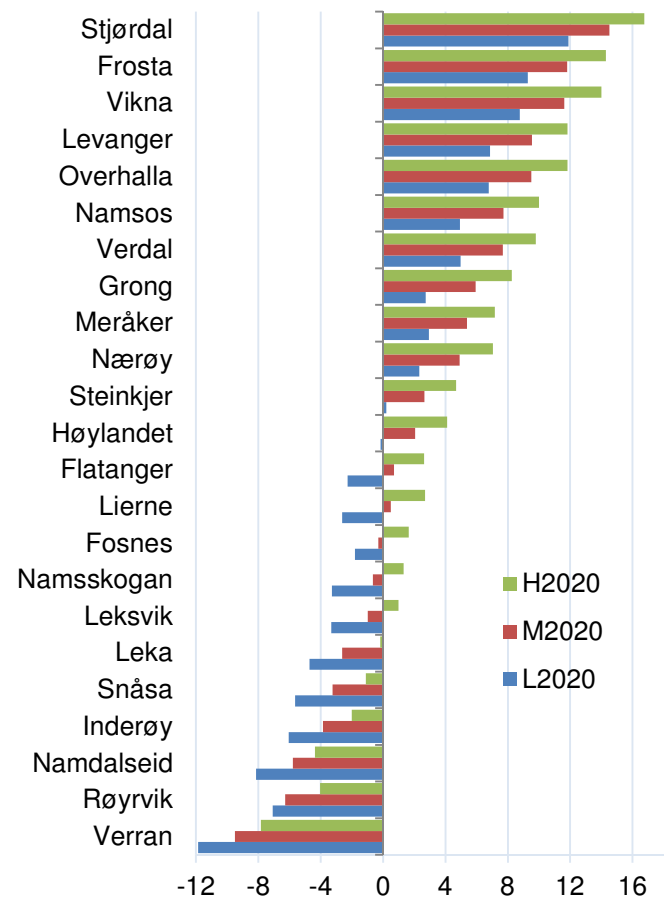
Forutsetninger om innenlands flytting betyr mye for de regionale resultatene, i tillegg til de regionale forskjellene i innvandring. Forutsetningene er basert på det innenlandske og utenlandske flyttemønsteret fra de siste årene. Det har vært et sentraliseringsmønster over lang tid, som skyldes at de innenlandske flyttestrømmene har gått i retning storbyområdene. Til nå har innvandring utenfra forsterket sentraliseringen, men effekten har blitt mindre de siste årene. Det har vært en liten økning i andel av innvandringen til de minst sentrale kommunene og en liten nedgang til de mest sentrale kommunene.

I figur 12 har vi vist hvilken befolkningsvekst kommunene i Nord-Trøndelag får fram til 2020 i følge de tre ulike befolkningsframskrivningene.

Stjørdal, som har hatt sterkst vekst de siste årene, forventes å få sterkst vekst også de neste årene. Videre er det forventet at Frosta og Vikna vil få nest og tredje høyest vekst i fylket de neste årene.

Det er de samme kommunene som har hatt høy vekst de siste årene som er forventet å ha høy vekst i perioden fram til 2020. Det kommer av at SSB tar utgangspunkt i flyttemønstrene fra de siste fem år i sine framskrivninger.

Ni kommuner har nedgang i det midlere alternativet, og seks av disse har også nedgang i høyalternativet.

Figur 12: Befolkningsvekst i kommunene i Nord-Trøndelag fram til 2020 i de ulike befolkningsframskrivningene.

2. Arbeidsplasser

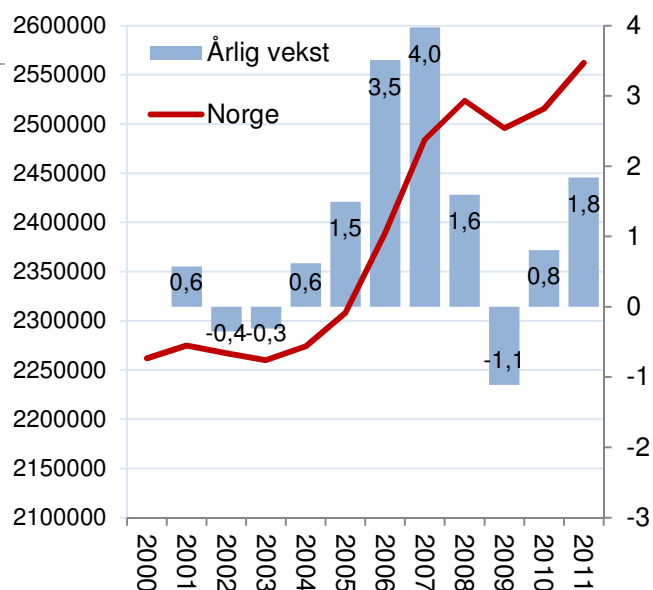
Arbeidsplasser er ved siden av folketallet den mest sentrale størrelsen i regional utvikling. Fra 2000 er det svært godt statistikkgrunnlag for å beskrive utviklingen. Data hentes fra SSBs registerbasert sysselsettingsstatistikk.

2.1 Utviklingen i Norge

I 2011 økte antall arbeidsplasser med 46 260 i Norge. Veksten tilsvarte 1,8 prosent. Denne veksten er lavere enn i de store vekstårene 2006 og 2007, men høyere enn i alle andre år etter 2000.

Veksten kommer på toppen av en vekst på 20 132 arbeidsplasser i 2010. Nedgangen i kriseåret 2009 var på 28 018 arbeidsplasser.

Norge har hatt en vekst i antall arbeidsplasser på hele 300 000 siden 2000. Dette tilsvarer 13,3 prosent.

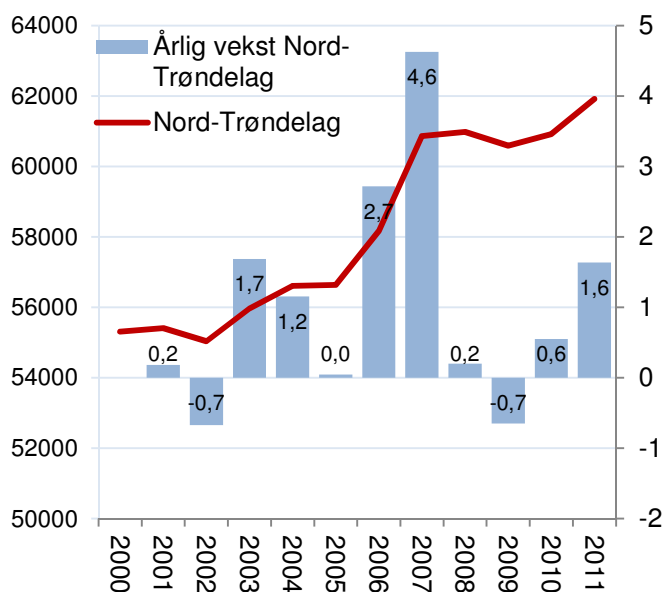

Figur 13: Antall arbeidsplasser og årlig prosentvis vekst i arbeidsplasser Norge i perioden 2000-2011.

2.2 Utviklingen i Nord-Trøndelag

Nord-Trøndelag har hatt flere år med god vekst i antall arbeidsplasser. I 2007 økte antall arbeidsplasser med 4,6 prosent. Dette var godt over landsgjennomsnittet. I 2003 fikk også Nord-Trøndelag en vekst på 1,7 prosent, mens Norge hadde en nedgang på 0,3 prosent. I 2007, da det var stor nedgang i antall arbeidsplasser i Norge, fikk Nord-Trøndelag lavere nedgang enn i resten av landet. I andre år har veksten imidlertid vært lavere enn landsgjennomsnittet. Dette gjelder blant annet de to siste årene.

I hele perioden fra 2000 til 2011 hadde Nord-Trøndelag en vekst på 6 611 arbeidsplasser. Det tilsvarer 12,0 prosent. Veksten på landsbasis var 13,3 prosent i samme periode. Nord-Trøndelag har dermed hatt 1,3 prosentpoeng lavere vekst enn veksten i Norge. Med samme vekst om landsgjennomsnittet hadde Nord-Trøndelag hatt 724 flere arbeidsplasser i dag.

Figur 14: Antall arbeidsplasser og årlig prosentvis vekst i arbeidsplasser i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2011.

2.3 Vekstmønstre for fylkene

For å kunne sammenlikne utviklingen i fylkene over tid er det praktisk å bruke relativ vekst. Relativ vekst er veksten i antall arbeidsplasser i fylket fratrukket veksten på landsbasis samme år. Dermed får vi utjevnet konjunktursvingningene og kan sammenlikne utviklingen i fylkene over en lengre tidsperiode.

Tabell 7: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i fylkene i 2001-2011, samt 10 års progressivt gjennomsnitt og samlet vekst etter 2000. Fylkene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Fylke	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt	2000- 2011
1	Rogaland	2,1	0,3	0,5	1,0	0,6	2,6	1,9	0,9	0,9	0,8	1,6	1,25	29,1
2	Akershus	1,5	2,3	-0,2	0,6	0,3	0,3	0,5	1,0	0,1	0,6	1,1	0,62	22,8
3	Hordaland	0,4	-0,1	1,6	0,4	0,2	1,1	0,1	0,6	0,9	-0,4	0,2	0,39	19,1
4	Vest-Agder	0,0	2,5	1,4	1,5	0,1	0,1	1,6	0,9	0,1	0,0	-0,6	0,38	22,0
5	Sør-Trøndelag	1,1	0,9	2,4	0,0	0,3	0,5	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,13	18,8
6	Buskerud	0,5	1,1	0,5	0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,7	-0,8	-0,3	-0,1	-0,06	15,0
7	Oslo	-1,5	-2,6	-2,5	-0,6	0,9	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,5	-0,07	6,2
8	Møre og Romsdal	-0,6	-0,1	-0,6	-0,4	0,1	-0,2	0,0	-0,4	0,5	-0,1	-0,5	-0,13	10,8
9	Finnmark	-0,6	-0,7	0,4	-0,1	-0,3	-1,7	-0,5	-1,3	1,1	0,5	0,1	-0,15	9,9
10	Aust-Agder	-0,3	-2,3	0,2	0,7	-0,5	-0,4	1,1	0,2	-0,5	0,4	-1,3	-0,16	10,2
11	Nord-Trøndelag	-0,4	-0,3	2,0	0,5	-1,5	-0,8	0,6	-1,4	0,5	-0,3	-0,2	-0,20	12,0
12	Vestfold	0,8	0,7	-0,7	0,4	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,2	-0,4	-1,1	-0,47	11,2
13	Nordland	-0,4	0,0	0,3	-0,8	-1,2	-1,4	-0,4	-1,2	0,2	0,0	-0,5	-0,52	7,3
14	Østfold	0,8	0,8	-0,7	-0,8	-0,5	0,0	-0,5	-0,3	-1,4	-0,1	-0,9	-0,56	9,3
15	Troms	-0,4	0,4	1,3	-0,8	-1,4	-1,2	-1,6	-1,1	0,3	-0,4	-0,4	-0,59	7,8
16	Hedmark	0,2	-0,1	-0,1	1,1	-2,4	-0,9	-1,1	-0,2	-1,0	-0,2	-1,7	-0,85	6,3
17	Oppland	-0,6	0,4	1,3	-1,0	-0,8	-1,2	-1,4	-1,3	-0,6	0,0	-1,5	-0,85	6,0
18	Sogn og Fjordane	-1,0	-0,4	-0,4	-1,6	-1,0	-2,4	-1,4	-1,6	0,7	-0,1	-1,2	-0,88	2,3
19	Telemark	-1,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,4	-0,7	-1,4	0,0	-0,9	-1,2	-1,6	-0,92	3,7

Rogaland hadde den klart sterkeste veksten i antall arbeidsplasser i 2011. Rogaland har også hatt sterkeste vekst etter 2000. Fylkene er rangert etter progressivt gjennomsnitt, som både tar hensyn til vekst i de siste ti årene og trenden i veksten. Her vil de siste årenes vekst teller mer enn vekst tidlig i perioden. Akershus, Hordaland, Vest-Agder og Sør-Trøndelag er andre fylker med god vekst etter 2000. Oslo hadde svært dårlig utvikling de tre første årene, men har hatt bedre utvikling de siste årene.

I fire av årene har veksten i Nord-Trøndelag vært sterkere enn i resten av landet. I 2003 var veksten 2 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. I år som 2005 og 2008 har veksten imidlertid vært en del lavere enn i landet ellers. I snitt har Nord-Trøndelag hatt en årlig vekst som er 0,2 prosentpoeng lavere enn veksten på landsbasis. Dette rangerer Nord-Trøndelag som nummer elleve av de 19 fylkene.

2.4 Vekst i ulike sektorer

Vi kan dele opp arbeidsplassene i privat og offentlig sektor, for å se hvordan utviklingen har vært. Privat sektor har ca. 70 prosent av arbeidsplassene i Norge, mens offentlig sektor står for 30 prosent.

Nord-Trøndelag har hatt høyere vekst i privat sektor enn det resten av landet har hatt. Antall arbeidsplasser i privat sektor økte med 14,2 prosent fra 2000 til 2011. Det var 1,7 prosentpoeng mer enn veksten i privat sektor på landsbasis, som økte med 12,5 prosent. Det ble 5 084 flere arbeidsplasser i næringslivet i Nord-Trøndelag i denne perioden. Antall private arbeidsplasser i Nord-Trøndelag var i 2011 imidlertid ikke helt tilbake til nivået fra 2008.

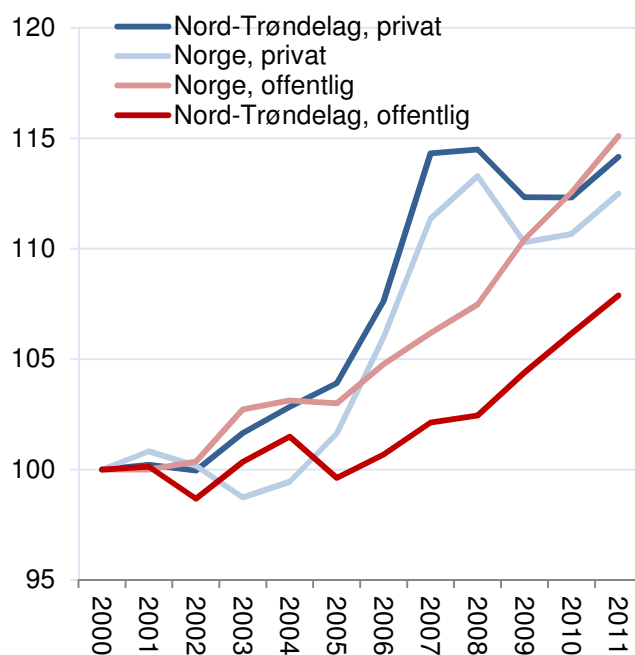
Veksten i offentlig sektor i Nord-Trøndelag har vært langt lavere. Antall offentlige arbeidsplasser har økt med 7,9 prosent fra 2000 til 2011 i Nord-Trøndelag, mens sektoren på landsbasis har økt med 15,1 prosent i samme periode. I Nord-Trøndelag har det blitt 1 527 flere offentlige arbeidsplasser i disse årene, mens veksten ville vært på nærmere 3000 arbeidsplasser hvis veksten hadde vært like sterk som landsgjennomsnittet.

Offentlig sektor består av kommunal, fylkeskommunal og statlig sektor. Kommunal sektor er klart størst av de offentlige sektorene i Norge, med over 450 000 arbeidsplasser.

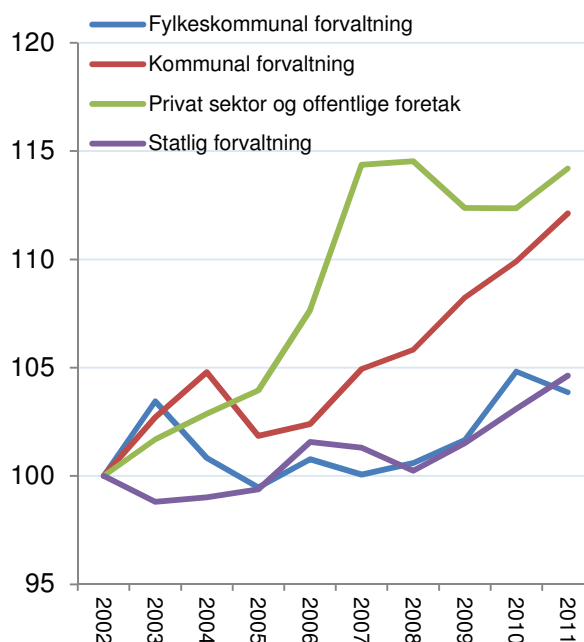
Kommunal sektor er også størst i Nord-Trøndelag, med 13 608 arbeidsplasser. Statlig sektor har 5 553 arbeidsplasser, mens fylkeskommunal sektor har 1 747 arbeidsplasser.

I figur 16 ser vi hvordan utviklingen har vært i de ulike sektorene i Nord-Trøndelag. Vi ser da på utviklingen fra 2002 og utover, ettersom sykehusene ble overført fra fylkeskommunal til statlig sektor fra og med 2002.

Kommunal sektor har hatt en vekst på 12,1 prosent. Dette har gitt 1 472 flere arbeidsplasser, noe som utgjør størsteparten av veksten i offentlig sektor i fylket. Fylkeskommunal og statlig sektor har hatt en vekst på rundt fire prosent. Statlig sektor har hatt langt høyere vekst på landsbasis. En lav vekst i statlig sektor, sammen med en vekst i kommunal sektor som har vært lavere enn gjennomsnittet, er årsaken til den svake utviklingen i offentlig sektor i fylket.

Figur 15: Utvikling i antall arbeidsplasser i privat og offentlig sektor i Norge og Nord-Trøndelag i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 16: Utvikling i antall arbeidsplasser i offentlige sektorer i Nord-Trøndelag i perioden 2002-2011, indeksert slik at nivået i 2002=100.

2.5 Bransjer

Handel er den største bransjen i privat sektor i Nord-Trøndelag, med 7 884 arbeidsplasser i 2011, noe som er en liten økning fra 2008.

Industrien var største bransje i 2008, med 8 537 arbeidsplasser, men har deretter hatt en nedgang på 660 arbeidsplasser.

Personlig tjenesteyting og landbruk og fiske og bygg og anlegg er også store bransjer i Nord-Trøndelag. Personlig tjenesteyting er den bransjen som har hatt høyest vekst, mens landbruk og fiske er den som har hatt høyest nedgang etter industrien. Det har blitt 456 flere arbeidsplasser i personlig tjenesteyting, og 565 færre arbeidsplasser i landbruk og fiske.

Bygg og anlegg og faglig, vitenskapelig og teknologisk tjenesteyting har også fått en del flere arbeidsplasser. Resten av andre bransjene har fått mindre økninger.

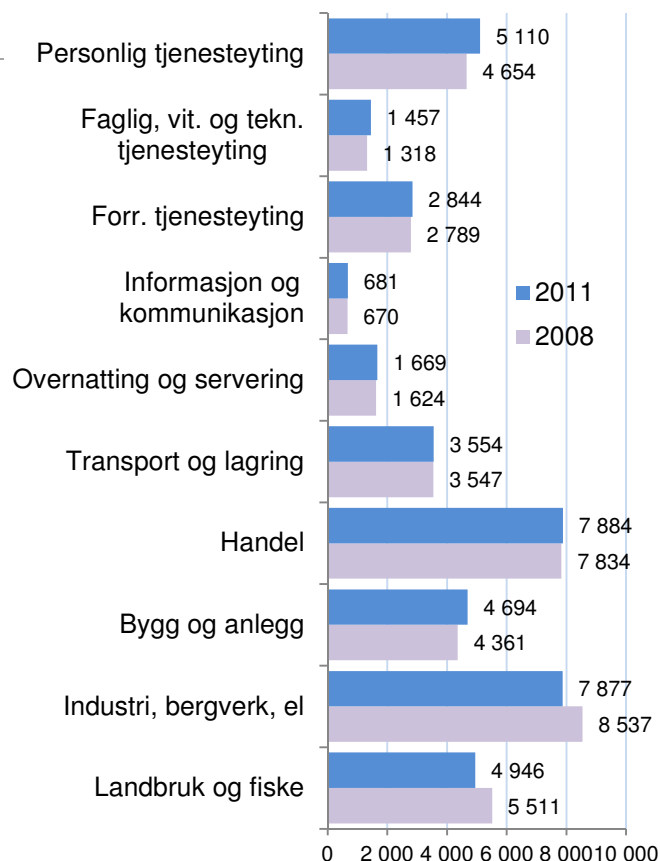
2.6 Bransjer og lokaliseringkvotienter

Lokaliseringkvotienten (LQ) er bransjens andel av samlet sysselsetting i fylket delt på bransjens andel av sysselsettingen i Norge. Der verdien er over 1, har fylket en høyere andel enn landsgjennomsnittet. I figur 18 er bransjene i privat sektor fordelt etter lokaliseringkvotient og vekst i antall arbeidsplasser de tre siste år.

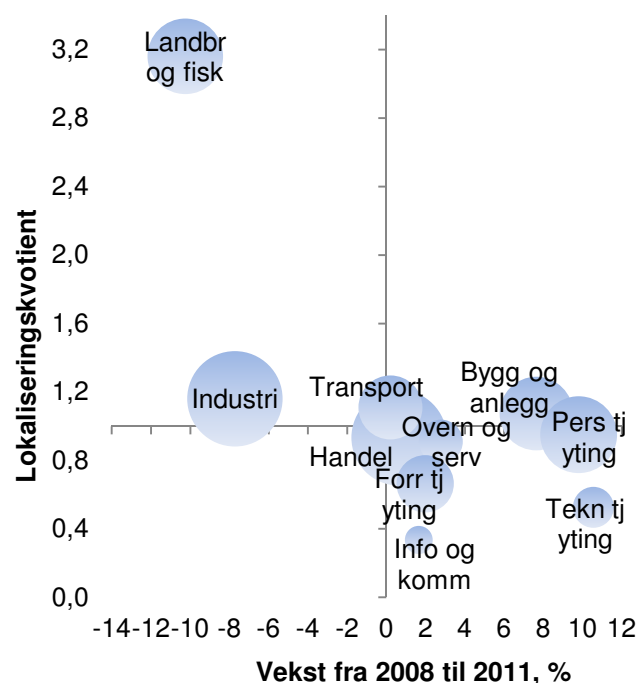
Landbruk og fiske er den bransjen med høyest LQ i Nord-Trøndelag. Det er over tre ganger så stor sysselsetting i denne bransjen i Nord-Trøndelag som ellers i landet. Samtidig er dette den bransjen med størst nedgang i antall arbeidsplasser.

Industri er den andre bransjen det har vært stor nedgang i. Industri er en stor bransje i Nord-Trøndelag, med LQ på 1,2. Det er uheldig for fylket at det er to bransjer med relativt mye sysselsetting som har nedgang.

Høyest vekst har det vært i bygg og anlegg, personlig tjenesteyting og teknologisk tjenesteyting. Det er imidlertid relativt få arbeidsplasser i teknologisk tjenesteyting.

Figur 17: Antall arbeidsplasser i hovedbransjer i privat sektor i Nord-Trøndelag i 2008 og 2011.

Figur 18: Hovedbransjer i privat sektor i Nord-Trøndelag etter lokaliseringkvotient og prosentvis vekst i antall arbeidsplasser fra 2008 til 2011.

2.7 Vekst i regionene

I figur 19 ser vi hvordan utviklingen i antall arbeidsplasser har vært i regionene i Nord-Trøndelag fra 2000 til 2011.

Stjørdalsregionen har hatt en vekst i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 på hele 19,6 prosent. Dette er langt høyere enn i de andre regionene i Nord-Trøndelag og landet som helhet.

Innherred har hatt en vekst på 12,9 prosent i samme periode. Dette er rett under landsgjennomsnittet på 13,3 prosent. Midtre Namdal har hatt en vekst på 11,6 prosent.

Kystgruppen har hatt god vekst de siste årene, selv i årene 2008-2009, da flertallet av regionene hadde nedgang i antall arbeidsplasser. Kystgruppen har økt antall arbeidsplasser med 8,3 prosent siden 2000.

Fosen og Indre Namdal hadde nesten like mange arbeidsplasser i 2011 som i 2000. Fosen har hatt en vekst på 0,2 prosent, mens Indre Namdal har hatt en nedgang på 1,1 prosent.

Det kan også være interessant å se på utviklingen i antall arbeidsplasser i privat sektor isolert, etter som dette er en god indikator for næringsutviklingen. Denne utviklingen er vist i figur 20. Vi kan se at utviklingen ligner figur 19, men forskjellene er mer markante.

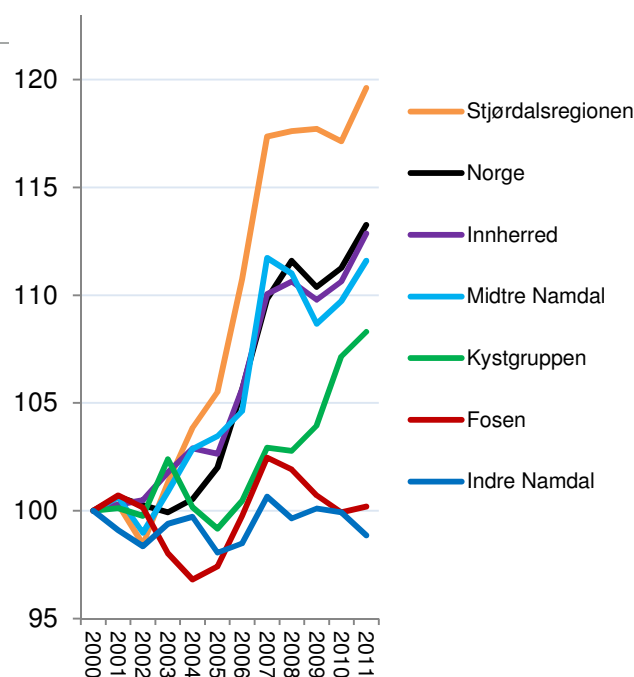
Fortsatt er det Stjørdalsregionen som har hatt høyest vekst, antall arbeidsplasser i næringslivet har økt med nærmere 23 prosent.

Midtre Namdal hadde høy vekst i private arbeidsplasser fram til 2008, men mistet deretter mange arbeidsplasser de neste to årene. I perioden 2000-2011 har antall private arbeidsplasser i Midtre Namdal økt med 16,6 prosent.

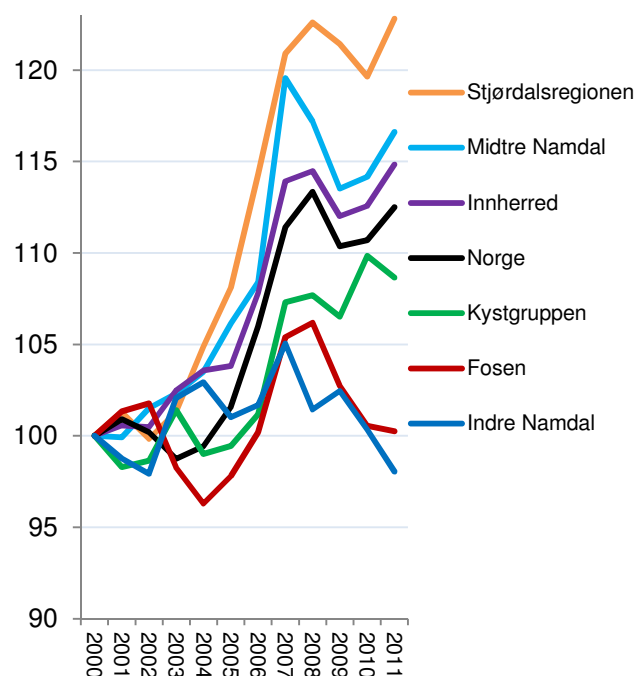
Innherred har hatt en vekst på 14,8 prosent. Dette er 2,3 prosentpoeng sterkere enn landsgjennomsnittet.

Kystgruppen har økt antall private arbeidsplasser med 8,6 prosent siden 2000.

Fosen og Indre Namdal har mistet mange arbeidsplasser i næringslivet de siste årene. Samlet sett har Fosen hatt en økning på 0,3 prosent siden 2000, mens Indre Namdal har hatt en nedgang på to prosent.

Figur 19: Vekst i antall arbeidsplasser i regionene i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 20: Vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

2.8 Relativ vekst i regionene

For å vurdere regioners vekst over tid, er det hensiktsmessig å se på relativ vekst, dvs. vekst utover landsgjennomsnittet. På den måten tar vi bort konjunktorene og kan sammenlikne årsveksten over en lengre periode. Progressivt gjennomsnitt er en praktisk måte å sammenlikne vekst over tid, ettersom vi både får med veksten over en lengre tidsperiode og trenden i veksten.

Tabell 8: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i Trøndelag i perioden 2001-2011, samt progressivt snitt. Rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
8	Hitra/Frøya	0,4	4,1	-2,8	-6,2	-3,4	-0,5	6,8	-1,4	8,4	2,5	-3,7	0,9
12	Stjørdalsregionen	0,4	-0,7	3,0	2,8	0,9	1,4	0,7	-0,3	1,7	-1,8	1,0	0,6
20	Trondheimsregionen	7,6	-4,2	1,2	-0,1	1,0	0,1	-0,4	0,3	0,2	0,5	0,4	0,2
21	Midtre Namdal	-1,0	2,3	2,2	0,5	0,4	-2,2	5,2	-3,7	-0,5	0,3	0,5	0,1
23	Innherred	-0,3	0,6	3,4	0,4	-1,9	-0,5	0,5	-1,3	0,5	0,2	0,4	0,0
30	Kystgruppen	-2,6	1,1	4,3	-3,1	-1,7	-2,6	0,9	-1,4	1,6	2,8	-2,7	-0,2
51	Orkdalregionen	0,3	-0,8	2,5	0,5	-0,6	0,3	-1,6	-0,3	-2,2	-0,1	-1,5	-0,7
61	Rørosregionen	1,6	-1,7	0,0	-1,2	-0,5	-3,2	2,1	-2,3	-0,7	-2,6	-0,7	-1,1
68	Fosen	0,4	1,2	-2,0	-2,7	-0,6	-1,9	0,1	-1,0	-0,6	-2,4	-1,9	-1,4
81	Indre Namdal	-2,2	-0,1	5,7	0,1	-4,0	-3,7	-1,8	-5,2	3,6	-2,4	-3,9	-1,8
82	Oppdal/Rennebu	3,8	5,8	2,3	-3,2	-3,5	-4,5	1,5	-0,9	-2,2	-3,0	-2,6	-1,9

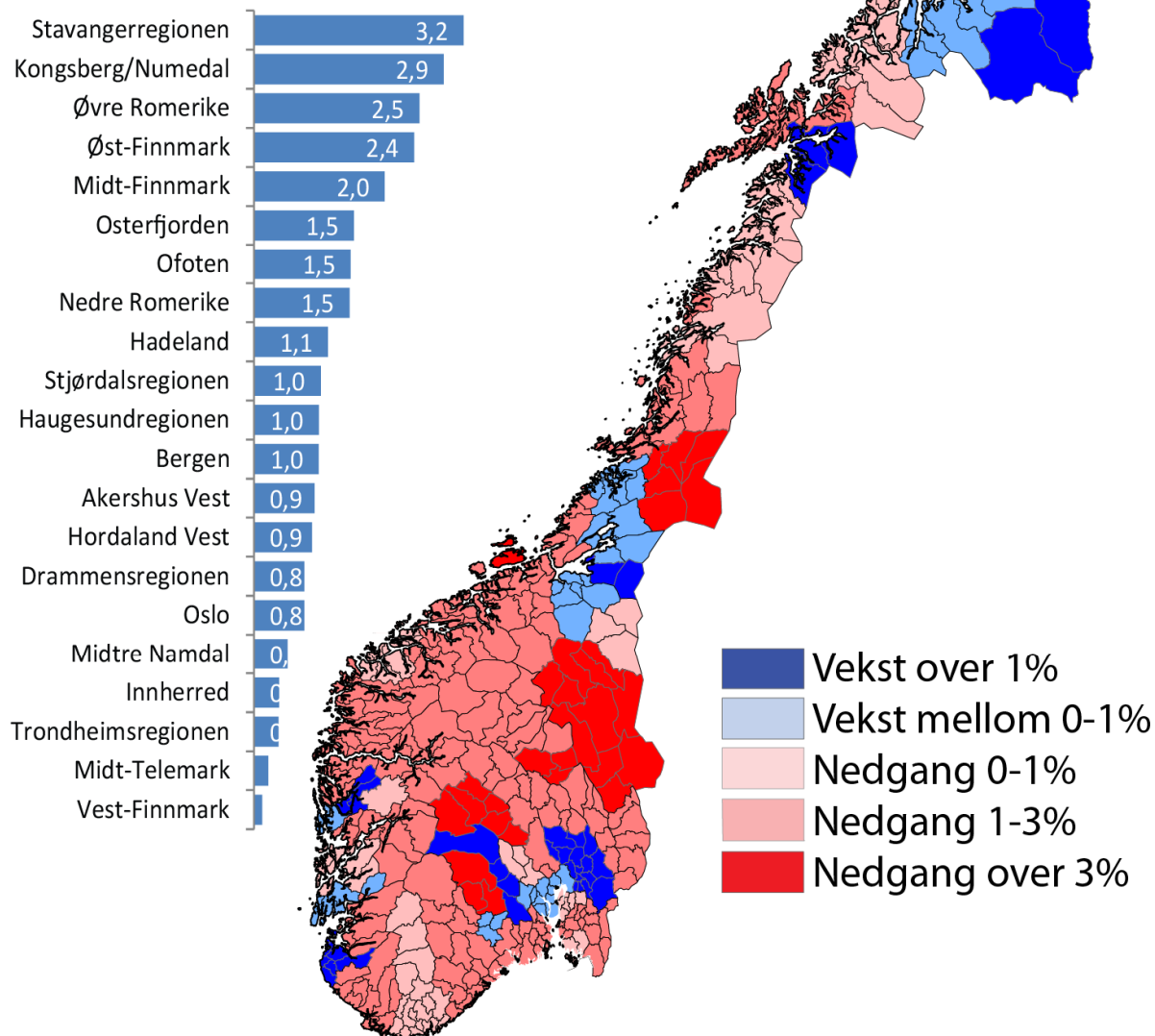
Stjørdalsregionen er rangert som nummer tolv av 83 regioner med hensyn til vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet når vi bruker progressivt gjennomsnitt. Dette er nest best av regionene i Trøndelag, kun Hitra/Frøya er bedre rangert. Stjørdalsregionen har hatt en vekst som er sterkere enn landsgjennomsnittet i flertallet av årene, men hadde en nedgang i 2010, mens resten av landet hadde vekst. I 2009 og 2011 var veksten imidlertid sterkere enn på landsbasis. I snitt har Stjørdalsregionen hatt en årlig vekst som er 0,6 prosent sterkere enn landsgjennomsnittet.

Midtre Namdal har også hatt god vekst, og har i snitt hatt en vekst som er 0,1 prosent sterkere enn landet ellers. Midtre Namdal blir rangert som nummer 21 av 83 regioner. Innherred kommer rett etter, på plass nummer 23. Innherred har et snitt likt landsgjennomsnittet. Innherred er altså rangert over middels, selv om utviklingen er likt landsgjennomsnittet. Dette kommer av at de største regionene trekker snittet opp. Kystgruppen er også rangert over middels, som nummer 30, men har hatt et snitt som er 0,2 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet.

Fosen har hatt lavere vekst enn landsgjennomsnittet i flertallet av årene, og har i snitt hatt 1,4 prosentpoeng lavere vekst.

Indre Namdal har også hatt lavere vekst enn resten av landet i seks av de sju siste årene, og den relative forskjellen har enkelte år vært stor. Blant annet så var utviklingen 5,2 prosentpoeng svakere enn landsgjennomsnittet i 2008. Kun to regioner i landet er rangert lavere for progressivt snitt i landet, der den ene er Oppdal/Rennebu.

Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i 2011, prosent:

Figur 21: Relativ prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i 2011.

Figur 21 viser den relative veksten i antall arbeidsplasser i regionene i 2011. Det var bare 21 regioner som hadde høyere vekst i 2011 enn veksten på landsbasis. Både Oslo, Bergen, Stavangerregionen og Trondheimsregionen hadde høyere vekst enn landsgjennomsnittet. Disse regionene dro opp landsgjennomsnittet, og dermed fikk flertallet av regionene lavere vekst enn veksten på landsbasis. Mange av de andre regionene med høyere vekst enn landsgjennomsnittet var naboregioner til de fire største byene. Finnmark og Ofoten (Narvikregionen) hadde også påfallende sterk vekst i næringslivet i 2011.

De fire sentrale regionene i Trøndelag, fra Trondheim via Stjørdal og Steinkjer til Namsos har alle vært med blant de 21 regionene i landet som hadde vekst over landsgjennomsnittet i 2011.

Midtre Namdal og Innherred er i gruppen med nest høyest vekst.

Kystgruppen og Fosen er i gruppen med nest høyest nedgang i 2011. Kystgruppen ble rangert over middels for progressivt gjennomsnitt, men hadde i 2011 høy nedgang. Indre Namdal er i gruppen med høyest nedgang.

2.9 Relativ vekst i kommunene

Hvilke kommuner i Nord-Trøndelag har hatt best vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet?

I tabellen under viser vi relativ vekst for kommunene i årene etter 2000, og har rangert kommunene etter progressivt gjennomsnitt.

Tabell 9: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i kommunene i Nord-Trøndelag i perioden 2001-2011, samt progressivt snitt. Rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
10	Flatanger	-5,7	-2,8	3,9	-4,2	-2,6	6,7	1,5	-3,1	4,4	12,4	5,7	3,7
20	Verran	-6,3	7,7	-0,8	-0,2	-2,3	8,3	33,9	-3,9	-4,4	-18,5	14,6	2,9
55	Vikna	-0,5	4,5	4,6	-0,6	-0,8	-2,6	-0,2	4,8	3,8	5,0	-3,0	1,3
69	Stjørdal	0,9	-0,5	3,3	4,2	1,9	3,4	0,9	0,5	2,5	-2,8	1,6	1,2
95	Overhalla	5,6	2,0	-3,3	9,1	1,5	-14,1	16,5	-6,1	-2,2	2,9	1,3	0,7
108	Fosnes	-0,9	-12,9	12,0	6,4	-5,1	-8,1	-6,7	4,7	-11,0	7,6	8,1	0,4
112	Verdal	8,7	-2,4	1,8	-0,1	-0,3	1,9	0,3	-2,7	-2,5	4,6	0,3	0,3
119	Namsos	-2,4	3,2	4,2	-1,3	2,1	0,1	5,2	-3,9	-0,3	-1,2	0,6	0,2
132	Levanger	-3,2	4,3	3,9	0,7	-4,5	0,7	-0,9	-1,6	1,5	-1,6	2,3	0,1
147	Leka	-12,8	3,4	6,7	-8,8	6,7	-0,6	-2,7	5,3	0,4	3,1	-7,1	-0,1
161	Steinkjer	-3,5	-0,6	4,5	1,3	-1,0	-3,2	-1,2	0,1	1,6	0,7	-1,7	-0,2
172	Inderøy	-0,2	1,0	4,3	-3,2	-2,2	-2,7	-0,3	-0,1	4,0	-0,1	-2,4	-0,3
262	Grong	5,4	2,6	5,5	-2,8	-4,9	-3,6	-2,4	-10,2	7,7	1,9	-2,2	-1,1
268	Frosta	1,5	-2,9	3,7	-3,9	-2,5	-3,2	-2,0	-5,5	1,3	5,0	-3,5	-1,2
308	Namsskogan	-5,5	-4,4	1,5	-2,0	0,4	-0,6	-9,5	2,8	3,0	-11,0	4,1	-1,4
313	Røyrvik	5,0	-8,9	0,6	5,5	1,2	-5,1	-15,0	11,0	-1,4	-6,2	1,0	-1,5
341	Lierne	-2,4	-2,3	9,5	2,9	-4,7	-5,3	5,5	-6,1	2,2	-1,9	-7,0	-1,8
352	Leksvik	-3,5	-3,4	-4,6	-2,7	-1,9	-1,5	-0,9	2,5	-3,6	-5,9	-0,3	-2,0
354	Høylandet	-9,9	-1,1	0,2	-0,1	-9,1	-0,9	0,5	4,2	2,6	-3,8	-8,6	-2,0
364	Nærøy	-3,6	-2,7	3,6	-5,3	-3,7	-2,8	2,8	-9,6	-1,3	-0,5	-1,6	-2,2
381	Snåsa	-5,4	2,5	9,3	1,6	-2,6	-4,8	-1,5	-9,5	2,1	-2,4	-5,1	-2,5
403	Meråker	-4,8	-1,2	-0,9	-3,0	-5,1	-14,2	0,3	-5,3	-7,8	5,1	-1,6	-3,1
416	Namdalseid	0,6	3,0	-4,8	-0,7	-13,0	1,5	-13,2	1,5	2,2	-1,5	-8,8	-3,7

Flatanger og Verran er de to kommunene i Nord-Trøndelag som har hatt sterkest vekst i næringslivet de siste årene. Begge har hatt variabel utvikling fra år til år, og utviklingen i Verran er unormal. I snitt har de to kommunene hatt en vekst på 3,7 og 2,9 prosentpoeng over snittet, og blir rangert som nummer 10 og 20 i landet.

Videre er Vikna, Stjørdal og Overhalla rangert blant de 100 beste kommunene.

Kommunene i Nord-Trøndelag deler seg på midten, slik at omtrent like mange har hatt over middels vekst som under middels vekst.

Namdalseid og Meråker er svakest i fylket, og er også blant de 30 svakeste kommunene i landet. De to kommunene har i snitt hatt en utvikling som er over 3 prosentpoeng svakere enn utviklingen i landet.

3. Næringsmessig sårbarhet

Næringsmessig sårbarhet er definert som risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen. Hvordan måler vi slik næringsmessig sårbarhet? Og hva kan vi fortelle om utviklingen i regioner og kommuner med sterk grad av sårbarhet?

I kapitlet om næringsmessig sårbarhet for regioner skal vi først introdusere noen begreper og en enkel modell. I tabell 10 til høyre ser vi hvordan vi tenker oss å splitte opp veksten i hver region i tre komponenter.

For det første er det naturlig å tenke seg at regionenes næringsliv tar del i den generelle nasjonale veksten i Norge. I den perioden vi skal analysere, fra 2000 til og med 2011, har antall arbeidsplasser i næringslivet i Norge økt med 12,4 prosent. Hvis vi trekker fra den generelle veksten fra regionens vekst, får vi et tall som vi kaller *relativ vekst*. Dette tallet forteller om en region har vekst eller nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Dernest beregner vi *struktureffekten*. Struktureffekten er et teoretisk mål for hvor mye av endringene i en regions næringsliv som skyldes bransjestrukturen. Logikken bak struktureffekten er at det i en bestemt periode er noen bransjer som har vekst, mens andre bransjer har nedgang. En region med en høy andel av arbeidsplassene i vekstbransjer i én periode vil ha en tendens til å få vekst, i forhold til andre regioner med en stor andel av arbeidsplassene i bransjer med nedgang.

Når vi har beregnet struktureffekten, får vi også ut et annet interessant tall, som vi kaller *bransjejustert vekst*. Det er forskjellen mellom den relative veksten som regionen har hatt, og struktureffekten. Den bransjejusterte veksten forteller om regionen har hatt høyere eller lavere vekst enn forventet, gitt den bransjesammensetningen som regionene hadde i utgangspunktet. Denne bransjejusterte veksten vil dermed være et mer interessant mål for hvor godt regionen har prestert i sin næringsutvikling, enn den faktiske veksten.

Tabell 10: En enkel modell for å dekomponere vekst i arbeidsplasser i en region i tre faktorer.

Komponent	Forklaring
Vekst	Den faktiske veksten i antall arbeidsplasser i en region
- Generell vekst	Den generelle veksten i antall arbeidsplasser i Norge
= Relativ vekst	Regionens vekst i forhold til veksten på landsbasis
- Struktur-effekten	Endringen i antall arbeidsplasser i regionen som skyldes bransjestrukturen
= Bransjejustert vekst	Endringen i antall arbeidsplasser i regionen som verken skyldes bransjestruktur eller generell vekst i landet

Den neste indikatoren tar også utgangspunkt i regionenes bransjestruktur, men måler hvor ulik bransjestrukturen i hver enkelt region er fra bransjestrukturen på landsbasis. Vi har kalt dette for *strukturavviket*. Regioner med en spesiell bransjestruktur som avviker sterkt fra landet ellers vil ha høyere risiko for at næringsutviklingen skal bli vesentlig annerledes enn i resten av landet. Denne risikoen kan gi seg utslag i sterk nedgang, dersom bransjene som regionen har sitt tyngdepunkt i får nedgang, men kan også gi grunnlag for sterk vekst dersom regionen har en stor andel av næringslivet sitt i vekstbransjer.

Dernest skal vi se på regionens arbeidsmarkedsintegrasjon. Arbeidsmarkedsintegrasjonen har mye å si for om en region er sårbar eller robust, og er en indikator som også har mye å si for bostedsattraktivitet, som vi skal se senere.

3.1 Bransjenes utvikling

I figur 22 ser vi hvordan veksten i antall arbeidsplasser har vært i ulike bransjer i perioden 2000 til 2011. Det er svært stor forskjell på veksten i de ulike bransjene i denne perioden. Kulturbransjen har mer enn doblet antall arbeidsplasser i denne perioden, mens trykkerier har hatt en reduksjon på over 40 prosent.

Når bransjene har hatt så forskjellig vekst, er det åpenbart at en regions bransjestruktur i 2000 har hatt svært mye å si for hvordan utviklingen i antall arbeidsplasser har forløpt fram til i dag.

3.2 Måling av struktureffekten

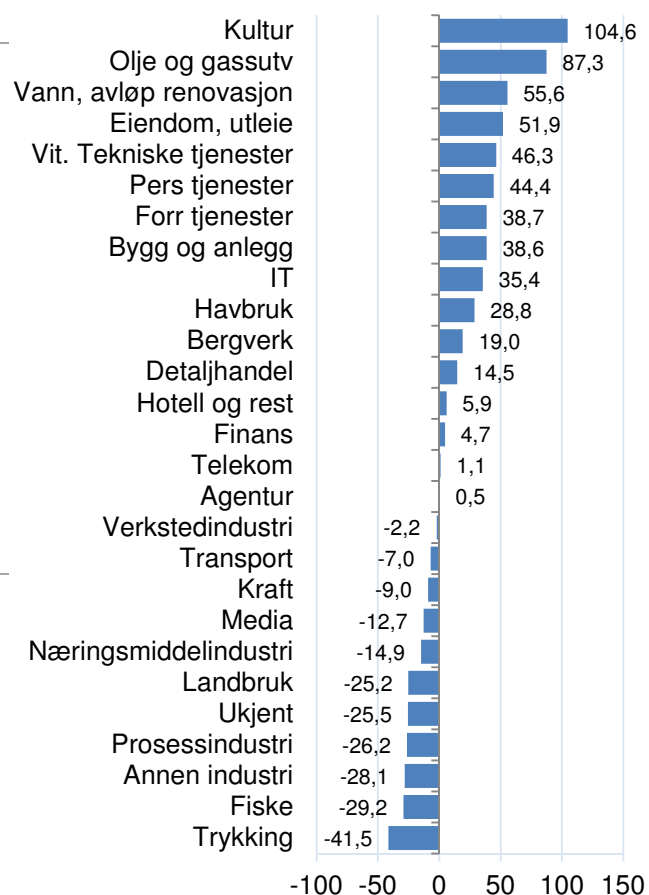
Hvor mye av endringene i antall arbeidsplasser i næringslivet siden 2000 i en region er en konsekvens av næringsstrukturen? Det kan vi måle gjennom først å regne ut hvilken vekst en region ville ha hatt, dersom de hadde gjennomsnittlig vekst i hver enkelt bransje, og deretter måle hvordan denne veksten avviker fra veksten på landsbasis. Veksten i antall arbeidsplasser på landsbasis var 12,4 prosent fra 2000 til 2011.

Hvis en region hadde hatt all sin næringsvirksomhet i prosessindustrien ville den fått en faktisk vekst på -26,2 prosent hvis veksten i prosessindustrien hadde vært som landsgjennomsnittet. Vi kan se av figur 22 at prosessindustrien hadde en nedgang på 26,2 prosent fra 2000 til 2011.

Ettersom veksten på landsbasis har vært 12,4 prosent, ville da veksten i denne regionen ha vært 38,6 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Struktureffekten ville således blitt 38,6 prosent.

Alle regionene har en miks av ulike bransjer, og da vil sammensetningen av bransjer fordelt på vekst- og nedgangsbransjer definere struktureffekten.

Det er interessant å finne ut hvor mye av veksten som skyldes struktureffekten, fordi vi da også indirekte får et mål for hvor mye av arbeidsplassveksten som ikke skyldes bransjestrukturen. Den ekstra veksten, eller nedgangen, utover struktureffekten kaller vi *bransjejustert vekst*.

Figur 22: Vekst i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 for ulike bransjer.

Hvis regionen med all sin næringsvirksomhet i prosessindustrien faktisk hadde en nedgang i antall arbeidsplasser på 10 prosent, ville den bransjejusterte veksten blitt +16,2 prosent. Regionen «skulle egentlig» ha hatt en nedgang på 26,2, men hadde bare en nedgang på 10 prosent. De har da hatt en utvikling som var 16,2 prosent bedre enn forventet ut fra næringsstrukturen. Regionen hadde da framstått som vellykket, fordi de hadde hatt en langt bedre utvikling enn landsgjennomsnittet i den bransjen de hadde all sin næringsvirksomhet i.

Den bransjejusterte veksten er på denne måten en mer interessant metode for å benchmarke regionenes vekst i næringslivet enn bare å se på den faktiske veksten.

3.3 Struktureffekt og bransjejustert vekst

Når vi har målt struktureffekten for hver enkelt region, kan vi sammenholde struktureffekten mot den faktiske arbeidsplassveksten, som vist i figur 23.

Vi kan se at det er en ganske sterk sammenheng mellom struktureffekten og faktiske vekst i regionene. Forskjeller i bransjestruktur i regionene forklarer dermed ganske mye av forskjellene i arbeidsplassvekst. Et annet trekk vi kan se, er at det bare er ti regioner som har hatt en positiv struktureffekt. Det er blant annet de aller største regionene, som Oslo, Bergen, Trondheim- og Stavangerregionen.

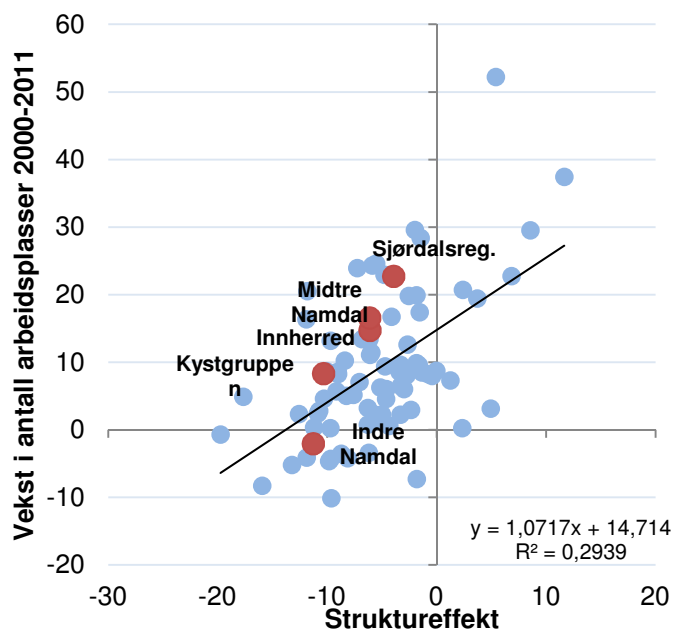
Alle regionene i Nord-Trøndelag hadde en bransjestruktur som skulle tilsi at arbeidsplassveksten ble lavere enn landsgjennomsnittet. Stjørdalsregionen hadde den mest gunstige struktureffekten, mens Indre Namdal hadde den mest negative struktureffekten. Alle regionene unntatt Indre Namdal fikk en høyere arbeidsplassvekst enn strukturen i 2000 tilsa.

I figur 24 kan vi se arbeidsplassveksten i næringslivet i regionene fra 2000 til 2011 dekomponert i tre ulike faktorer: Den nasjonale veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet, som er på 12,4 prosent, struktureffekten, og bransjejustert vekst.

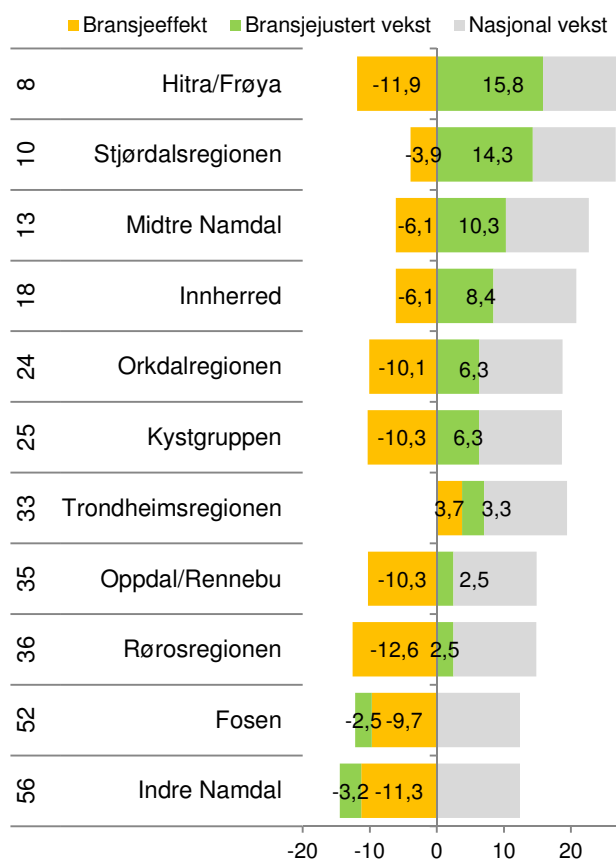
De fleste av regionene i Trøndelag har en positiv bransjejustert vekst fra 2000 til 2011. Hitra/Frøya har hatt en bransjejustert vekst på 15,8 prosent i denne perioden, som er åttende best av alle de 83 regionene i landet. Stjørdalsregionen har vært nesten like god, med en bransjejustert vekst på 14,3 prosent, som er tiende best i landet.

Midtre Namdal, Innherred og Kystgruppen har alle hatt en vekst i næringslivet som er bedre enn forventet ut fra næringsstrukturen.

Det er bare Indre Namdal av regionene i Nord-Trøndelag som har hatt en vekst i næringslivet som har vært lavere enn forventet ut fra næringsstrukturen.

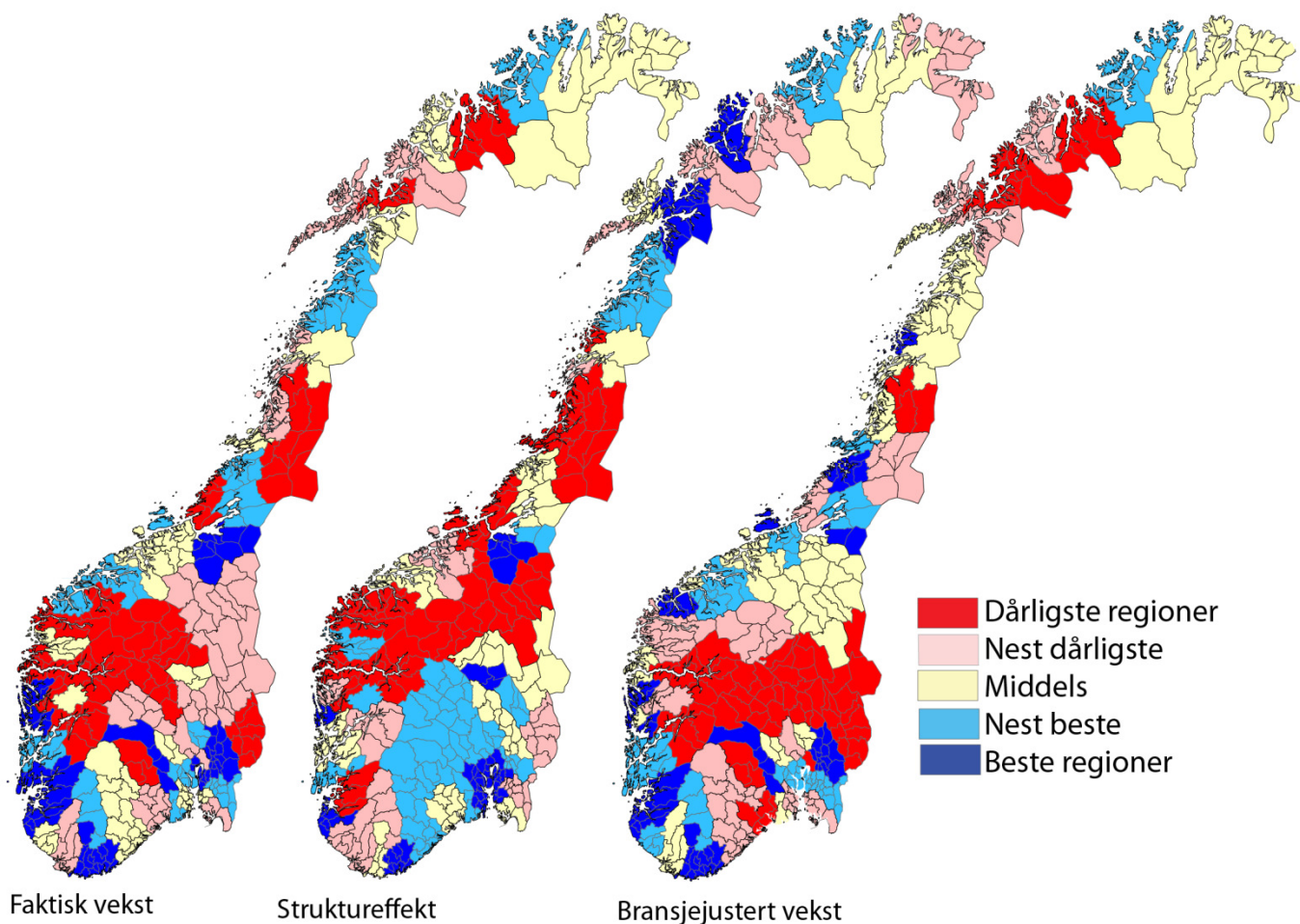

Figur 23: Struktureffekt og faktisk arbeidsplassvekst i næringslivet i regionene i perioden 2000-2011. Regionene i Nord-Trøndelag er markert i rødt.

Figur 24: Endringer i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i Trøndelag, dekomponert i nasjonal vekst, struktureffekt og bransjejustert vekst. Regionenes rangering med hensyn til bransjejustert vekst til venstre.

3.4 Kart med struktureffekt og bransjejustert vekst

Figur 25: Faktisk arbeidsplassvekst i næringslivet, struktureffekten og bransjejustert vekst for regionene fra 2000 til 2011.

I kartet til venstre ser vi hvilke regioner som har hatt sterkest vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet fra 2000 til 2011.

Kartet i midten viser struktureffekten i regionene i samme periode.

Kartet til høyre viser den bransjejusterte veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene fra 2000 til 2011. Som nevnt tidligere, er den bransjejusterte veksten den faktiske veksten fratrukket struktureffekten. Vi så også i figur 23 at struktureffekten forklarer en del av variasjonene i veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i norske regioner. Kartet med bransjejustert vekst er ikke svært forskjellig fra kartet med faktisk vekst, men det er noen forskjeller. Regioner som Søre Sunnmøre,

Midtre Namdal og Ytre Helgeland er blant regionene med høyeste bransjejustert vekst. Dette er regioner som ikke er i gruppen med høyest faktisk vekst, men som har hatt svært sterk vekst når vi tar i betraktning at disse regionene hadde et vanskelig utgangspunkt med sine bransjestrukturer.

Samtidig er Trondheimsregionen og Bergen ikke med blant regionene med høyest bransjejustert vekst, selv om de er blant regionene med høyest faktisk vekst. De hadde begge høy vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet, men denne høye veksten kunne i stor grad tilskrives at de hadde en gunstig bransjestruktur i utgangspunktet.

3.5 Endring struktureffekt

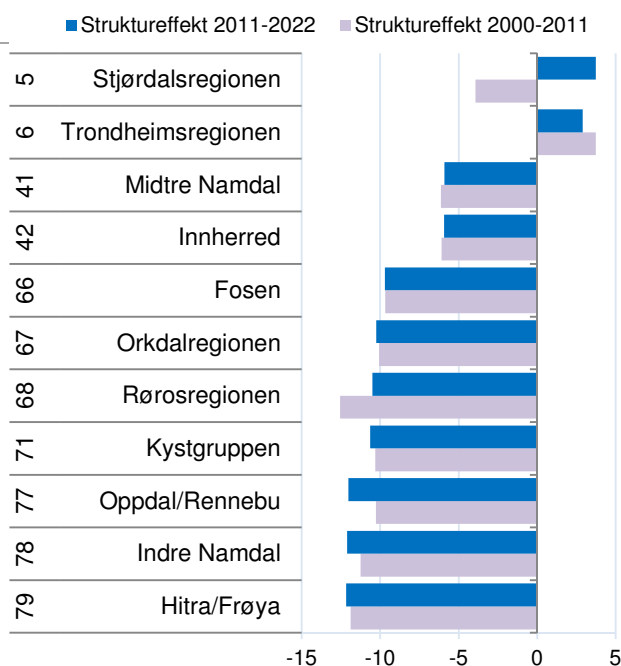
Vi har så langt sett på struktureffekten for perioden 2000 til 2011. Denne er basert på den faktiske utviklingen i hver enkelt bransje.

Hva vil næringsstrukturen i de forskjellige regionene bety for framtidig vekst? Dersom vi gjør en antakelse om at framtidig vekst i hver enkelt bransje blir lik den historiske veksten fra 2000 til 2011, kan vi beregne framtidig struktureffekt, som vist i figur 26.

For de fleste regionene vil det ikke være så stor forskjell på historisk og framtidig struktureffekt, fordi næringsstrukturen forandres langsomt.

Stjørdalsregionen er en region hvor struktureffekten har beveget seg fra negativ til positiv fra 2000 til 2011. Trondheimsregionen har noe svakere positiv struktureffekt for de neste årene enn de forrige.

De andre regionene i Nord-Trøndelag har alle ganske sterk negativ struktureffekt. Indre Namdal har den mest negative struktureffekten.

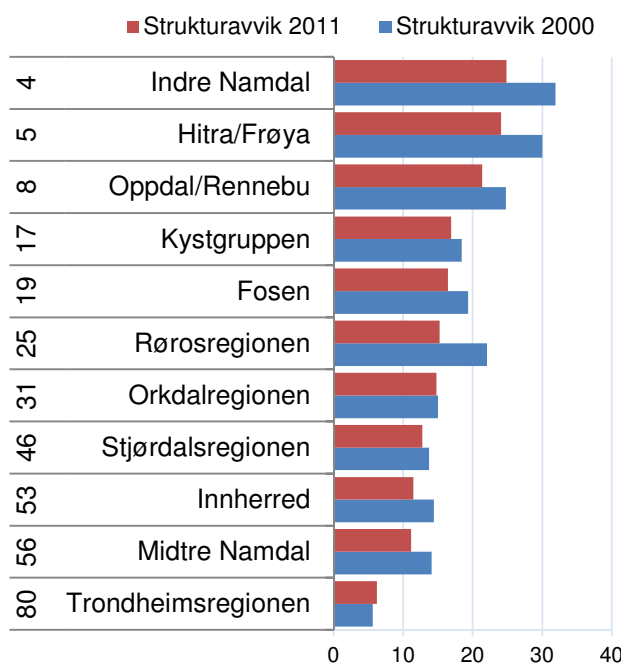
Figur 26: Struktureffekten for perioden 2000-2011, samt struktureffekten for de neste 12 årene med samme bransjevise vekstmønster. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til struktureffekten for 2011-2022.

3.6 Strukturavvik

Strukturavviket viser hvor stort avvik det er mellom næringsstrukturen i en region og næringsstrukturen på landsbasis. Regioner med et høyt strukturavvik løper en risiko for å få en avvikende utvikling fra resten av landet. Er regionen heldig, vil de bransjene de har mye av få vekst, men de kan også risikere at de bransjene de har sitt tyngdepunkt i får nedgang. Et høyt strukturavvik kan dermed slå begge veier. De siste årene har de fleste regionene med høyt strukturavvik kommet uheldig ut, men det kan i teorien bli motsatt de neste årene.

Indre Namdal har den fjerde mest spesialiserte bransjestrukturen av alle de 83 regionene i landet. Kystgruppen er også relativt spesialisert, som nummer 17,

Innherred og Midtre Namdal er regioner som er lite spesialisert.

Figur 27: Strukturavvik i regionene i Trøndelag i 2000 og 2011.

3.7 Arbeidsmarkedsintegrasjon

Ekstern arbeidsmarkedsintegrasjonⁱⁱⁱ er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i en region er integrert med arbeidsmarkedet utenfor regionen. Den interne arbeidsmarkedsintegrasjonen^{iv} er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i kommunene i en region er integrert med hverandre. Arbeidsmarkedsintegrasjonen blir målt ved pendlingen, dess mer pendling mellom to kommuner, dess bedre er arbeidsmarkedet integrert. Arbeidsmarkedsintegrasjonen har betydning for den næringsmessige sårbarheten, fordi konsekvensene av bortfall av arbeidsplasser blir mye mindre i områder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon gir robusthet for svingninger i antall arbeidsplasser, og er til fordel for næringslivet, som får et bredere rekrutteringsgrunnlag. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon gir også høyere bostedsattraktivitet, fordi en har flere arbeidsplasser å velge blant når en bor i regionen.

Figur 28 viser utviklingen i arbeidsmarkedsintegrasjonen i regionene i Nord-Trøndelag, dvs summen av ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon.

Stjørdalsregionen har høyere arbeidsmarkedsintegrasjon enn de andre regionene, og har også fått økt integrasjon. Midtre Namdal startet med litt under middels arbeidsmarkedsintegrasjon, men har i de siste årene fått litt over middels.

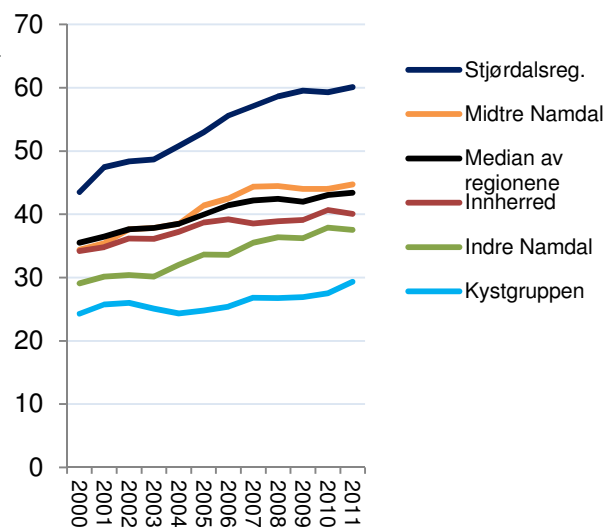
De andre regionene i Nord-Trøndelag har lavere arbeidsmarkedsintegrasjon enn middels av norske regioner.

I figur 29 kan vi sammenlikne arbeidsmarkedsintegrasjonen i regionene i Trøndelag.

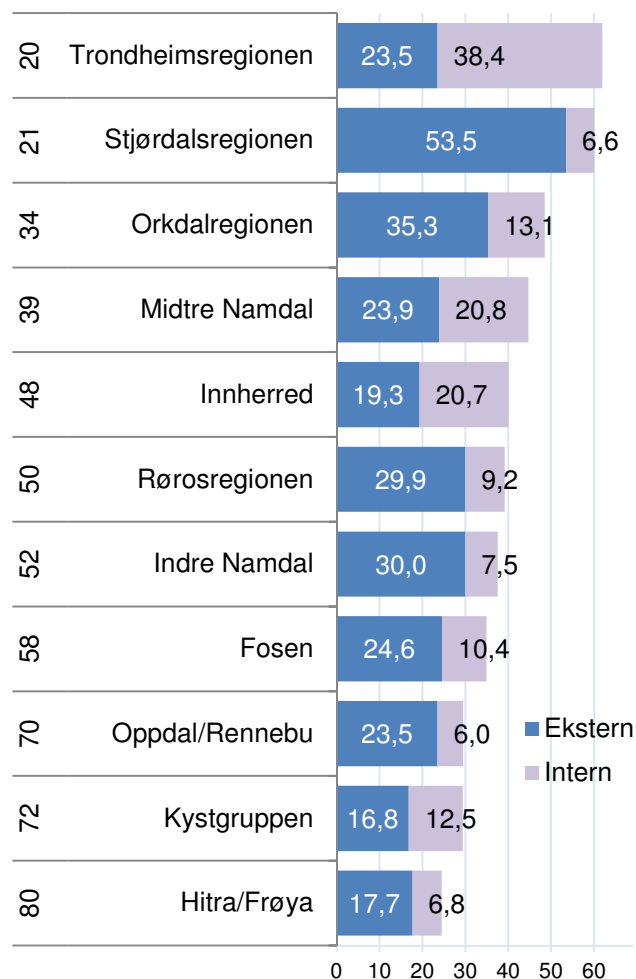
Regionene rundt Trondheim har høy arbeidsmarkedsintegrasjon, i likhet med regionene rundt Oslo og Bergen. Den høye integrasjonen skapes for en stor del av høy pendling inn til storbyen. Slike regioner blir mer robuste, og tåler nedgang i arbeidsplasser bedre.

Innherred, Midtre og Indre Namdal har omtrent middels samlet arbeidsmarkedsintegrasjon. Innherred og Midtre Namdal er regioner med ganske sterk intern arbeidsmarkedsintegrasjon.

Kystgruppen har lav arbeidsmarkedsintegrasjon.

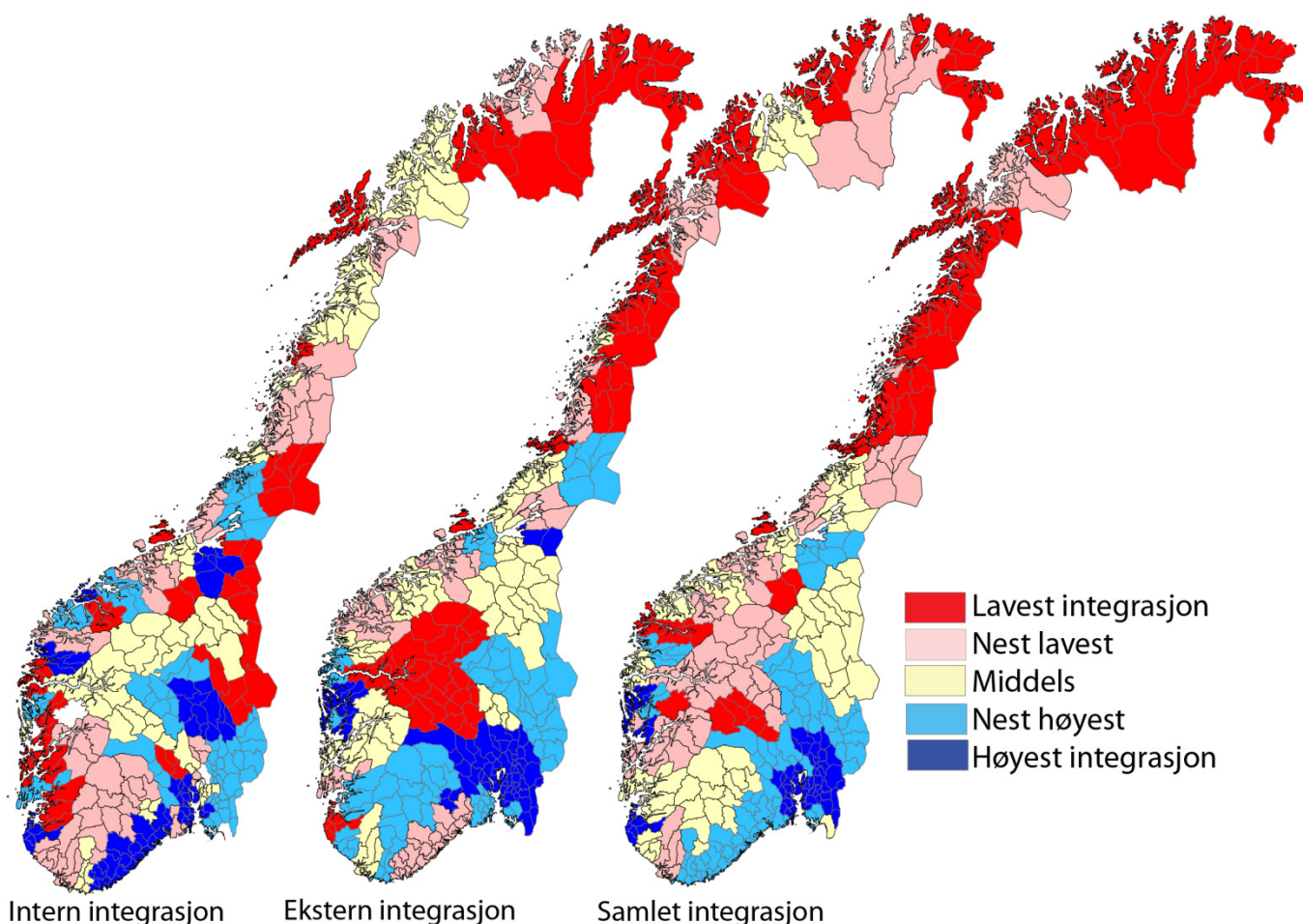

Figur 28: Samlet arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene i Nord-Trøndelag og median av regionene i Norge i perioden 2000-2011.

Figur 29: Ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene i Trøndelag i 2011. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til samlet arbeidsmarkedsintegrasjon.

3.8 Mønstre for arbeidsmarkedsintegrasjon

Figur 30: Ekstern, intern og samlet arbeidsmarkedsintegrasjon i norske regioner 2011.

I kartene over ser vi variasjonene mellom regionene i Norge i 2011, for ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon. I det siste kartet, hvor vi summerer den eksterne og interne arbeidsmarkedsintegrasjonen, ser vi et tydelig mønster.

De tettest befolkede områdene har også den tetteste integrasjonen. Det sentrale Østlandet har et tett og sterkt integrert arbeidsmarked. Regionene rundt Bergen, samt Stavangerregionen har også sterk integrasjon, mens Nord-Norge generelt har lite arbeidsmarkedsintegrasjon, hvor arbeidsmarkedene er splittet opp.

Trondheim- og Stjørdalsregionen er blant regionene med nest høyest integrasjon.

Innherred og Midtre Namdal er i gruppen av regioner med middels arbeidsmarkedsintegrasjon. Indre Namdal er i gruppen med nest minst ar-

beidsmarkedsintegrasjon, mens Kystgruppen er blant regionene med lavest integrasjon.

3.9 Samlet sårbarhet

Vi kan lage et samlet mål for sårbarhet i regionene, gjennom å kombinere struktureffekten, strukturavviket, ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon^v.

Sårbarheten i norske regioner varierer som vist i kartet til høyre.

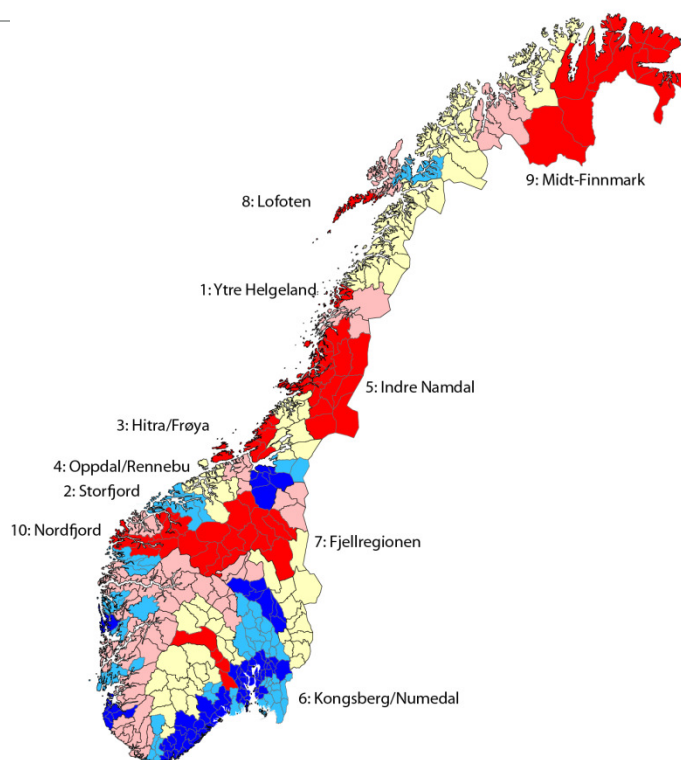
Indre Namdal er den femte mest sårbare regionen i landet, som det framgår av kartet. Kystgruppen og Fosen er også i gruppen av de mest sårbare regionene.

Innherred og Midtre Namdal har middels sårbarhet.

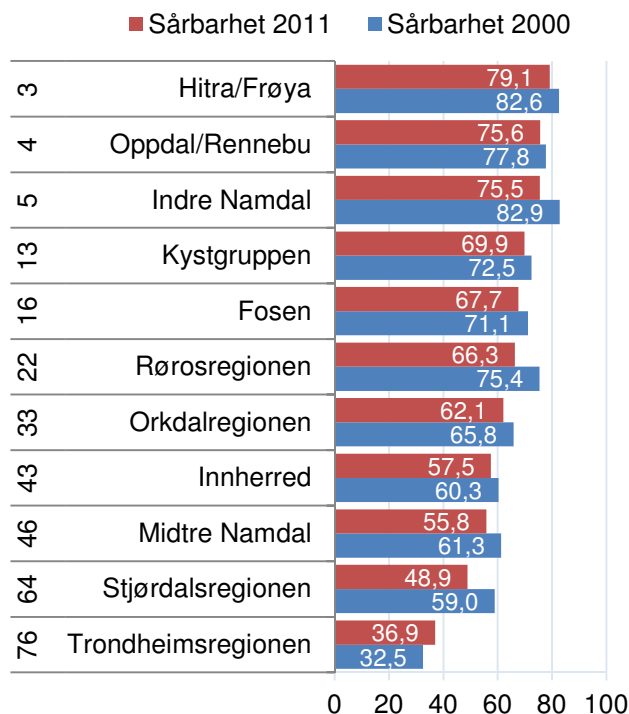
De regionene som var sårbare i 2000, har hatt systematisk lavere vekst i næringslivet enn regioner som var robuste. Det er dermed ikke et godt tegn for en region å være sårbar i 2011. Det er likevel sårbare regioner som oppnår høy vekst, regionene Kongsberg/Numedal og Hitra/Frøya er to eksempler på det.

I figur 32 kan vi se at alle regionene i Trøndelag unntatt Trondheimsregionen har fått lavere verdi på sårbarhetsindeksen. De har blitt mer robuste. I de fleste regioner eller kommuner som reduserer sårbarheten, skjer det gjennom kraftig nedgang i de bransjene hvor de har sitt tyngdepunkt. Når disse bransjene krymper, blir bransjestrukturen mindre spesialisert, og de får en lavere andel av næringslivet i nedgangsbransjer. Motsatt har regioner med sterk vekst ofte en økt sårbarhet, gjennom at veksten ofte skjer i de bransjene der de er sterke fra før. Sterk vekst betyr dermed som oftest økt sårbarhet, og veien til en mer robust næringsstruktur skjer som oftest gjennom nedgang og krise.

Det er dermed vanskelig, for ikke å si umulig, å kombinere en vekststrategi med økt robusthet. En region som har fått en sterk bransjevis spesialisering har nesten ikke noe valg, de må prioritere de delene av næringslivet der de er sterke for å få vekst.

Figur 31: Sårbarhet for regionene i 2011.

Figur 32: Sårbarhetsindeksen for regionene i Trøndelag i 2000 og 2011. Tallene til venstre angir rangering for sårbarhet i 2011.

3.10 Næringsmessig sårbarhet for kommuner

Næringsmessig sårbarhet for kommuner er målt med litt forskjellige indikatorer enn for regioner. Den næringsmessige sårbarheten til en kommune er bestemt av tre indikatorer:

1. Hjørnesteinsbedriftens relative størrelse
2. Den største bransjens andel av sysselsettingen
3. Arbeidsmarkedsintegrasjonen

Kommuner som har en stor hjørnesteinsbedrift er mer sårbare, ettersom lokalsamfunnet blir sterkt påvirket av endringer i den ene bedriften.

Kommuner med sterk konsentrasjon av sysselsettingen i en bestemt bransje, vil også være sårbare for konjunktursvingninger som rammer denne bransjen.

Arbeidsmarkedsintegrasjonen til kommunene får mye å si for konsekvensene av brå fall i sysselsettingen. Kommuner som har liten pendling ut og inn av kommunen blir mer direkte rammet, mens kommuner med stor ut- og innpendling blir mindre rammet.

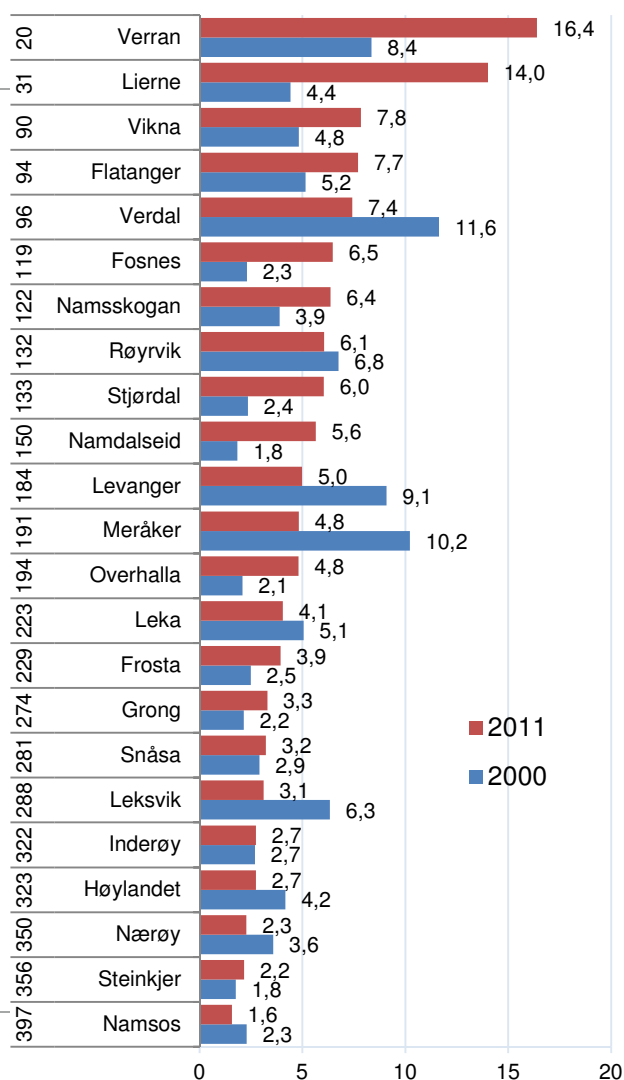
3.11 Hjørnesteinsfaktoren

Hjørnesteinsfaktoren er målt som den største bedriftens andel av samlet sysselsetting i kommunen.

Verran og Lierne er kommunene med høyest hjørnesteinsfaktor av kommunene i Nord-Trøndelag. Verran har 20. høyest hjørnesteinsfaktor av kommunene i landet. Disse to kommunene har også fått en sterk økning i hjørnesteinsfaktoren fra 2000 til 2011.

Verdal, Levanger, Meråker og Leksvik er kommuner som har fått sterkt redusert hjørnesteinsfaktoren mellom 2000 og 2011. Det betyr antakelig at deres hjørnesteinsbedrift i 2000 har hatt nedgang i antall arbeidsplasser.

Fall i hjørnesteinsfaktoren gjør kommuner mer robuste, men det koster ganske mye i form av tap av arbeidsplasser i den største bedriften.

Figur 33: Den største bedriftens andel av samlet sysselsetting i kommunene i Nord-Trøndelag i 2000 og 2011 i prosent. Tallene til venstre angir kommunenes rangering med hensyn til hjørnesteinsfaktoren.

3.12 Bransjespesialisering

Bransjespesialisering er et uttrykk for om en kommune har en høy andel av sysselsettingen konsentrert til én bransje. Ofte vil kommuner med høy hjørnesteinsfaktor også ha en høy bransjespesialisering, men ikke alltid. Noen kommuner kan ha en høy andel av sysselsettingen i bransjer som landbruk og fiske, selv om hver enkelt bedrift er ganske liten.

Dersom det er forhold som påvirker bransjen, vil alle bedriftene i bransjen bli påvirket.

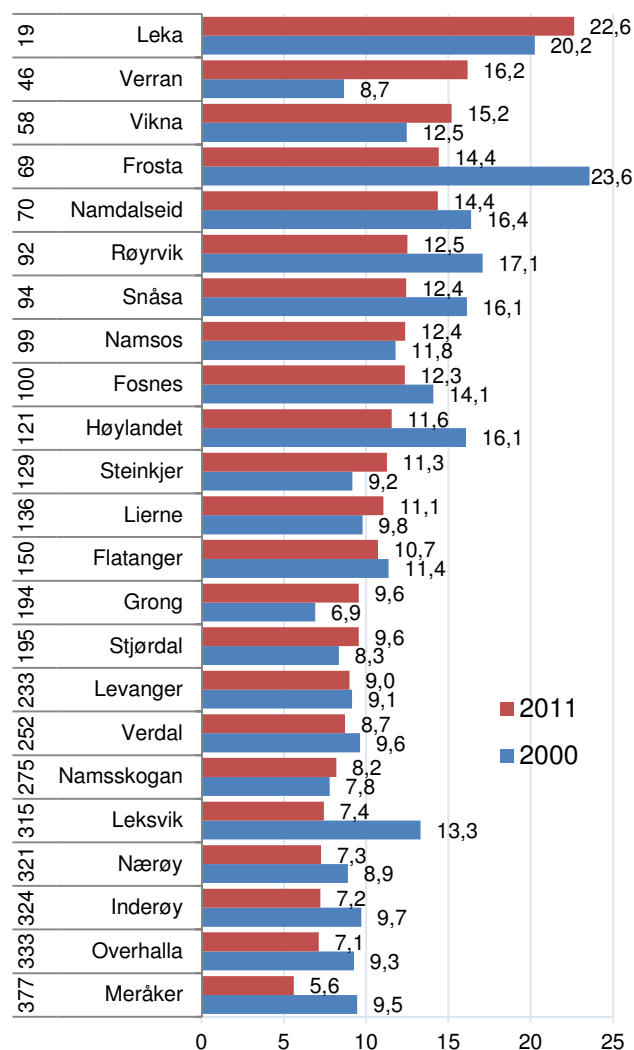
Vi måler bransjespesialisering som antall arbeidsplasser i den største bransjen som andel av samlet sysselsetting i kommunen. Bransjene er da fordelt etter såkalt tosiffer NACE-koder, som er den bransjekategoriseringen som brukes i Norge og andre land.

Leka, Verran og Vikna er de kommunene i Nord-Trøndelag som har høyest bransjespesialisering. Disse tre kommunene har også økt sin bransjespesialisering fra 2000 til 2011.

Frosta hadde høyest bransjespesialisering i 2000, men har lavere i 2011. Kommuner som Røyrvik, Snåsa, Høylandet, Leksvik og Meråker er også kommuner som har fått lavere bransjespesialisering i 2011 enn de hadde i 2000.

De aller fleste av kommunene har hatt ganske kraftig nedgang i bransjespesialiseringen. Det kommer av at det har vært vekst i sysselsettingen i offentlig sektor og i tjenestesektoren, mens det har vært nedgang i bransjer som industri og primærnæringer. De bransjene som har høy bransjespesialisering er ofte spesialisert i en industribransje, innen landbruk eller fiske. Når disse bransjene øker lite, eller har nedgang, mens offentlig sektor og andre bransjer har vekst, vil bransjespesialiseringen bli lavere.

For enkelte kommuner i fylket, er nedgangen i bransjespesialisering knyttet til kraftig nedgang i den viktigste næringen.

Figur 34: Bransjespesialisering, antall arbeidsplasser i den største bransjen som andel av samlet sysselsetting i kommunene i Nord-Trøndelag i 2000 og 2011. Kommunens rangering med hensyn til bransjespesialisering i 2011 er vist til venstre.

3.13 Arbeidsmarkedsintegrasjon

Den siste indikatoren som brukes til å måle næringsmessig sårbarhet er arbeidsmarkedsintegrasjon.

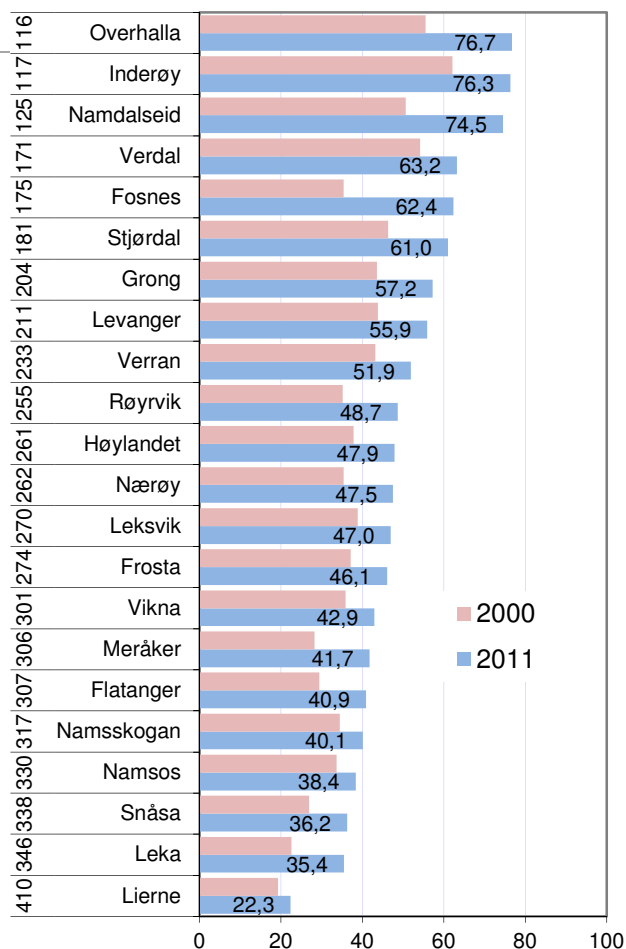
Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor godt integrert kommunens arbeidsmarked er med arbeidsmarkedet utenfor kommunen, og er det samme som intern arbeidsmarkedsintegrasjon i regioner. Den måles gjennom hvor mye ut- og innpendling det er i forhold til antall arbeidsplasser og sysselsatte i kommunen^{vi}.

Årsaken til at vi bruker arbeidsmarkedsintegrasjon som en av indikatorene for å måle næringsmessig sårbarhet, er at konsekvensene av brå fall i antall arbeidsplasser vil ha mye mer dramatiske konsekvenser i kommuner med lav arbeidsmarkedsintegrasjon enn i kommuner med høy.

I en kommune som Lørenskog, der 71 prosent av arbeidsplassene i kommunen har sysselsatte fra andre kommuner, og hvor 67 prosent av de som har jobb pendler ut, vil et fall i antall arbeidsplasser for en stor del absorberes av andre kommuner. Et fall på 100 arbeidsplasser vil bare ramme 29 personer med bosted i kommunen, og vil dermed ikke bety så mye for samlet sysselsetting i kommunen. For en kommune som Lierne, vil effekten av en brå nedgang i hjørnesteinsbedriften få mye mer direkte konsekvenser. Det er lite pendling både ut og inn til Lierne. Det vil dermed også være vanskelig å kompensere brå fall i antall arbeidsplasser i kommunen med økt utpendling.

Ingen av kommunene i Nord-Trøndelag har spesielt høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Overhalla og Inderøy har høyest, men er likevel bare rangert som henholdsvis nummer 116 og 117 av de 429 kommunene i Norge.

Kommunene nord i fylket har mye lavere arbeidsmarkedsintegrasjon enn de i sør.

Figur 35: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i kommunene i Nord-Trøndelag i 2000 og 2011. Kommunens rangering med hensyn til arbeidsmarkedsintegrasjon i 2011 er vist til venstre.

Samtlige kommuner i fylket har fått økt arbeidsmarkedsintegrasjon fra 2000 til 2011. Andelen som pendler mellom kommuner har vært økende, og dermed blir også integrasjonen mellom arbeidsmarkedene i kommunene høyere.

Arbeidsmarkedsintegrasjon har betydning på mange områder, ikke minst for bostedsattraktivitet.

3.14 Sårbarhetsindeksen kommuner

Sårbarhetsindeksen er sammensatt av de tre indikatorene hjørnesteinsfaktor, bransjespesialisering og arbeidsmarkedsintegrasjon. En kommune er sårbar dersom den har høy hjørnesteinsfaktor og høy bransjespesialisering, mens høy arbeidsmarkedsintegrasjon bidrar til å redusere sårbarheten. Når vi setter disse tre indikatorene sammen^{vii}, får vi et mål for næringsmessig sårbarhet.

Verran har høyest sårbarhet av kommunene i Nord-Trøndelag. Verran er nummer 37 med hensyn til sårbarhet av alle kommunene i landet.

Lierne, Leka og Vikna er også kommuner i fylket med høy sårbarhet.

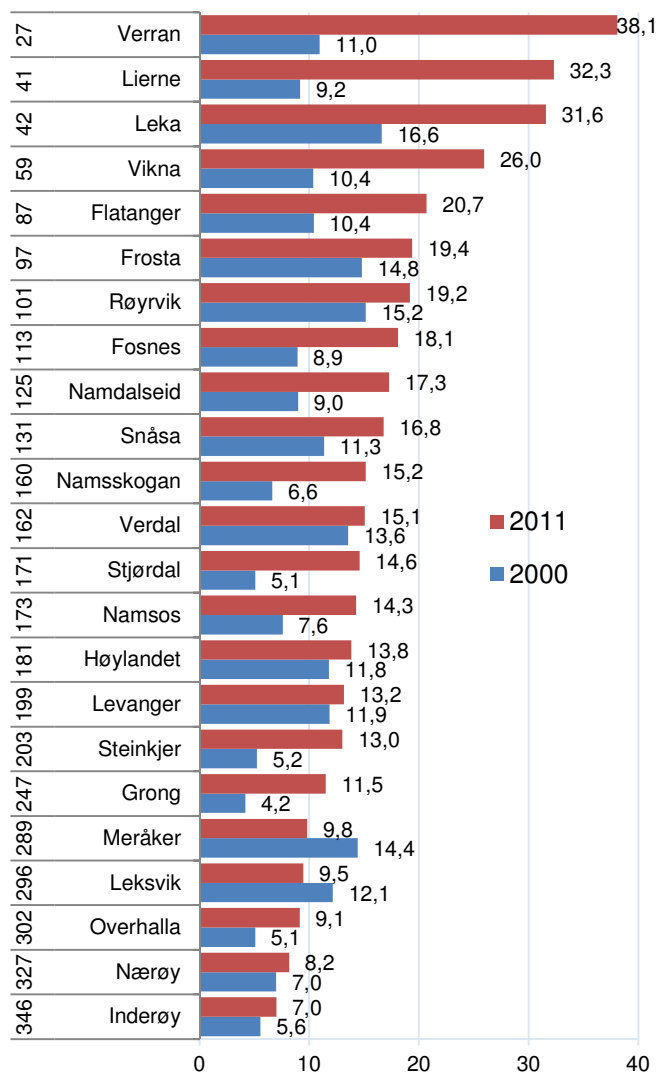
Mange kommuner i Nord-Trøndelag har hatt en økning i sårbarhetsindeksen fra 2000 til 2011.

Indeksen måler hjørnesteinsfaktoren og bransjespesialiseringen relativt, dvs at kommunene blir målt opp mot hverandre.

Leksvik, Meråker, Levanger og Verdal har fått lavere rangering på sårbarhetsindeksen i 2011 enn i 2000.

Vi skal senere se at kommuner med høy sårbarhetsindeks har mye større risiko for fall i sysselsettingen, og samtidig lavere vekst enn kommuner med lav sårbarhet. Derfor vil en reduksjon i sårbarhet være positivt for framtidig utvikling. Kommuner med fall i sårbarheten har imidlertid i de fleste tilfeller fått lavere sårbarhet fordi hjørnesteinsbedriften eller den dominerende bransjen har gått kraftig tilbake. De har dermed oppnådd lavere sårbarhet, i betydningen risiko for å få brå fall i sysselsettingen i framtiden, på grunn av at fallet allerede har skjedd. For Leksvik og Meråker ser det ut til at det er dette som har skjedd.

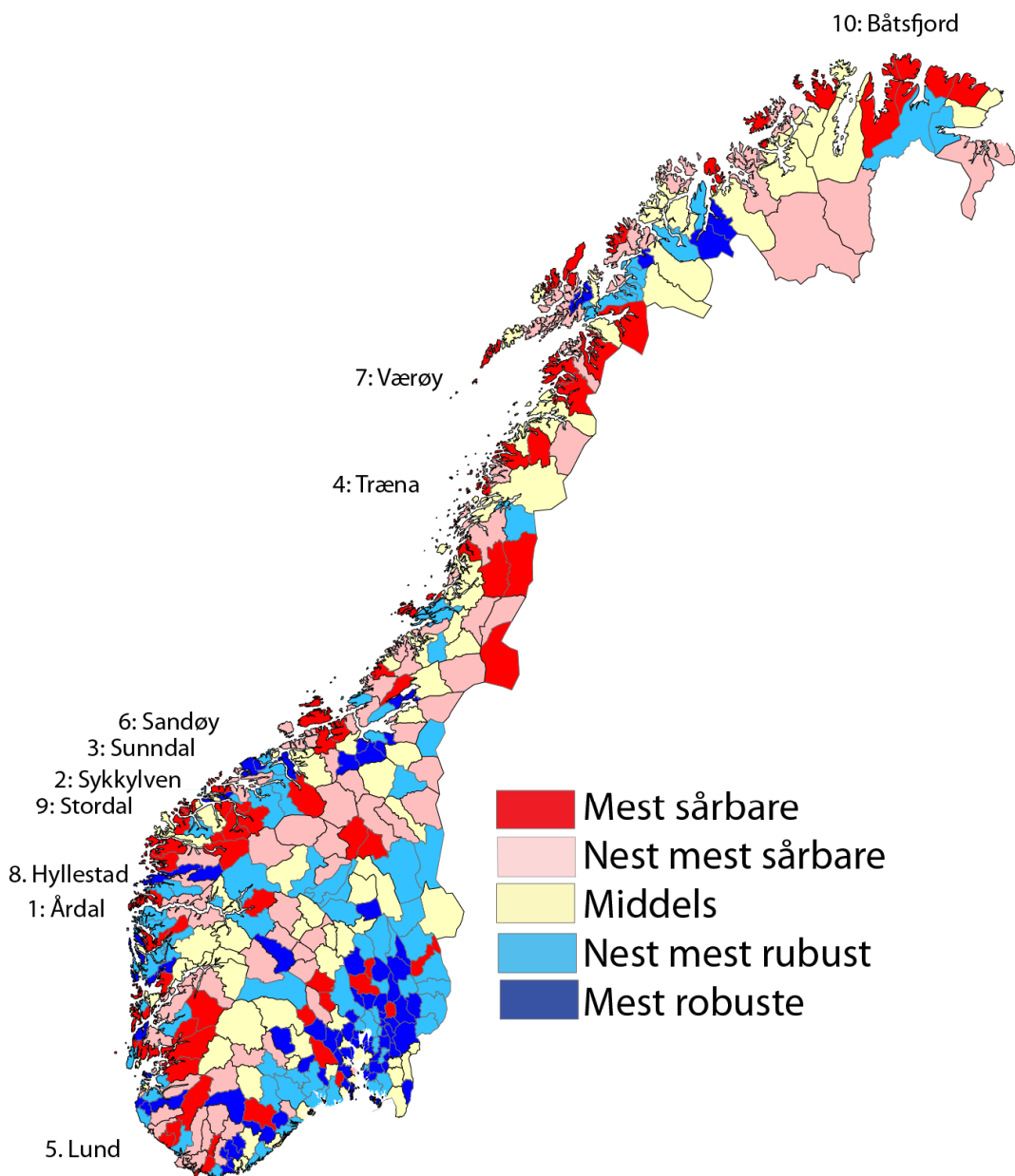
For kommuner som har kommet i en situasjon hvor sårbarheten er høy, er det dermed vanskelig å redusere sårbarheten uten at det skjer gjennom en krise. Kommuner som Verran, Lierne, Leka og Vikna må dermed satse videre på det næringslivet som er sterkest.

Figur 36: Sårbarhetsindeksen i kommunene i Nord-Trøndelag i 2000 og 2011. Kommunens rangering på sårbarhetsindeksen i 2011 er vist til venstre.

3.15 Variasjoner i sårbarhet i Norge

Kartet nedenfor viser variasjoner i næringsmessig sårbarhet i Norge.

Figur 37: Sårbarhet i norske kommuner i 2011.

Det er klare mønstre i næringsmessig sårbarhet i Norge. Kommunene på det sentrale Østlandet er mer robuste, mens kommunene i vest og nord oftere har høy sårbarhet. Arbeidsmarkedsintegrasjonen er generelt mye høyere på Østlandet, noe som reduserer sårbarheten i kommunene i dette området. Samtidig er det mest vanlig med store hjørnesteinsbedrifter og bransjemessig spesialisering i kommunene langs kysten i vest og nord.

3.16 Høy sårbarhet og vekst

Hva betyr det for en kommune å ha høy næringsmessig sårbarhet? Det kan vi finne ut gjennom å se på sårbarheten i norske kommuner i 2000, og se hvilken utvikling kommunene har hatt fram til i dag.

Tabell 11: Andeler av kommunene med vekst og nedgang i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 i fem forskjellige grupper av kommuner etter grad av sårbarhet i 2000.

	Gjennomsnittlig vekst	Andel med nedgang	Andel mer enn 12% nedgang	Andel mer enn 12% vekst
Mest sårbar	-1,6	54,7	17,4	8,1
Nest mest	3,2	41,9	4,7	15,1
Middels	3,5	30,2	0,0	11,6
Nest mest	6,1	19,8	0,0	19,8
Mest robust	7,4	16,5	0,0	23,5

I tabellen over har vi delt kommunene i Norge i fem grupper etter deres sårbarhet.

Gjennomsnittlig vekst måler arbeidsplassveksten i næringslivet i kommunene fra 2000 til 2011 i prosent av samlet sysselsetting i 2000. De mest sårbare kommunene hadde en arbeidsplassnedgang som i snitt tilsvarte 1,6 prosent av samlet sysselsetting. Veksten øker med økende robusthet, og den femtedelen av kommunene som var mest robuste i 2000 hadde i gjennomsnitt en arbeidsplassvekst som tilsvarte 7,4 prosent av samlet sysselsetting.

Når vi ser på andelen av kommunene med nedgang i neste kolonne, ser vi at 54,7 prosent av de mest sårbare kommunene hadde nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, mens bare 16,5 prosent av de mest robuste kommunene hadde nedgang. *Det er dermed et ganske klart mønster at robuste kommuner har bedre næringslivsvekst enn sårbare.* Det er ikke nødvendigvis sårbarheten i seg selv som er årsaken til lav vekst. Mange sårbare kommuner er små og isolerte kommuner i distriktene, mens de fleste av de mest robuste kommunene er kommuner i sentrale strøk som ligger tett opp til storbyer. Mange av de mest robuste kommunene tilhører en kommunetype som har vært attraktiv som bosted, og som dermed har hatt sterk befolkningsvekst de siste ti årene. De sårbare kommunene er på sin side dominert av kommunetyper med lav bostedsattraktivitet. Befolkningsvekst gir en kraftig stimulans til næringslivsvekst, ettersom mange bedrifter opererer i et lokalt marked.

Når vi ser på andelen av kommuner med sterk nedgang i arbeidsplasser i næringslivet, blir bildet enda mer tydelig. Av de mest sårbare kommunene hadde 17,4 prosent en sterk nedgang, dvs at nedgangen i antall arbeidsplasser i næringslivet tilsvarte mer enn 12 prosent av samlet sysselsetting i kommunen i 2000. Av de nest mest sårbare hadde 4,7 prosent sterk nedgang, mens ingen av de andre kommunegruppene hadde sterk nedgang. Sårbarhetsindeksen er dermed svært effektiv til å plukke ut kommuner med ”risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen”, som vi har brukt som vår definisjonen på sårbarhet. I absolutte tall var det 19 kommuner som hadde sterk nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, og 15 av dem var i den mest sårbare gruppen.

Dermed vil sårbarhetsindeksen være ganske treffsikker for å identifisere den gruppen av kommuner som vil bli framtidige omstillingskommuner.

4. NæringsNM

NæringsNM er utviklet for å måle hvordan næringslivet presterer i ulike områder i Norge. For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse^{viii}.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none">1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året2. Bransjustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none">4. Andel foretak med positivt resultat før skatt5. Bransjustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none">7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI)8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none">10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andel foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andel lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også her har vi en andre indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

4.1 Nyetableringer

Etableringsfrekvensen er antall nyetablerte foretak som prosent av antall eksisterende foretak i begynnelsen av året.

Etableringsfrekvensen i Norge har vært ganske høy i hele perioden fra 2001 til 2006, før den begynte å synke. I denne perioden økte også antall foretak raskere enn veksten i økonomien. Det kan være flere årsaker til det. Kanskje ble det flere foretak som ble registrert, som tidligere var uregistrert. Kanskje ble det vanligere å splitte opp virksomheter i drifts- og eierselskap. En tredje årsak kan være at det kreves et registrert foretak å opprette et domene på internett. Det kan synes som om etableringsfrekvensen og veksten i antall foretak nå er på et mer normalt nivå, og at økningen de siste to årene reflekterer at veksten i næringslivet er på vei opp.

Etableringsfrekvensen i Nord-Trøndelag har fulgt utviklingen i landet, men har ligget langt under landsgjennomsnittet i hele perioden. I 2011 var etableringsfrekvensen i Nord-Trøndelag 5,4 prosent, mot 7,0 prosent på landsbasis.

Etableringsfrekvens i fylkene

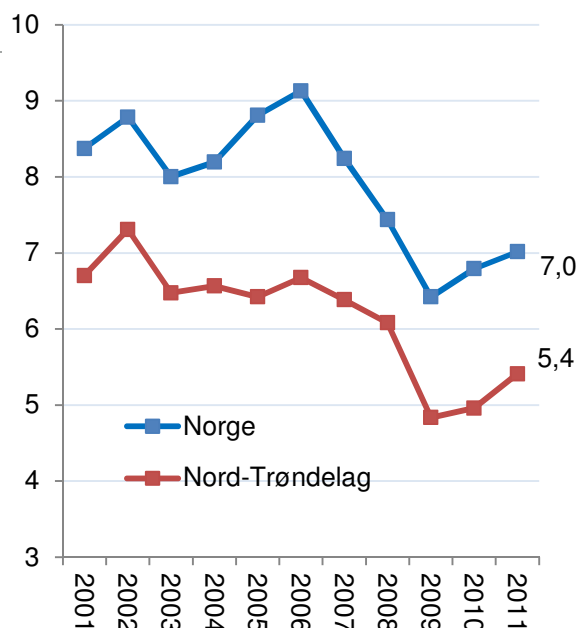
I figur 39 ser vi etableringsindeksen i alle fylkene, for 2011, og som gjennomsnitt for de ti siste årene.

Oslo har hatt høyest etableringsfrekvens, mens Sogn og Fjordane har lavest etableringsfrekvens både i 2011 og i snitt siste ti år.

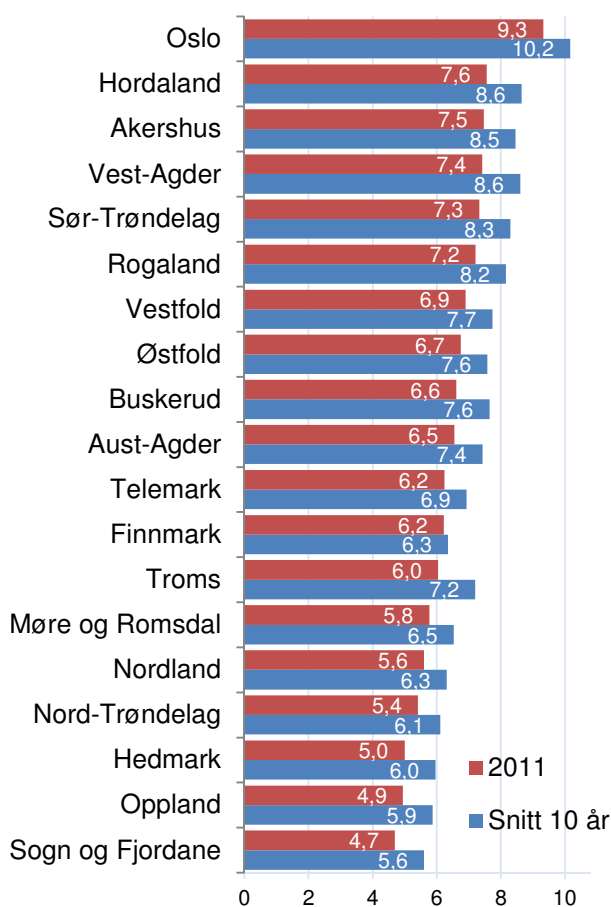
Nord-Trøndelag har hatt fjerde lavest etableringsfrekvens blant fylkene i både 2011 og for siste ti år. Kun Sogn og Fjordane, Oppland og Hedmark har hatt lavere etableringsfrekvens. I snitt har etableringsfrekvensen i Nord-Trøndelag vært 6,1 prosent de siste ti år.

Noe av forskjellen i etableringsfrekvensen mellom fylkene kan forklares av bransjestrukturen. Enkelte fylker har mange foretak i bransjer hvor det er mindre nyetablering og færre nedleggelse.

Et spørsmål er om høy etableringsfrekvens er noe som skaper vekst, eller om årsaksforholdet er motsatt, at steder med høy vekst også får en høyere etableringsfrekvens. Det kan se ut til at det er høy vekst, og spesielt høy vekst i befolkningen, som forårsaker høy etableringsfrekvens.

Figur 38: Etableringsfrekvensen i Norge og Nord-Trøndelag i perioden 2001-2011.

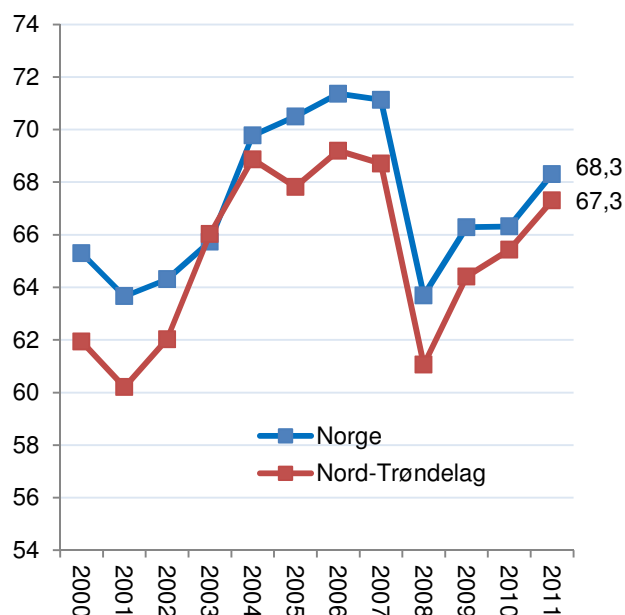
Figur 39: Etableringsfrekvensen i fylkene i 2011, og gjennomsnitt av etableringsfrekvensen for siste ti år.

4.2 Lønnsomhet

Lønnsomheten i næringslivet i fylkene måles som andel av foretakene med positivt resultat før skatt. Med denne metoden teller små og store foretak likt.

Lønnsomheten i norsk næringsliv var på topp i årene fra 2004 til 2007. I 2008 sank lønnsomheten brått, men har vært stigende i de tre siste årene. I 2011 hadde 68,3 prosent av alle regnskapspliktige foretak et positivt resultat før skatt.

Nord-Trøndelag har hatt lavere andel lønnsomme foretak enn landsgjennomsnittet i elleve av de tolv siste årene. I 2011 hadde 67,3 prosent av foretakene i Nord-Trøndelag positivt resultat før skatt.

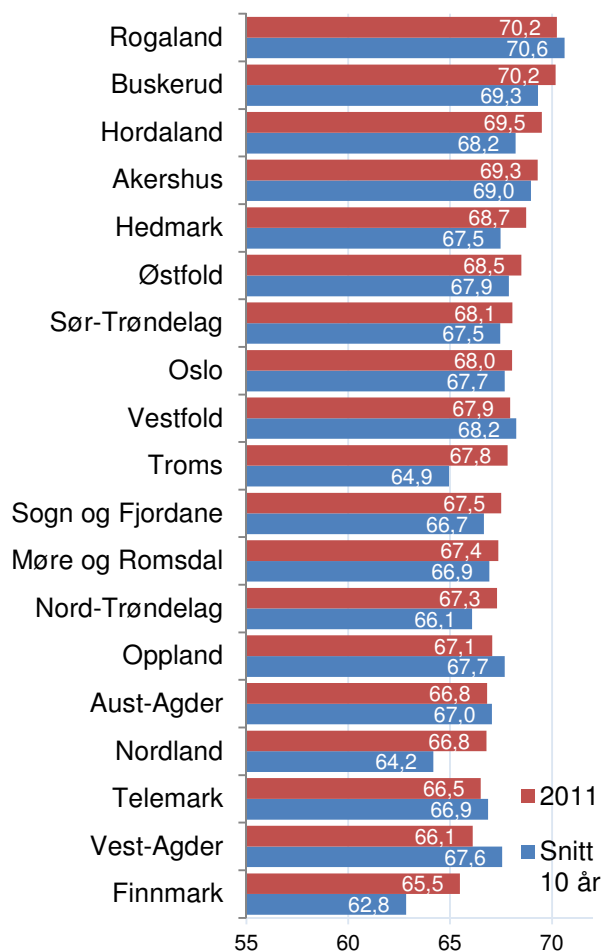
Figur 40: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i Norge og Nord-Trøndelag i perioden 2000-2011.

Andel lønnsomme foretak i fylkene

I figur 41 ser vi hvordan andelen lønnsomme foretak varierer mellom fylkene i Norge.

Rogaland har den beste lønnsomheten, fulgt av Buskerud og Hordaland. De tre nordligste fylkene har vesentlig bedre lønnsomhet i 2011 i forhold til gjennomsnittet de siste ti årene, mens Vest-Agder har vesentlig lavere andel lønnsomme foretak i 2011 enn gjennomsnittet de siste ti årene.

Nord-Trøndelag er nummer 13 av 19 fylker for andel lønnsomme foretak i 2011. Andel lønnsomme foretak i Nord-Trøndelag har vært enda lavere i snitt de siste ti år; 66,1 prosent av foretakene har hatt positivt resultat før skatt. Dette rangerer Nord-Trøndelag nummer 16 blant fylkene.

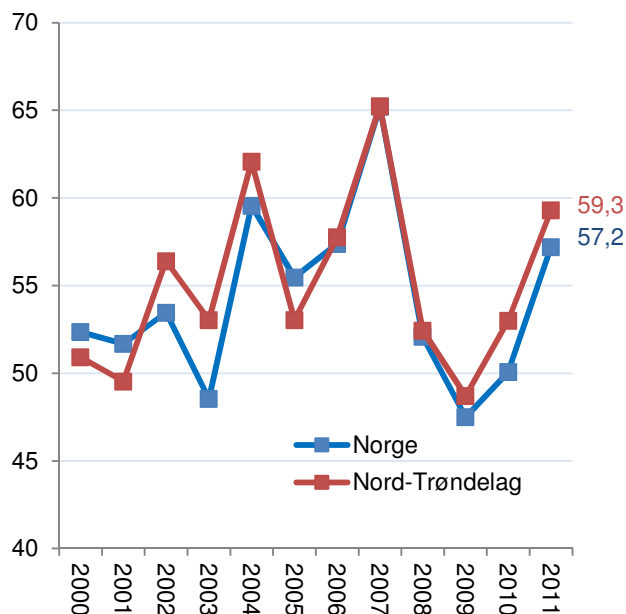

Figur 41: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i fylkene i 2011 og i snitt siste ti år.

4.3 Vekst

Andel vekstforetak i Norge var rekordhøyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andel vekstforetak sank deretter dramatisk de to neste årene, og var på 47,5 prosent i 2009. Etter dette har andel vekstforetak tatt seg opp, og det var en sterk økning i andel vekstforetak fra 2010 til 2011. I 2011 var det 57,2 prosent av foretakene i Norge som hadde vekst høyere enn prisstigningen.

Nord-Trøndelag har hatt en høyere andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet de siste årene. 59,3 prosent av foretakene i Nord-Trøndelag hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2011.

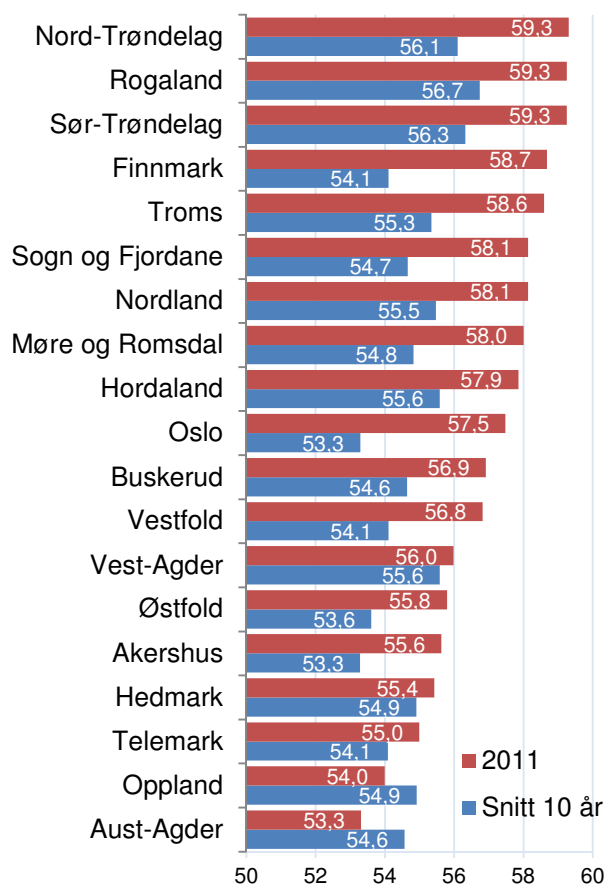

Figur 42: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2011.

Andel vekstforetak i fylkene

Nord-Trøndelag var på topp for andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2011.

Nord-Trøndelag har vært én av topp tre vekstfylker i både 2011 og i den siste tiårsperioden, sammen med Sør-Trøndelag og Rogaland. Disse tre fylkene hadde en andel vekstforetak på over 59 prosent i 2011. I den siste tiårsperioden har de samme tre fylkene hatt en andel vekstforetak på over 56 prosent i snitt.

Figur 43: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i fylkene i 2011 og i snitt for siste ti år.

4.4 NæringsNM for fylkene

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet samlet sett gjør det i en region. Telemarksforskning har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste ni årene.

Figur 44 viser plasseringen til Nord-Trøndelag i NæringsNM i årene 2000-2011. Nord-Trøndelag har hatt variable plasseringer. Den beste plasseringen var i 2003, med en 6. plass. Den svakeste plasseringen var i 2005, da Nord-Trøndelag ble rangert sist av fylkene. I årets NæringsNM ble Nord-Trøndelag nummer ni.

Figur 44: Nord-Trøndelags rangering i NæringsNM i perioden 2000-2011.

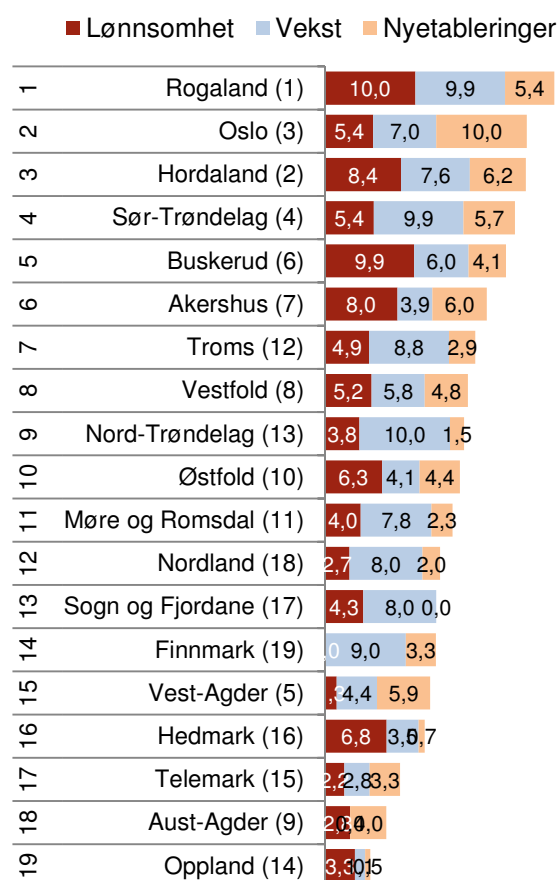
Fylkenes plassering

For å rangere fylkene bruker vi en enklere indeks basert på etableringsfrekvens, andel lønnsomme foretak og andel vekstforetak. Disse indikatorene er transformert til et tall mellom 0 og 10, der 0 er dårligste fylke og 10 er beste fylke.

Rogaland kom best ut av fylkene i 2011, foran Oslo og Hordaland. Med Sør-Trøndelag på fjerdeplass, er det fylkene med de største byene som gjorde det best. Rangeringen for siste ti år er nokså lik; med Rogaland på førsteplass, etterfulgt av Hordaland, Oslo og Sør-Trøndelag.

Nord-Trøndelag kommer på 9. plass i NæringsNM for 2011, etter å ha gjort det best for vekst, men under middels for lønnsomhet og nyetableringer.

Nord-Trøndelags plassering i NæringsNM for siste ti år er svakere, da kommer Nord-Trøndelag på 13. plass.

Figur 45: NæringsNM for fylkene basert på tall fra 2011. Tallene i parentes angir rangering for perioden 2002-2011.

4.5 NæringsNM for regioner

Plasseringene til regionene i Nord-Trøndelag har variert sterkt. Flere regioner har imidlertid hatt en positiv utvikling de siste årene. For eksempel har Kystgruppen gått fra å bli rangert som nummer 78 i 2004 til nummer 7 i 2011. Indre Namdal gjorde det svakt i perioden 2000-2007, men gikk fra en 75 plass i 2007 til en 14. plass i 2008, og har de siste årene hatt flere gode plasseringer.

Regionene i Trøndelag

Regionenes plassering i NæringsNM er basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse.

Kystgruppen er den som gjorde det best av regionene i Nord-Trøndelag i årets NæringsNM, og kommer på sjuendeplass av alle regionene i landet. Kystgruppen ble nummer tre for lønnsomhet og nummer fire for vekst. Antall nyetableringer var under middels. Kystgruppen kom på 14. plass for 2010, men har ikke gjort det like bra tidligere. Plasseringen for siste ti år er dermed nummer 45.

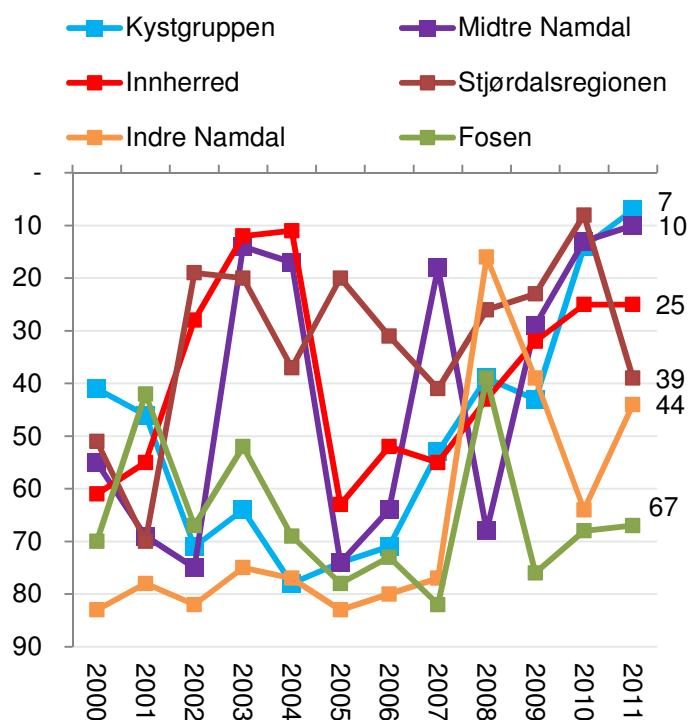
Midtre Namdal ble rangert som nummer 10 i NæringsNM, etter å ha blitt nest best for vekst i 2011. Mindre Namdal ble også rangert som nummer 13 for 2010, og kommer samlet på en 24. plass for siste ti år.

Innherred gjorde det litt bedre enn middels for lønnsomhet, vekst og nyetableringer, og kom samlet på en 25. plass.

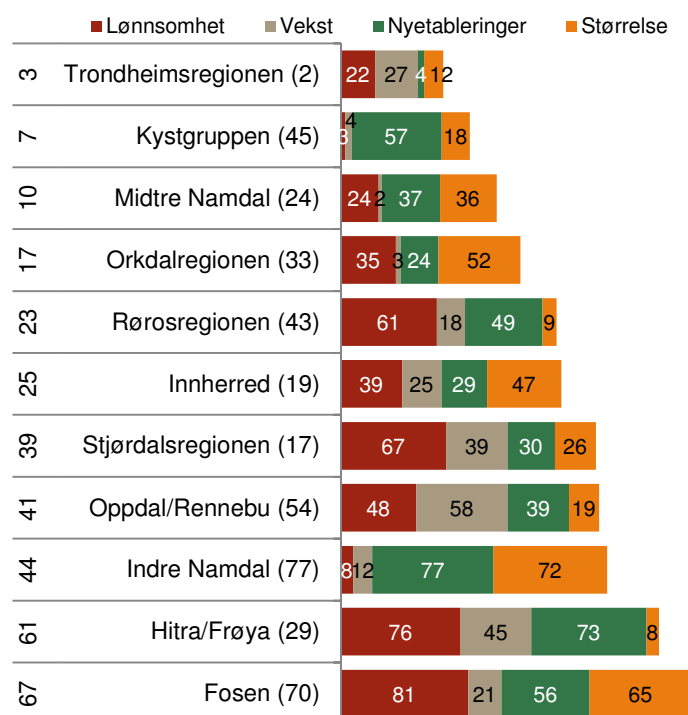
Stjørdalsregionen blir rangert litt over middels, som nummer 39 i årets NæringsNM. Regionen har gjort det bedre i mange av de tidligere årene, og blir rangert som nummer 17 for siste ti år.

Indre Namdal blir rangert som nummer 44 i NæringsNM for 2011. Regionen hadde god lønnsomhet og vekst, men få nyetableringer og et lite næringsliv. Indre Namdal gjorde det svakt i årene fram til 2008, og blir samlet rangert som nummer 77 for siste ti år.

Fosen er sist av regionene i Trøndelag, og blir rangert som nummer 67 i landet. Fosen hadde god vekst, men tredje svakest lønnsomhet i landet. Fosen har gjort det under middels de fleste årene, og blir samlet rangert som nummer 70 for de siste ti år.

Figur 46: Rangeringen til regionene i Nord-Trøndelag i NæringsNM i perioden 2000-2011.

Figur 47: NæringsNM for regionene i Trøndelag. Rangering blant landets 83 regioner i 2011 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de fire indeksene vises i figuren.

4.6 NæringsNM for kommuner

Vikna er kommunen som gjorde det best i Nord-Trøndelag, og ble rangert på plass nummer 23 i landet i NæringsNM for 2011. Vikna kom på fjerdeplass for lønnsomhet og som nummer 46 for vekst, men gjorde det svakt for nyetableringer.

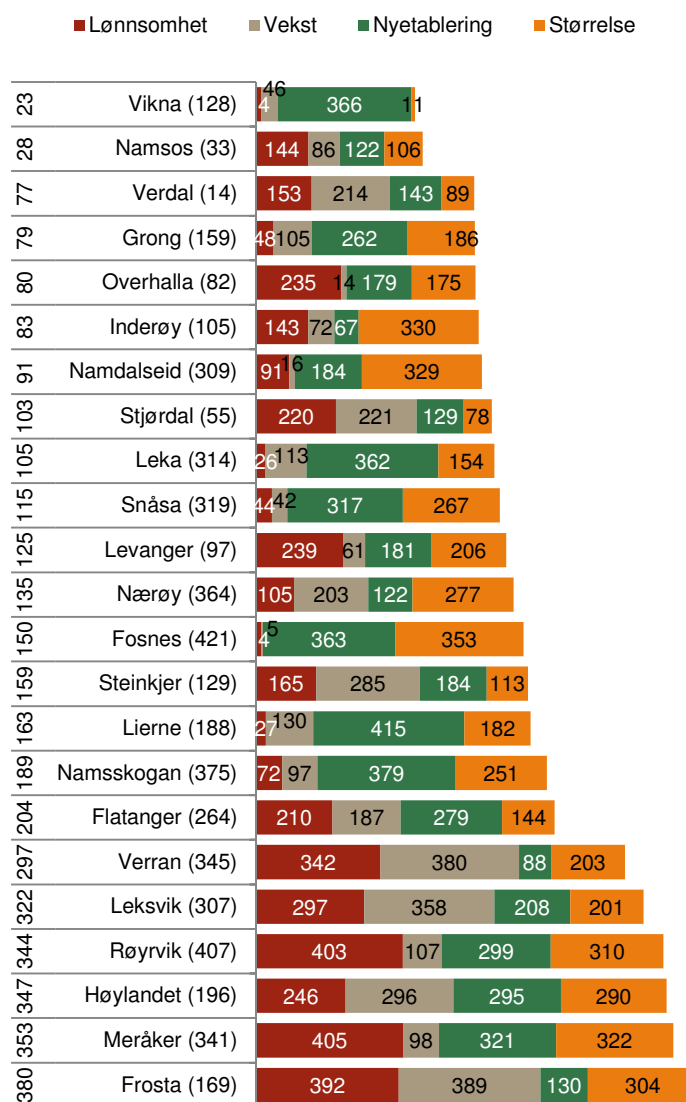
Vikna har i tillegg et stort næringsliv. Kommunen har gjort det bra i NæringsNM de siste årene, men hadde svakere plasseringer tidlig i perioden. Vikna blir derfor rangert som nummer 128 for siste ti år.

Rett etter Vikna kommer Namsos på en 28. plass. Namsos gjorde det over middels på alle indeksene. Namsos har gjort det bra i NæringsNM i flere av de siste årene, og kommer samlet på 33. plass for siste ti år.

Verdal, Grong, Overhalla, Inderøy og Namdalseid er alle rangert fra 77. plass til 94. plass i årets NæringsNM. Med unntak av Namdalseid, har alle gjort det godt over middels for siste ti år samlet. Spesielt har Verdal gjort det bra i mange av årene, og er rangert som nummer 14.

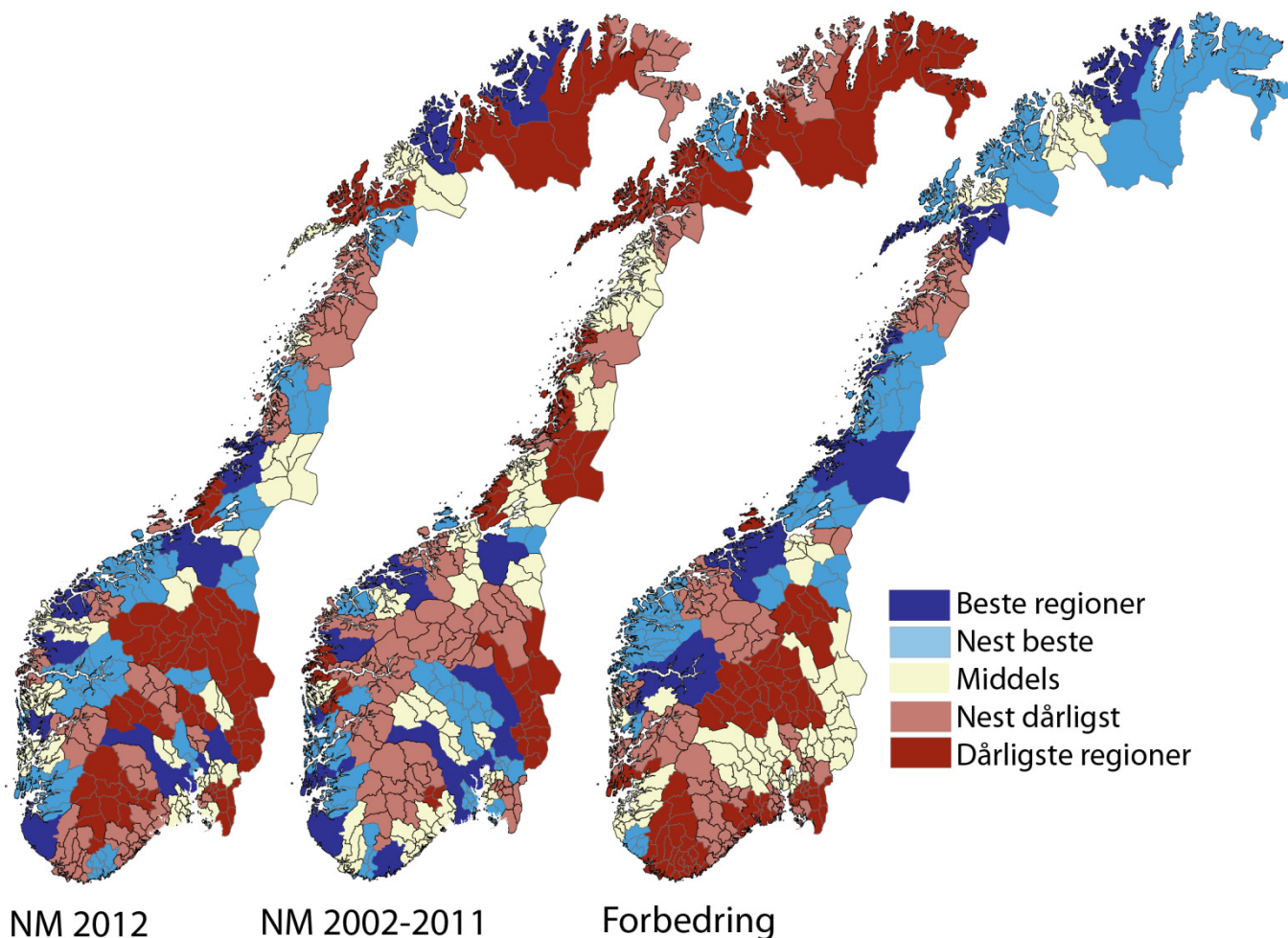
Nord-Trøndelag har også mange kommuner som gjorde det under middels i årets NæringsNM. På bunn finner vi Frosta, som er rangert som nummer 380 av 429 kommuner i landet i NæringsNM for 2011. Frosta gjorde det svakt for lønnsomhet og vekst, men hadde bra med nyetableringer. Frosta har tidligere gjort det mye bedre, og var rangert som nummer 43 for 2010. Frosta blir dermed rangert over middels for siste ti år, som nummer 169.

For siste ti år, der det Fosnes og Røyrvik som har gjort det svakest, og blir rangert blant de 25 svakest kommunene i landet i NæringsNM for siste ti år.

Figur 48: Kommunene i Nord-Trøndelags resultat i NæringsNM. Alle tall er rangeringer blant landets 429 kommuner, til venstre rangering for NæringsNM siste år, i parentes siste ti år. I figuren vises rangeringer for hver av de fire indeksene.

Kart med endringer i NæringsNM

Figur 49: Resultater i NæringsNM for regioner, først for det siste året, dernest for den foregående tiårsperioden og til slutt endringene fra tiårsperioden 2002-2011 til NæringsNM 2012. NæringsNM 2012 er basert på regnskapstall fra 2011.

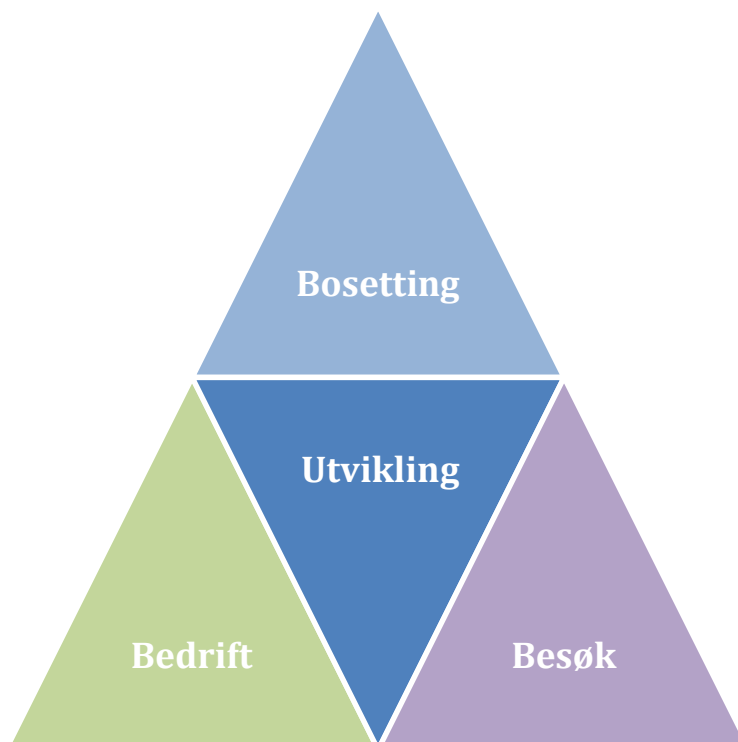
Kartet til venstre viser resultatene for NHOs NæringsNM for det siste året. Som vi ser er mange av de beste regionene lokalisert langs kysten, fra Rogaland og nordover.

I kartet i midten vises resultatene i NæringsNM for de ti årene forut for det siste året. I denne perioden er ikke dominansen fra Vestlandet like tydelig, da det var mange regioner på Østlandet som også var blant de beste. I denne tiårsperioden var resultatene fra Nord-Norge gjennomgående svake, med mange regioner fra Nord-Norge blant de som gjorde det svakest i NæringsNM.

I kartet til høyre vises endringen i regionenes resultater i NæringsNM fra perioden 2002-2011 til NæringsNM 2012. Da trer det fram et ganske klart mønster. Ingen av regionene på Østlandet har bedre resultater i siste NæringsNM enn i foregående tiårsperiode. De regionene som har forbedret seg mest i 2012 er alle fra Sogn og Fjordane eller de fem nordligste fylkene.

5. Attraktivitetspyramiden

Attraktivitet har blitt et velbrukt begrep innenfor regional utvikling. Telemarksforsking introduserte Attraktivitetspyramiden i 2010 for å systematisere attraktivitetsbegrepet i en modell for å forklare steders vekst, og da spesielt befolkningsveksten. I Attraktivitetspyramiden skiller vi mellom tre typer attraktivitet: Attraktivitet for bedrifter, for besøk og for bosetting.

Noen steder er gunstige for produksjon av varer og tjenester som kan selges i et større marked. Dette kan være produksjon basert på naturlige forutsetninger, som landbruk, fiske eller gruvedrift. Industriproduksjon har tradisjonelt også blitt lokalisert til steder med bestemte naturlige forutsetninger, som for eksempel fossefall, gode havneforhold eller nærhet til råvarer. I dag er en del tjenester også omsatt i et større marked, det gjelder spesielt teknologiske tjenester. Attraktivitet for denne typen produksjon, som vi kaller attraktivitet for bedrifter, vil dermed være den historiske forklaringen til mange steders vekst.

Attraktivitet for besøk er den andre typen attraktivitet. På steder som tiltrekker seg mange besøkende vil det oppstå mange arbeidsplasser i næringer som kjennetegnes av at kundene må være personlig til

stede. Dette er bransjer som overnatting, servering og butikkhandel. I de siste årene har besøksnæringer som kultur, aktiviteter og underholdning vokst raskt.

Attraktivitet for bosetting er en type attraktivitet som har blitt viktig etter hvert som stadig flere pendler. Når en kan bo ett sted og arbeide et annet sted, oppstår muligheten til at noen steder kan trekke til seg innbyggere uten å ha vekst i arbeidsplasser. Attraktivitet som bosted blir også viktig for næringsutviklingen fordi næringslivet på slike steder vil ha lettere for å rekruttere kompetent arbeidskraft.

Det er kombinasjonen av de tre attraktivitetsdimensjonene som gir vekst på et sted. Steder som er attraktive langs alle de tre aksene, vil få høy vekst.

5.1 Bedriftsattraktivitet

Bedriftsattraktivitet er knyttet til basisnæringene, som kjennetegnes av at de produserer varer og tjenester til et større marked. I hovedsak selges slike varer og tjenester ut av regionen hvor produksjonen foregår.

Basisnæringene består av naturbaserte næringer, som fiske, landbruk, havbruk og bergverk, samt industri og teknologiske tjenester som IT, telekom, og engineering.

Naturbaserte næringer og industri har hatt synkende antall arbeidsplasser i Norge de siste ti årene. Det gjelder også i resten av Europa. Årsaken er at produksjonen blir stadig mer rasjonell slik at samme produksjon drives med stadig færre ansatte.

Teknologiske tjenester er en næring i stadig vekst når det gjelder antall ansatte, men er ikke størst i antall arbeidsplasser. I Norge er industrien fremdeles størst i antall arbeidsplasser. Det var 265 575 arbeidsplasser i industrien på slutten av 2011. De teknologiske tjenestene hadde på samme tidspunkt 141 384 arbeidsplasser. Naturbaserte næringer hadde 61 319 arbeidsplasser.

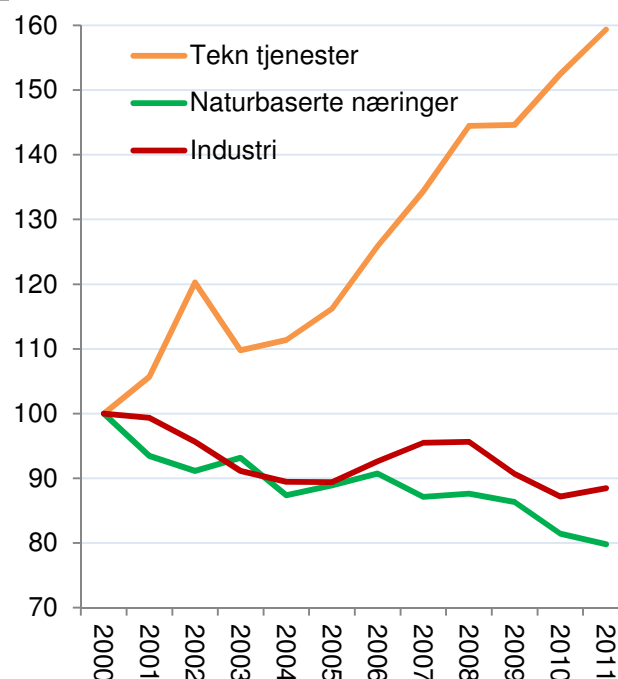
Den sterke veksten i teknologiske tjenester har gjort at basisnæringene totalt sett har opprettholdt antall arbeidsplasser i Norge siden 2000. I 2011 var det også en liten økning.

5.2 Basisarbeidsplasser i Nord-Trøndelag

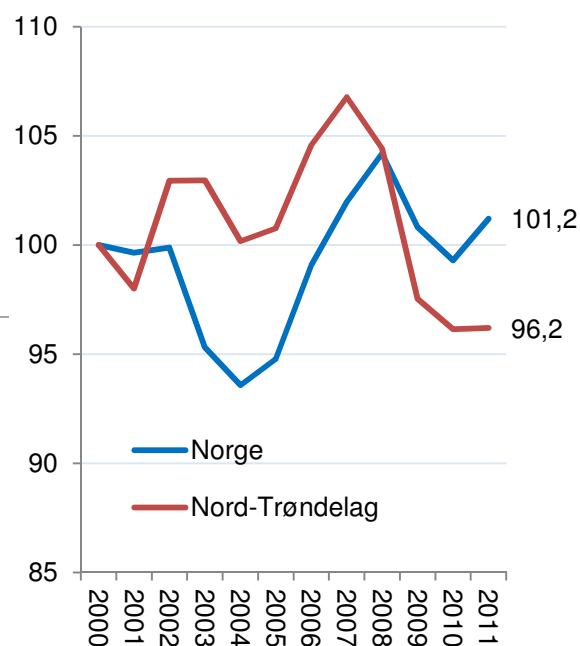
Utviklingen i antall arbeidsplasser i basisarbeidsplassene i Nord-Trøndelag var bedre enn på landsbasis fra 2000 til 2007. Etter 2007 har antallet basisarbeidsplasser i Nord-Trøndelag blitt sterkt redusert, og nedgangen har vært høyere enn i landet ellers.

I perioden fra 2000 til 2011 har antallet arbeidsplasser i basisnæringene i Nord-Trøndelag blitt redusert med 3,8 prosent. Basisarbeidsplassene på landsbasis økte med 1,2 prosent i samme periode.

Nord-Trøndelag er ikke alene om å ha hatt nedgang i basisarbeidsplasser i denne perioden. Mange fylker har hatt en nedgang i antallet basisarbeidsplasser på over 10 prosent.

Figur 50: Utvikling i de tre kategoriene av basisnæringer i Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at utviklingen i 2000=100.

Figur 51: Utviklingen i antall arbeidsplasser i basisnæringene i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

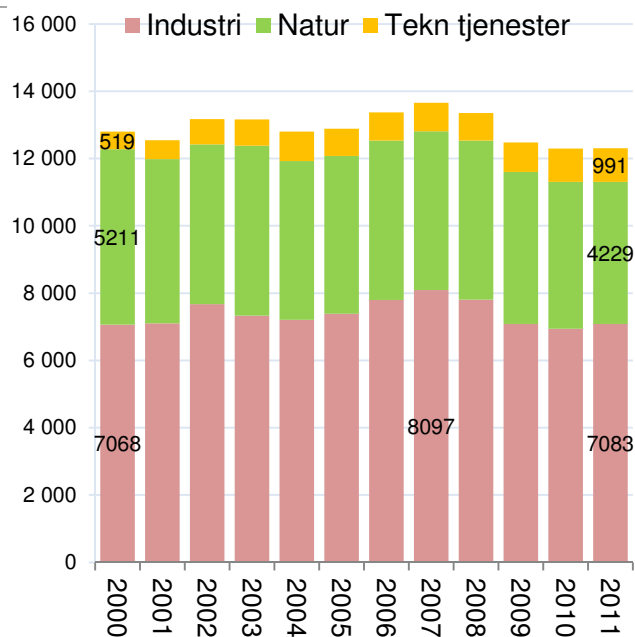
5.3 Basisarbeidsplassene spesifisert

Arbeidsplassene i basisnæringene kan deles opp i tre kategorier: Industri, naturbaserte næringer og teknologiske tjenester.

Den store nedgangen i basisarbeidsplasser i Nord-Trøndelag kommer av en sterk nedgang i naturbaserte næringer. Det har vært en nedgang på nesten 1000 arbeidsplasser i naturbaserte næringer fra 2000 til 2011.

Det har faktisk vært en liten vekst i industrien i Nord-Trøndelag. Dette er en bransje som mange fylker har opplevd sterk nedgang i, men det var 15 flere arbeidsplasser i industrien i Nord-Trøndelag i 2011 enn det var i 2000. I mellomtiden hadde antall industriarbeidsplasser økt med over 1000 fra 2000 til 2007, men nesten hele denne veksten forsvant fra 2007 til 2011.

Også teknologiske tjenester har hatt en økning i antall arbeidsplasser. Økningen har vært på 472 arbeidsplasser fra 2000 til 2011. Det betyr at antall arbeidsplasser i teknologiske tjenester er nesten doblet siden 2000.

Figur 52: Antall arbeidsplasser i basisnæringene i Nord-Trøndelag.

5.4 Vekstimpulser fra basisnæringene

Når vi måler veksten i antall arbeidsplasser i prosent, vil fylker med få arbeidsplasser og høy utpendling kunne få sterk prosentvis vekst uten at dette gir sterke vekstimpulser. For å få et mål på de reelle vekstimpulsene kan vi i stedet måle veksten i antall arbeidsplasser som prosent av antall sysselsatte i fylket. Da får vi et bedre mål for hvilken vekstimpuls som arbeidsplassveksten representerer.

Tabell 12 viser utviklingen i basisnæringene fylkesvis, og viser antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i fylkene.

Tabell 12: Vekstimpulser fra basisnæringene i fylkene i perioden 2001-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Vekstimpuls er målt som endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i fylket.

Fylke	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
Rogaland	2,2	-0,2	-1,0	-0,2	0,4	2,6	1,5	0,8	-0,4	0,2	1,5	0,7
Finnmark	-0,4	-0,5	-1,6	-0,9	0,7	0,3	0,3	0,7	1,0	-0,4	0,7	0,3
Oslo	-0,5	0,3	-2,4	0,1	0,5	1,0	0,6	0,7	-0,6	0,0	0,7	0,3
Hordaland	0,3	0,0	-0,5	-0,2	0,3	1,3	0,6	0,4	-0,1	-0,4	0,4	0,2
Sør-Trøndelag	-0,3	0,1	-0,6	-0,6	0,5	0,7	1,1	0,5	-0,4	-0,2	0,3	0,2
Buskerud	-0,7	0,0	-0,7	0,0	0,2	0,8	0,6	0,5	-0,7	-0,3	0,7	0,2
Akershus	0,7	1,2	-0,1	-0,4	0,5	0,4	0,6	0,7	-0,5	0,0	0,1	0,2
Vest-Agder	-0,8	0,8	-1,2	0,4	0,1	1,1	1,0	1,1	-0,6	-0,5	-0,1	0,2
Møre og Romsdal	-0,7	-0,6	-1,8	-0,5	0,4	0,8	0,7	0,3	-0,8	-0,3	0,4	0,0
Troms	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-0,2	0,1	0,0	0,2	-0,2	-0,4	0,3	-0,1
Vestfold	0,0	-0,7	-1,2	0,2	0,0	0,7	0,7	0,0	-0,9	-0,3	0,2	-0,1
Nordland	-0,4	-0,1	-0,3	-0,3	-0,1	0,6	0,0	0,4	-0,5	-0,5	-0,1	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,4	1,0	0,0	-0,6	0,1	0,8	0,4	-0,5	-1,3	-0,3	0,0	-0,2
Aust-Agder	-0,4	-1,3	-0,8	-0,5	0,8	0,7	0,3	0,1	-1,1	-0,7	-0,3	-0,2
Østfold	-0,6	-0,2	-0,7	-0,7	-0,4	0,3	0,4	-0,4	-1,3	-0,4	0,1	-0,3
Oppland	-0,6	0,1	-0,6	-0,8	-0,2	0,5	0,1	-0,4	-0,9	-0,6	-0,2	-0,3
Telemark	-0,9	-0,4	-1,6	-0,5	0,3	0,1	-0,6	0,6	-1,0	-0,9	-0,1	-0,4
Hedmark	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,1	0,4	-0,4	-0,1	-0,9	-0,8	-0,2	-0,4
Sogn og Fjordane	-0,7	-0,7	-1,1	-2,0	0,5	0,0	0,3	0,1	-0,9	-0,8	-0,4	-0,4

Rogaland har klart fått de sterkeste vekstimpulsene fra basisnæringene de siste årene. Det er lite overraskende. Mer overraskende er det kanskje at Finnmark er nummer to. Oslo kommer på en tredjeplass over fylker med sterkeste vekstimpulser fra basisnæringene. Sør-Trøndelag er på femteplass av fylkene med hensyn til vekstimpulser fra basisnæringene. Hvis vi ser bort fra Rogaland på førsteplass, er det bare marginale forskjeller mellom fylkene rangert fra andre til åttendeplass.

Nord-Trøndelag gjør det under middels, men er ikke av fylkene med lavest vekst. I snitt har Nord-Trøndelag hatt en vekst som er 0,2 prosentpoeng under utviklingen ellers i landet. Mange av fylkene med lavest vekst har liknede struktur som Nord-

Trøndelag, med mye tradisjonell industri og naturbaserte næringer, og lite teknologiske næringer. Nord-Trøndelag har dermed klart seg bedre til tross for denne strukturen.

5.5 Vekstimpulser fra basisnæringene regioner

Vi kan også se på utviklingen i basisnæringene regionvis. I tabellen under ser vi endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i regionene i Trøndelag som andel av samlet sysselsetting i regionen.

Tabell 13: Vekstimpulser fra basisnæringene i regionene i Trøndelag i perioden 2001-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Vekstimpuls er målt som endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i regionen. Regionene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
8	Trondheimsregionen	-0,3	0,3	-0,3	-0,4	0,4	0,6	1,2	0,7	-0,3	0,0	0,4	0,3
13	Orkdalregionen	-1,8	-0,4	-0,5	-0,9	0,7	1,4	-0,2	0,9	-1,2	0,2	0,6	0,2
22	Midtre Namdal	-0,3	1,5	-0,1	-0,5	-0,8	1,3	0,8	0,2	-1,4	0,5	-0,1	0,0
27	Hitra/Frøya	0,7	1,1	-3,8	-2,8	-1,8	0,9	5,3	-0,9	1,6	-1,2	-1,1	0,0
30	Kystgruppen	-1,4	0,8	1,1	-1,8	-0,3	0,2	1,5	-0,8	-2,0	0,5	0,8	0,0
35	Stjørdalsregionen	-0,9	0,3	0,9	0,0	0,4	1,3	-0,4	-0,1	0,4	-2,3	0,3	-0,1
48	Indre Namdal	-0,8	0,7	0,6	-0,5	0,6	0,8	0,2	-1,0	-1,2	-0,8	0,5	-0,2
53	Innherred	0,1	1,3	-0,3	-0,6	0,2	0,5	0,6	-0,7	-1,8	0,3	-0,3	-0,2
73	Fosen	0,0	-1,1	-3,3	-1,4	1,0	1,2	-0,2	0,0	-1,2	-1,5	0,2	-0,4
78	Oppdal/Rennebu	0,9	-0,5	0,2	-0,8	1,4	-0,1	-0,5	0,4	-1,1	-2,0	-0,4	-0,5
82	Rørosregionen	-1,6	-0,6	-1,7	-0,1	-0,1	0,7	0,9	-1,6	-1,8	-0,7	-1,0	-0,7

Trondheimsregionen er på åttendeplass blant alle de 83 regionene i landet med hensyn til vekstimpulser fra basisnæringene. Trondheimsregionen har en sterk konsentrasjon av teknologiske tjenester som har bidratt til en god utvikling.

Midte Namdal gjør det best av regionene i Nord-Trøndelag, og er rangert som nummer 22 i landet. Kystgruppen blir deretter rangert på plass nummer 30. Begge regionene har hatt svingninger i sine basisnæringer, men basisnæringene har i snitt ikke bidratt til sysselsettingsvekst. At de likevel er rangert over middels kommer av at flertallet av regionene har hatt nedgang i antall arbeidsplasser i basisnæringene.

Stjørdalsregionen og rangert over middels, men her har utviklingen i basisnæringene bidratt negativt i snitt. Utviklingen har vært noe svakere i Indre Namdal og Innherred, og blir rangert litt under middels.

Fosen har hatt en sterk negativ utvikling i basisnæringene.

5.6 Vekstimpulser fra basisnæringene kommuner

I tabellen under ser vi endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i kommunene i Nord-Trøndelag som andel av samlet sysselsetting.

Tabell 14: Endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i kommunene i Nord-Trøndelag i perioden 2001-2011, målt som andel av samlet sysselsetting, samt progressivt gjennomsnitt. Kommunene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
10	Flatanger	-1,2	-1,9	2,3	-2,8	-1,4	3,9	-0,4	-2,4	0,7	2,4	5,4	1,3
11	Fosnes	0,3	-3,5	0,9	1,2	-1,1	3,5	2,1	1,5	-3,2	0,3	5,1	1,2
15	Vikna	1,5	0,8	1,6	-0,5	-	-	1,6	0,6	-1,4	2,7	2,0	0,9
50	Leka	-1,5	1,5	1,9	-1,6	2,8	3,8	-0,3	5,0	-5,1	-0,3	-	0,4
67	Overhalla	0,7	0,8	-0,3	2,7	-0,6	-2,3	2,1	0,5	-1,2	1,4	-	0,2
78	Lierne	-1,6	2,4	2,1	0,9	-0,3	2,4	1,4	-0,7	-1,1	-0,1	-0,3	0,2
95	Stjørdal	-0,5	0,5	0,9	0,2	0,8	2,2	0,0	0,0	1,0	-2,7	0,5	0,1
98	Namdalseid	-0,9	-2,4	0,8	-0,6	0,9	2,4	1,5	1,7	-1,7	-0,9	-0,6	0,1
133	Steinkjer	-0,9	3,4	-0,1	-0,2	0,6	-0,2	1,1	-1,4	-0,4	0,3	0,0	0,0
148	Røyrvik	3,2	1,1	0,4	-0,4	0,8	1,7	-1,4	-	-3,3	1,9	0,4	0,0
193	Grong	0,1	2,1	-0,8	-0,2	0,7	-1,9	0,7	-1,6	1,2	-0,2	-0,1	-0,1
195	Snåsa	-1,2	-1,2	1,5	0,3	2,1	2,1	-1,0	-2,8	-3,0	-0,6	2,7	-0,1
227	Namsos	-0,5	2,9	-0,5	-1,3	-1,0	1,9	0,4	0,1	-1,5	0,2	-0,8	-0,2
235	Verdal	2,7	0,1	-1,0	-0,2	0,7	1,3	-1,3	0,4	-3,0	2,0	-0,7	-0,2
283	Levanger	-0,8	0,3	-0,4	-1,2	-0,3	0,2	-0,5	-0,9	-0,9	0,1	0,0	-0,4
284	Høylandet	-3,1	0,3	-0,5	-0,6	-0,6	-	1,9	1,0	-1,8	-1,6	-0,4	-0,4
318	Inderøy	-0,1	-	0,5	-1,1	-0,5	-0,0	-0,5	-0,3	-0,2	-0,7	-0,8	-0,5
343	Verran	1,9	2,5	0,6	-0,7	0,5	7,5	20,3	-1,3	-15,5	-4,4	-2,0	-0,5
397	Namsskogan	0,4	-0,4	1,5	-5,2	-0,2	2,7	-1,1	1,1	-0,7	-3,9	-0,9	-0,9
401	Leksvik	-2,4	-0,6	-5,1	-2,2	1,4	0,1	-0,4	0,4	-4,9	-0,9	0,7	-0,9
402	Nærøy	-3,6	0,8	0,5	-2,9	-0,9	-0,0	1,6	-2,7	-2,1	-1,4	-0,2	-0,9
409	Meråker	-3,5	-1,0	-0,3	0,4	-	-4,4	-2,7	-0,2	-2,2	-0,3	0,3	-1,0
420	Frosta	-1,4	0,1	1,8	-1,9	-2,7	-1,0	-2,1	-1,0	-2,3	-0,6	-1,3	-1,3

Flatanger, Fosnes og Vikna har hatt de sterkeste vekstimpulsene fra basisnæringene av kommunene i Nord-Trøndelag, og er rangert blant de 15 kommunene i landet med høyest vekst i basisnæringer. Videre er Leka, Overhalla, Lierne, Stjørdal og Namdalseid blant de 100 kommunene med sterkest vekstimpuls.

Nord-Trøndelag har også mange kommuner på den andre enden av skalaen, med kraftig nedgang i basisnæringene. Frosta, Meråker, Nærøy og Leksvik er blant de 30 kommunene i landet med høyest nedgang.

5.7 Besøksattraktivitet

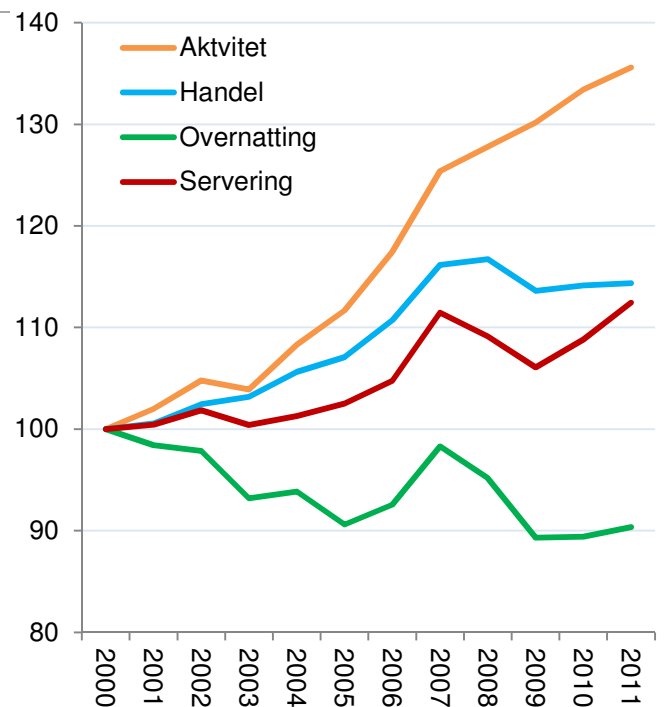
Besøksattraktivitet er knyttet til besøksnæringene, som kjennetegnes av at kundene må være fysisk tilstede. Kundene er derfor enten egne innbyggere, eller besøkende fra andre steder.

Besøksnæringene består av overnatting, servering, butikkhandel og ulike aktiviteter som kultur, underholdning, sport og andre aktiviteter. Her inngår også tjenester som frisører og drosjetransport.

Overnattingsnæringen har hatt en ganske sterk nedgang i antall arbeidsplasser i Norge siden 2000, til tross for at antall overnattingsdøgn har økt. Det viser at denne bransjen har hatt en produktivitetsvekst, på samme måte som industrien.

Antall arbeidsplasser i servering og butikkhandel har hatt sine konjunktursvingninger, men har økt litt mer enn resten av økonomien.

Antall arbeidsplasser innen aktiviteter har hatt klart sterkest vekst, og har nesten ikke blitt påvirket av økonomiske konjunkturer. Antall arbeidsplasser innenfor aktivitetsnæringene har økt med 35 prosent siden 2000.

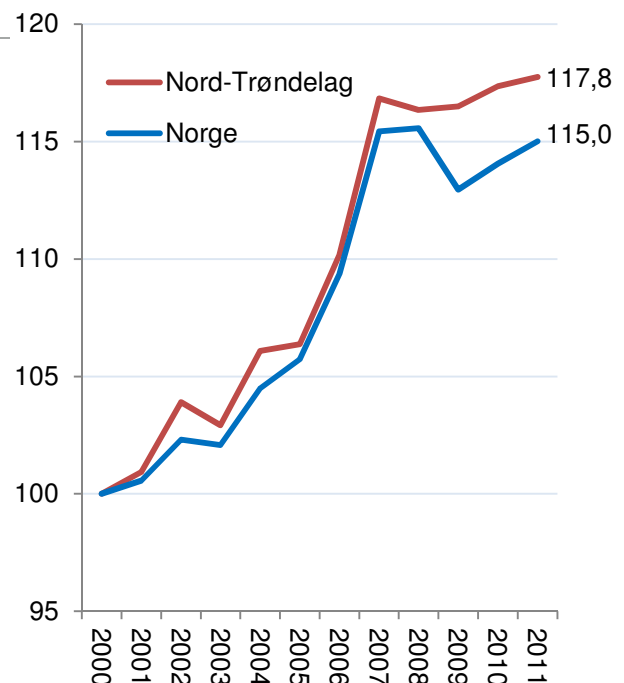

Figur 53: Utvikling i antall arbeidsplasser i de fire besøksnæringene i Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.8 Utviklingen i Nord-Trøndelag

Besøksnæringene i Nord-Trøndelag har hatt en høyere vekst enn besøksnæringene på landsbasis i perioden fra 2000 til 2011. I hele perioden under ett økte antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Nord-Trøndelag med 17,8 prosent, mens veksten på landsbasis var 15 prosent.

Mens antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge gikk ned i 2009, unngikk Nord-Trøndelag dette. Imidlertid har Nord-Trøndelag ikke hatt like sterk vekst som resten av landet de siste to årene.

Figur 54: Utviklingen i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.9 Besøksarbeidsplasser i Nord-Trøndelag

Handel er den klart største av besøksnæringene både på landsbasis og i Nord-Trøndelag. Det var 6 821 arbeidsplasser i butikkhandel i Nord-Trøndelag i 2011, en økning fra 5 608 arbeidsplasser i 2000.

Nord-Trøndelag har hatt en vekst i antall arbeidsplasser i servering og aktiviteter, men nedgang i overnatting.

5.10 Overskudd i besøksnæringene

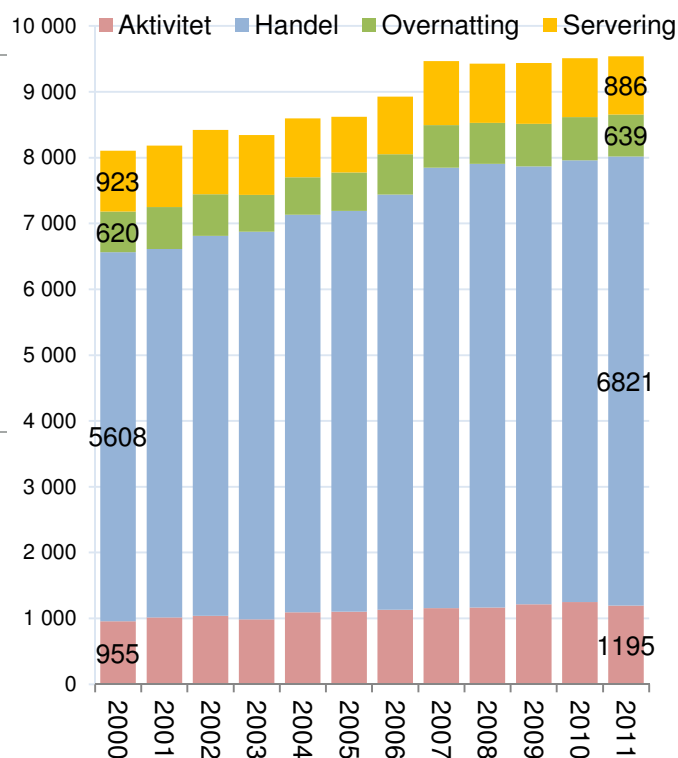
Mye av omsetningen til besøksnæringene er til egne innbyggere. Befolkningen handler i de lokale butikkene og benytter seg av serverings- og aktivitets-tilbudene på stedet.

Det er derfor interessant å se på hvor store besøksnæringene er, relativt til antall innbyggere. Det kan vi gjøre gjennom å ta antall arbeidsplasser og trekke fra det antallet som skyldes egne innbyggere. Da bruker vi de nasjonale tallene til å beregne gjennomsnittlig antall arbeidsplasser i forhold til innbyggertallet. Vi får da et mål på om besøksnæringene er uvanlig høye eller lave sammenliknet med innbyggertallet. Steder som har overskudd av besøksnæring må tiltrekke seg kunder som bor andre steder. Steder som har underskudd i besøksnæring opplever lekkasje av innbyggere som handler og benytter seg av tilbud andre steder.

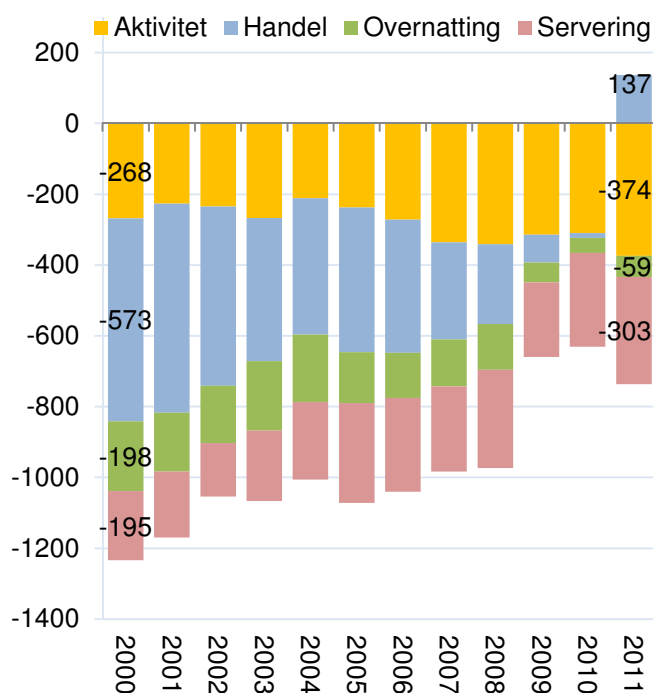
Overskuddet i besøksnæringene i Nord-Trøndelag er vist i figur 56. Nord-Trøndelag er et fylke som i alle år har hatt underskudd i besøksnæringene, men utviklingen har vært positiv. Underskuddet er redusert i løpet av perioden, og i 2011 var det faktisk for første gang et overskudd i handelen.

Det er først og fremst innen handel det har vært en positiv utvikling. I 2000 tilsvarte underskuddet i handelen hele 573 arbeidsplasser, mens det i 2011 var et overskudd tilsvarende 137 arbeidsplasser. I nabofylket Sør-Trøndelag har utviklingen vært motsatt, der et handelsoverskudd er snudd til handelslekkasje. Det ser dermed ut til at det har skjedd endringer i handelsmønsteret i Trøndelag.

I overnatting har det også vært en positiv utvikling, mens det har vært en negativ utvikling i aktiviteter og servering.

Figur 55: Antall arbeidsplasser i de fire typene besøksnæringene i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2011.

Figur 56: Overskudd i de fire typene besøksnæringene i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2011.

5.11 Besøksoverskudd i fylkene

Hvor stor andel av samlet sysselsetting utgjør besøksoverskuddet i fylkene?

Tabell 15: Besøksoverskudd som andel av samlet sysselsetting i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	4,7	4,9	4,7	4,6	4,2	4,2	4,1	3,8	3,1	2,8	3,0	3,0
Vest-Agder	0,4	0,3	0,3	0,5	0,6	0,4	0,7	0,7	0,7	1,2	1,1	0,9
Oppland	1,2	1,0	0,9	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8
Troms	0,8	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7
Sør-Trøndelag	0,5	0,6	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Finnmark	-0,3	-0,4	-0,5	-0,3	0,1	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,2	0,3	0,6
Buskerud	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,3	0,2	0,5	0,5	0,5	0,2
Rogaland	0,2	0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1
Telemark	-0,3	-0,3	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
Hordaland	-0,6	-0,4	-0,5	-0,5	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3	-0,3
Aust-Agder	-1,1	-1,3	-1,3	-1,2	-0,9	-1,2	-0,8	-0,4	-0,2	-0,3	-0,1	-0,4
Nordland	-0,9	-1,1	-1,2	-1,0	-1,1	-1,3	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8	-0,6	-0,4
Nord-Trøndelag	-2,0	-1,9	-1,7	-1,7	-1,6	-1,7	-1,6	-1,5	-1,5	-1,0	-1,0	-0,9
Sogn og Fjordane	-1,1	-1,2	-1,2	-1,2	-0,9	-1,2	-1,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	-0,9
Møre og Romsdal	-1,5	-1,8	-1,8	-1,7	-1,6	-1,6	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8	-0,8	-1,0
Akershus	-1,5	-1,4	-1,2	-1,4	-1,4	-1,3	-1,3	-1,1	-1,2	-1,2	-1,2	-1,0
Vestfold	-1,2	-1,2	-0,8	-0,9	-0,9	-0,6	-0,9	-0,9	-1,0	-1,0	-1,5	-1,5
Hedmark	-1,6	-1,8	-1,7	-1,4	-1,6	-1,6	-1,5	-1,6	-1,5	-1,7	-1,7	-1,8
Østfold	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-1,9	-1,8	-1,8	-1,7	-1,8	-2,1	-2,3

Steder med stort besøksoverskudd er oftest enten byer, som er handelssentra og som har mye aktivitetsnæringer, eller typiske reiselivssteder. Av fylkene er det Oslo som har overlegent størst andel av sysselsettingen knyttet til besøksoverskuddet. Besøksoverskuddet i Oslo har imidlertid sunket ganske mye. Det skyldes spesielt at antall arbeidsplasser i handelen i Oslo ikke øker som i resten av landet. Andre fylker med besøksoverskudd er Vest-Agder, Oppland, Troms, Sør-Trøndelag, Finnmark og Buskerud.

Nord-Trøndelag er av fylkene med besøksunderskudd, men vi kan se hvordan besøksunderskuddet er redusert i løpet av perioden. I 2000 tilsvarte besøksunderskuddet 2,0 prosent av samlet sysselsetting, mens det i 2011 var redusert til 0,9 prosent av samlet sysselsetting.

5.12 Besøksunderskuddet i regionene

Vi kan også se på besøksunderskuddet i regionene.

Tabell 16: Besøksunderskudd i regionene i Trøndelag i perioden 2000-2011, samt endring fra 2000 til 2011. Regionene er rangert etter besøksunderskudd i 2011.

Rang	Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Endring
4	Rørosregionen	4,4	5,2	5,7	5,4	4,8	4,9	4,1	4,0	4,7	4,9	4,6	4,6	0,3
7	Oppdal/Rennebu	4,0	5,4	7,9	7,5	5,9	5,0	4,8	5,4	4,7	4,0	3,6	3,3	-0,7
18	Stjørdalsregionen	1,0	1,3	1,4	0,4	0,2	0,1	0,1	0,5	0,7	1,0	1,3	1,2	0,2
19	Trondheimsregionen	1,2	1,2	1,5	1,4	1,3	1,2	1,2	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1	-0,1
35	Midtre Namdal	-0,7	-1,1	-1,1	-0,8	-0,5	-0,3	-0,3	-0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,3	0,4
44	Innherred	-2,8	-2,6	-2,3	-2,1	-2,0	-2,1	-1,8	-1,7	-1,9	-1,2	-1,2	-0,8	1,9
45	Orkdalregionen	-2,5	-2,0	-2,0	-1,4	-0,9	-0,5	-0,7	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,9	1,6
59	Hitra/Frøya	-4,5	-4,7	-4,4	-4,3	-4,7	-4,4	-3,2	-3,6	-3,7	-3,0	-1,9	-2,4	2,1
68	Indre Namdal	-4,8	-4,3	-4,1	-4,0	-3,6	-3,7	-4,5	-4,4	-4,0	-3,0	-3,1	-3,1	1,8
73	Fosen	-5,5	-5,9	-5,5	-4,9	-5,1	-5,3	-5,4	-5,4	-5,2	-4,7	-4,3	-3,7	1,7
74	Kystgruppen	-3,6	-3,9	-3,1	-3,1	-2,7	-3,0	-3,1	-3,0	-3,0	-2,7	-2,5	-3,8	-0,1

Stjørdalsregionen har hatt et besøksunderskudd i alle årene i perioden, og er rangert som nummer 18 i landet for høyest konsentrasjon av besøksnæringer.

Midtre Namdal hadde besøksunderskudd i årene fram til 2008, men har hatt en positiv utvikling, selv om det fortsatt var besøksunderskudd i 2011. Innherred har hatt besøksunderskudd alle årene, men besøksunderskuddet er redusert. Midtre Namdal blir rangert over middels for konsentrasjon av arbeidsplasser i besøksnæringer i 2011, mens Innherred blir rangert litt under middels.

Indre Namdal og Fosen har i alle år hatt store besøksunderskudd, men også her har besøksnæringene utviklet seg positivt.

Det har de siste årene vært en trend der handelen blir mer desentralisert. Dette ser vi både i Trøndelag og i resten av landet. Byregioner som Trondheimsregionen har fallende andel besøksnæringer, mens distriktsregioner øker sin andel.

5.13 Besøksoverskudd i kommunene

Besøksoverskuddet i kommunene i Nord-Trøndelag er vist i tabellen under.

Tabell 17: Besøksoverskudd i kommunene i Nord-Trøndelag, i perioden 2000-2011, samt endring fra 2000 til 2011. Kommunene er rangert etter besøksoverskudd i 2011.

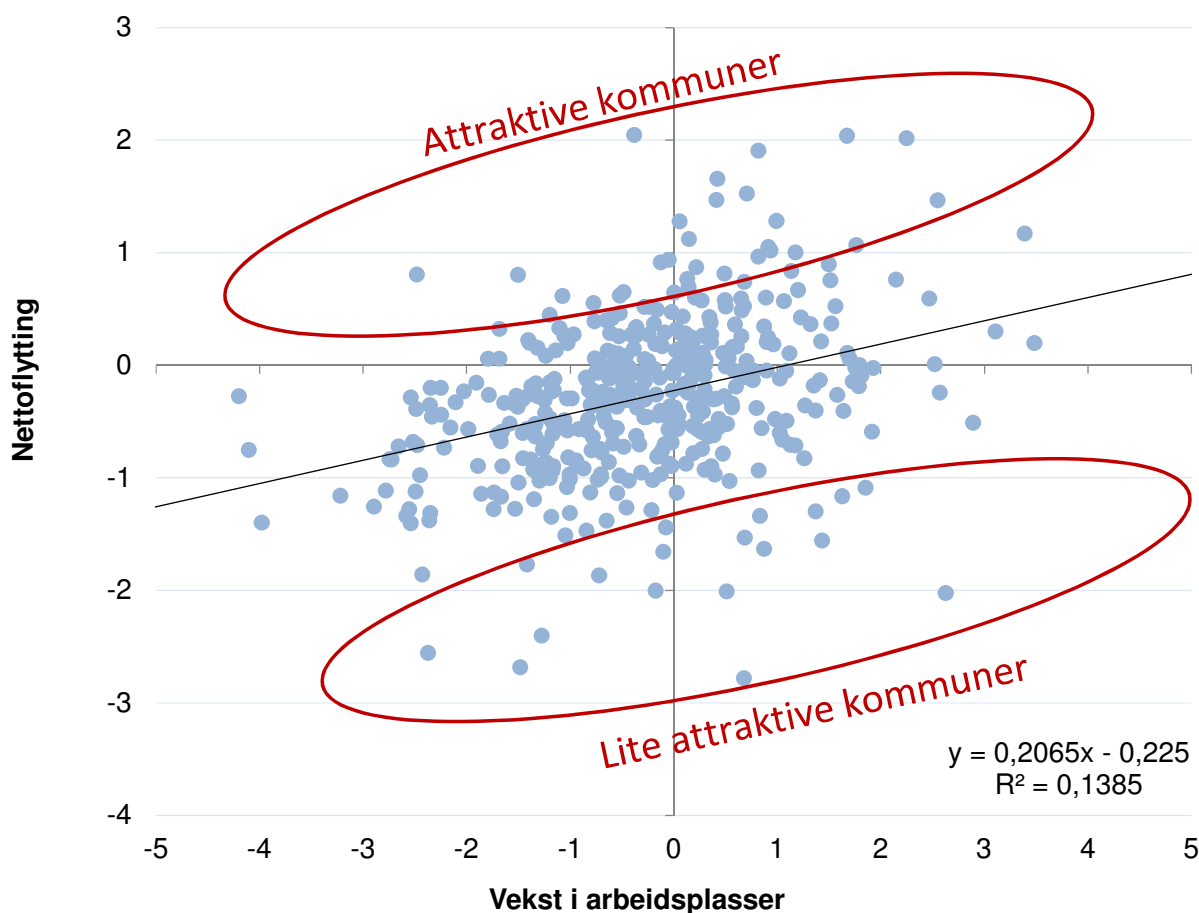
Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Endring
42	Namsos	4,2	3,3	3,4	3,7	3,8	4,3	4,4	4,8	4,8	4,5	4,1	4,0	-0,3
44	Grong	-0,6	1,3	2,1	0,3	1,9	1,1	2,4	2,0	2,4	4,1	3,4	3,9	4,5
60	Steinkjer	0,9	1,1	1,7	1,7	2,1	2,3	2,3	1,6	1,3	2,4	2,6	2,9	2,0
62	Stjørdal	2,9	3,1	3,2	2,1	1,7	1,6	1,7	2,0	2,3	2,6	2,9	2,9	0,0
94	Namsskogan	-3,7	-0,1	-3,3	-1,5	-2,7	-1,1	-2,4	-2,5	-1,2	0,3	-0,6	0,6	4,4
113	Vikna	2,2	1,5	3,3	2,0	2,3	1,3	1,9	1,2	1,3	1,2	2,1	-0,4	-2,6
114	Verdal	-2,6	-2,8	-2,7	-1,6	-1,5	-1,5	-0,9	0,2	0,0	0,1	-0,2	-0,6	2,0
119	Levanger	-3,1	-2,5	-2,4	-2,6	-2,2	-3,0	-2,3	-2,1	-2,2	-1,6	-1,5	-0,7	2,4
249	Høylandet	-3,4	-4,1	-4,1	-4,2	-3,1	-4,2	-6,2	-6,1	-6,6	-5,9	-5,2	-5,7	-2,3
253	Nærøy	-7,5	-7,5	-7,7	-6,4	-5,8	-5,9	-6,5	-5,9	-6,0	-5,4	-5,9	-5,8	1,6
255	Flatanger	-9,4	-9,0	-8,6	-8,3	-7,7	-8,4	-6,9	-8,1	-6,2	-5,7	-4,5	-5,9	3,5
259	Frosta	-6,8	-5,8	-7,0	-6,7	-6,5	-6,0	-6,6	-5,8	-5,3	-5,5	-5,5	-5,9	0,8
282	Overhalla	-8,2	-7,1	-7,6	-7,0	-7,1	-7,0	-8,0	-7,3	-6,9	-7,0	-6,5	-6,5	1,7
288	Snåsa	-8,0	-9,1	-8,1	-6,6	-5,9	-5,9	-7,5	-7,2	-6,7	-6,3	-6,6	-6,7	1,3
294	Lierne	-7,1	-7,2	-7,1	-6,2	-7,5	-7,1	-8,5	-7,7	-7,6	-8,0	-6,7	-6,9	0,2
304	Meråker	-6,4	-5,9	-6,0	-6,3	-6,8	-6,9	-6,8	-6,5	-7,6	-7,5	-6,9	-7,1	-0,6
331	Leksvik	-7,1	-6,6	-6,8	-6,9	-6,9	-7,9	-8,6	-8,6	-8,7	-7,5	-8,5	-7,9	-0,7
355	Røyrvik	-8,8	-10,2	-9,0	-10,6	-10,1	-9,0	-10,0	-10,9	-8,5	-5,6	-7,1	-8,4	0,4
389	Inderøy	-10,0	-9,7	-10,1	-9,3	-10,4	-10,5	-10,4	-10,5	-10,0	-9,5	-9,8	-9,8	0,2
407	Fosnes	-12,2	-12,1	-14,0	-11,7	-9,2	-9,4	-9,3	-12,7	-12,7	-12,9	-12,5	-10,5	1,6
413	Namdalseid	-8,7	-9,0	-8,9	-8,7	-9,1	-10,7	-11,1	-11,0	-11,1	-10,6	-9,5	-10,9	-2,2
417	Leka	-10,3	-9,6	-8,8	-9,7	-11,2	-10,0	-10,4	-8,7	-9,1	-8,1	-8,3	-11,2	-1,0
418	Verran	-13,5	-13,4	-12,7	-13,6	-14,2	-13,8	-13,8	-11,6	-13,7	-13,3	-14,7	-11,3	2,2

Namsos og Grong er kommunene med høyest konsentrasjon av besøksnæringer i Nord-Trøndelag, og er rangert som nummer 42 og 44 i landet. Steinkjer og Stjørdal kommer deretter på 60. og 62. plass. Alle kommunene har hatt besøksoverskudd alle år, med ett unntak for Grong. Grong har hatt en høy økning i konsentrasjonen av besøksnæringer. Fra å ha et underskudd tilsvarende 0,6 prosent av sysselsettingen i 2000, har andelen økt til et overskudd tilsvarende 3,9 prosent av sysselsettingen.

Namsskogan, Vikna, Verdal og Levanger er andre kommuner som hadde over middels konsentrasjon av besøksnæringer i 2011, men av disse er det bare Namsskogan som hadde et overskudd i besøksnæringene. Det var bare 104 kommuner i landet med besøksoverskudd dette året. En rekke kommuner i Nord-Trøndelag har dermed besøksunderskudd, og besøksunderskuddet har til dels vært store i enkelte kommuner. Verran, Leka, Namdalseid og Fosnes hadde i 2011 et besøksunderskudd som tilsvarte over ti prosent av sysselsettingen.

5.14 Bostedsattraktivitet - Attraktivitetsbarometeret

Attraktivitetsbarometeret er en modell som Telemarksforskning har utviklet for å analysere om flyttebalansen til et sted skyldes arbeidsplassvekst eller om flyttingen er forårsaket av stedets bostedsattraktivitet. Dette spørsmålet er interessant, fordi det peker på to ulike strategier for vekst: Næringsutvikling eller attraktivitetsutvikling, som er grunnleggende forskjellige.

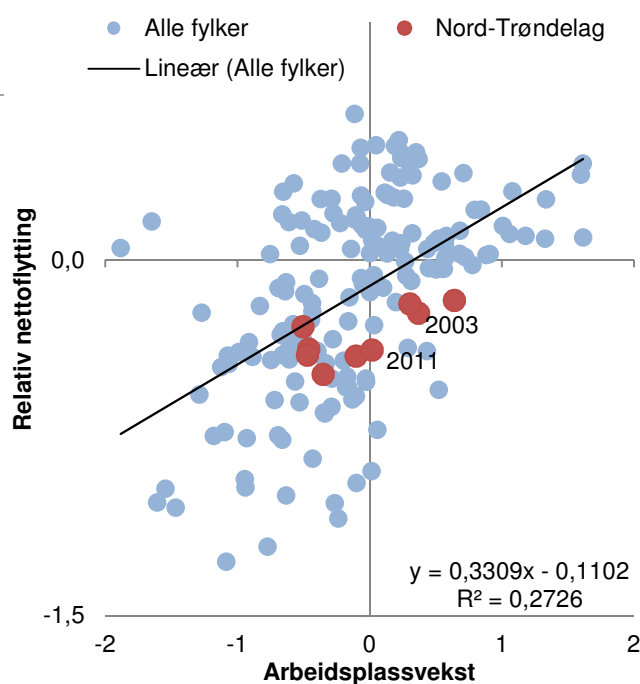
Figur 57: Illustrasjon av Attraktivitetsbarometeret. Figuren viser kommunenes årlige nettoflytting og kommunens årlige vekst i arbeidsplasser i treårsperioden 2009-2011.

Attraktivitetsbarometeret tar utgangspunkt i sammenhengen mellom steders nettoflytting og arbeidsplassvekst. Denne sammenhengen er vist med den svarte streken i diagrammet. Det er en positiv sammenheng, slik at om en kommune har vekst i antall arbeidsplasser i en periode, vil det være en høyere sannsynlighet for at kommunen får netto innflytting. Mange kommuner har imidlertid en mye høyere innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Det betyr at det er andre forhold enn arbeidsplassvekst som har ført til denne nettoflyttingen. Dette tilskriver vi kommunens bostedsattraktivitet. Tilsvarende er det kommuner som har mye høyere fraflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Dette vil da bety at kommunen har manglende attraktivitet som bosted. Attraktivitetsbarometeret måler kommunenes attraktivitet som differansen mellom den faktiske nettoflyttingen og den statistisk forventede nettoflyttingen gitt arbeidsplassveksten, den svarte streken i figuren.

5.15 Bostedsattraktivitet i Nord-Trøndelag

I figur 58 har vi vist hvordan den relative nettoflyttingen og arbeidsplassveksten i de 19 fylkene har variert i de ni siste treårsperiodene. Nord-Trøndelags plassering for hver av de ni treårsperiodene er vist i rødt.

I den første perioden, 2001-2003 hadde Nord-Trøndelag høy arbeidsplassvekst, men en del lavere innflytting enn forventet. Nord-Trøndelag framsto da som et fylke med sterk arbeidsplassvekst men ikke som attraktivt som bosted. I perioden 2004-2006 var arbeidsplassveksten under middels, men flyttingen var samtidig som forventet ut fra arbeidsplassveksten. Nord-Trøndelag framsto dermed som middels attraktiv i denne perioden. I alle de andre periodene har Nord-Trøndelag imidlertid vært under middels attraktiv. Nord-Trøndelag hadde i den siste perioden en arbeidsplassvekst som middels, mens flyttingen var under middels.

Figur 58: Sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst for fylkene i de ni siste treårsperiodene. Nord-Trøndelag er markert i rødt.

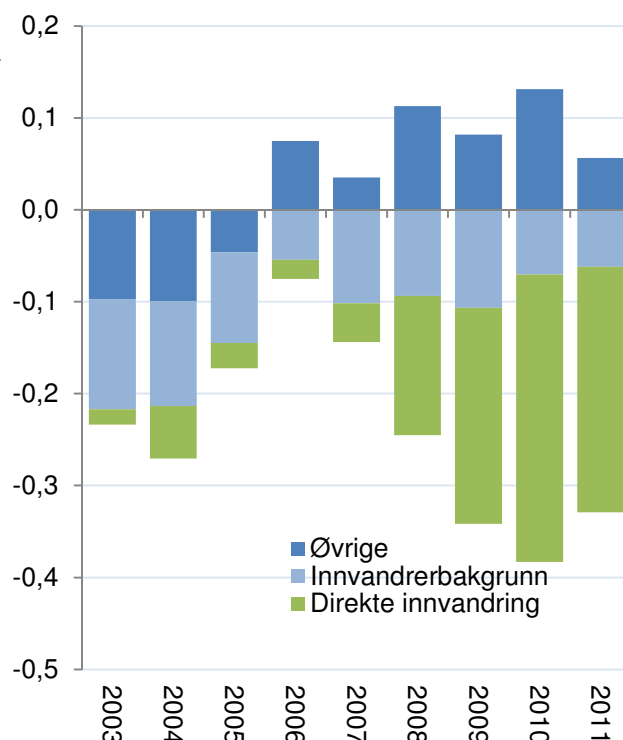
5.16 Bostedsattraktivitet til forskjellige grupper

Når vi splitter opp bostedsattraktiviteten til Nord-Trøndelag i ulike grupper, ser vi at Nord-Trøndelag har ulik tiltrekningskraft på forskjellige grupper.

Nord-Trøndelag har ikke i noen perioder vært attraktiv for innvandrerbefolkningen, enten de kommer fra utlandet til Norge eller flytter innenlands mellom ulike fylker i Norge.

Vi kan se at attraktiviteten for innvandrere som flytter fra utlandet har blitt mye lavere i de siste periodene. Etter 2007 har det blitt en sterk økning i arbeidsinnvandring i Norge. Dette betyr at Nord-Trøndelag ikke tiltrekker seg denne gruppen.

Nord-Trøndelag har imidlertid blitt attraktive for den øvrige befolkningen som ikke har innvandrerbakgrunn. Nord-Trøndelag var under middels attraktiv for denne gruppen i de tre første periodene, men har deretter vært attraktiv.

Figur 59: Bostedsattraktiviteten i Nord-Trøndelag de ni siste treårsperiodene for tre forskjellige grupper.

5.17 Utvikling i bostedsattraktivitet i fylkene

I tabell 18 kan vi sammenlikne attraktivitetsindeksen til fylkene i de ni treårsperiodene. Attraktivitetsindeksen er målt som årlig ekstra nettoinnflytting utover hva som er forventet ut fra arbeidsplassutviklingen.

Tabell 18: Attraktivitetsindeksen til fylkene de ni siste overlappende treårsperiodene.

Fylke	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011
Oslo	0,8	0,8	0,6	0,6	0,5	0,8	0,6	0,5	0,4
Østfold	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,5
Akershus	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Vestfold	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4
Buskerud	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	0,5
Aust-Agder	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Hedmark	0,1	0,0	0,2	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2
Sør-Trøndelag	-0,2	-0,1	0,0	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0
Telemark	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,1
Oppland	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Hordaland	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1
Rogaland	-0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,1
Vest-Agder	-0,2	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,0
Nord-Trøndelag	-0,2	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Møre og Romsdal	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2	0,0	0,0
Troms	-0,4	-0,4	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Sogn og Fjordane	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Nordland	-0,4	-0,3	-0,2	-0,3	-0,5	-0,5	-0,6	-0,4	-0,4
Finnmark	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,8	-0,8	-0,9	-0,6	-0,6

Det som virker slående ved figuren over er hvor stabil attraktivitetsindeksen er for fylkene. I denne perioden har vi sett ganske store endringer i innvandringsmønsteret som har skapt ny regional dynamikk. Dette ser vi resultater av når vi analyserer vekst og attraktivitet for kommuner og regioner. For fylkene har bostedsattraktiviteten vært svært stabil i lengre tid.

Oslo, Østfold, Akershus og Vestfold har vært jevnt attraktive i alle årene som er målt. Disse fylkene har dermed hatt stabil vekst gjennom sin tiltrekningskraft på innflyttere uten å ha hatt spesielt sterk arbeidsplassvekst. Østfold har fått ekstra innflytting tilsvarende mellom 0,3 og 0,6 prosent av folketallet årlig i årene etter 2001.

På den nedre delen av tabellen finner vi de tre nordligste fylkene og Sogn og Fjordane, som har hatt stabilt svak bostedsattraktivitet.

Buskerud er eneste fylke som har hatt en klar trend i utviklingen, fra middels til høy attraktivitet. For andre fylker, som Sør-Trøndelag og Troms, har det vært en del endringer, men ingen klar trend.

Som vi så på forrige side har Nord-Trøndelag vært under middels attraktiv i alle periodene, med unntak av i 2004-2006.

5.18 Utvikling av bostedsattraktivitet i regionene

Attraktivitetsindeksen til regionene i Trøndelag er vist i tabellen under.

Tabell 19: Attraktivitetsindeksen til regionene i Trøndelag de ni siste overlappende treårsperiodene. Regionene er rangert etter Attraktivitetsindeksen i perioden 2009-2011.

Rang	Region	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011
2	Hitra/Frøya	-0,17	0,20	0,25	0,25	0,10	0,54	0,83	0,66	0,78
10	Stjørdalsregionen	0,60	0,70	0,53	0,48	0,13	0,20	0,24	0,49	0,46
33	Trondheimsregionen	-0,10	0,14	0,21	0,35	0,49	0,42	0,42	0,14	0,12
41	Fosen	-0,05	0,10	0,29	-0,25	-0,55	-0,36	-0,05	0,18	0,02
46	Rørosregionen	0,42	0,30	0,02	0,06	-0,50	-0,24	-0,40	0,05	-0,03
49	Oppdal/Rennebu	-0,30	0,02	0,32	0,91	0,45	0,23	-0,10	0,32	-0,08
55	Orkdalregionen	0,03	0,01	-0,14	-0,06	0,17	0,01	0,11	-0,14	-0,17
63	Midtre Namdal	-0,50	-0,56	-0,62	-0,21	-0,55	-0,29	-0,48	0,00	-0,29
66	Kystgruppen	-0,54	-0,39	-0,29	0,08	-0,23	-0,10	-0,40	-0,61	-0,35
69	Indre Namdal	-0,65	-1,08	-0,68	-0,44	-0,10	-0,17	-0,52	-0,43	-0,40
71	Innherred	-0,08	-0,04	0,06	0,12	0,20	0,05	-0,08	-0,42	-0,44

Stjørdalsregionen hadde i den siste perioden nest høyest bostedsattraktivitet av regionene i Trøndelag, og tiende høyest i landet. Stjørdalsregionen har vært attraktiv i alle periodene, men attraktiviteten var høyest i de første periodene. Stjørdalsregionen var da den mest attraktive regionen i Trøndelag.

Fosen har hatt svingende attraktivitet, men er attraktiv i de siste to periodene.

Midtre Namdal, Kystgruppen og Indre Namdal har vært under middels attraktive i de fleste periodene.

Innherred har hatt en negativ utvikling. Fram til perioden 2007-2008 var attraktiviteten rundt middels, samt ganske høy i perioden 2005-2007, men i de to siste periodene har attraktiviteten vært lav. For den siste perioden blir Innherred rangert som nummer 71 av 83 regioner i landet for bostedsattraktivitet.

5.19 Attraktivitetsindeksen for kommuner

Attraktivitetsindeksen for kommunene i Nord-Trøndelag er vist i tabellen under.

Tabell 20: Attraktivitetsindeksen til kommunene i Nord-Trøndelag de ni siste overlappende treårsperiodene, samt snitt for alle periodene. Kommunene er rangert etter snittet for alle periodene.

Rang	Kommune	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011	Snitt
38	Stjørdal	0,8	0,8	0,9	0,9	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4	0,7
55	Frosta	0,5	1,0	0,4	0,6	-0,1	0,5	0,3	0,5	1,1	0,5
56	Meråker	0,5	1,1	0,5	1,0	0,3	0,3	0,1	0,3	0,7	0,5
146	Steinkjer	0,0	0,0	0,1	0,5	0,5	0,6	0,0	-0,1	-0,2	0,2
158	Levanger	0,2	0,1	0,4	0,3	0,3	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	0,1
211	Vikna	0,1	-0,3	0,0	-0,1	0,2	0,3	-0,1	-0,4	-0,2	0,0
233	Leksvik	0,1	-0,2	0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
269	Verdal	-0,1	0,1	-0,1	-0,3	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2
278	Namsos	-0,3	-0,1	-0,1	0,0	-0,4	-0,3	-0,2	0,1	-0,2	-0,2
304	Namsskogan	0,6	-0,6	-1,0	-0,2	-0,2	0,2	-0,8	0,2	-0,5	-0,3
325	Nærøy	-0,6	0,1	0,0	0,0	-0,9	-0,6	-0,6	-0,3	-0,2	-0,3
328	Namdalseid	-0,9	-0,4	0,0	-0,1	0,0	-0,2	-0,6	-0,4	-0,5	-0,3
339	Inderøy	0,0	0,2	0,3	0,4	-0,5	-1,1	-1,1	-0,7	-0,8	-0,4
347	Overhalla	-0,7	-1,1	-1,2	-0,2	-0,3	0,2	-0,4	0,3	-0,2	-0,4
352	Grong	-0,5	-0,7	-0,5	-0,7	-0,5	0,1	-0,2	-0,4	-0,1	-0,4
372	Snåsa	-0,6	-1,3	-1,0	-0,9	-0,4	-0,3	-0,1	0,1	-0,1	-0,5
376	Lierne	-0,7	-1,1	-0,6	-0,1	0,4	0,0	-0,8	-1,2	-0,7	-0,5
391	Høylandet	-1,0	-1,2	0,4	-0,1	0,0	-1,4	-1,0	-0,8	-0,7	-0,6
400	Fosnes	-0,4	-1,7	-1,5	-0,4	0,4	-0,2	-0,9	-1,3	-0,7	-0,7
405	Flatanger	0,4	-0,4	-1,2	-0,9	-1,5	-1,0	-1,5	-0,9	-0,3	-0,8
424	Leka	-1,2	-2,6	-3,4	-1,9	-0,3	-0,3	-0,1	-0,7	-0,8	-1,2
427	Røyrvik	-2,0	-1,0	-1,3	-1,3	-1,8	-1,8	-1,4	-0,3	-0,5	-1,3

Stjørdal, Frosta og Meråker er kommuner som har vært jevnt attraktive, og er blant de 60 mest attraktive kommunene i landet i snitt for alle periodene. Også Steinkjer og Levanger er over middels attraktiv i snitt, men har vært under middels attraktive i de to siste periodene. De to kommunene var attraktive i de første periodene, men har hatt en negativ utvikling.

De fleste kommunene i Nord-Trøndelag er under middels attraktive, og har vært det i de fleste periodene. Røyrvik, Leka, Flatanger og Fosnes er blant de 30 minst attraktive kommunene i landet i snitt.

6. Regional vekstkraft

Befolkningsframskrivningene til SSB viser hvordan ulike nasjonale forutsetninger vil påvirke befolkningsutviklingen regionalt, når historiske flyttemønstre framskrives. Hensikten i dette kapitlet er å se hvordan utviklingen i en kommune, region eller fylke vil påvirkes dersom en lykkes i å forsterke arbeidsplassveksten eller å forbedre bostedsattraktiviteten. Vi er dermed ute etter å se på hvilket rom det er for den enkelte kommune, region eller fylke til å påvirke egen utvikling.

Basisalternativet

Vi ønsker å lage ulike scenarier for framtidig utvikling, basert på om den regionen vi studerer lykkes eller mislykkes med sin næringsutvikling, attraktivitetsutvikling eller begge deler. Vi må da ha et basisscenario som de ulike scenariene relateres til. Basisscenariet er bygd opp i tre trinn:

Først tar vi hensyn til at de ulike regionene har forskjellig alders- og kjønnsfordeling, og at fruktbarheten er forskjellig. Dette viser hvilken naturlig befolkningsvekst som de ulike regionene vil få. Data for dette kan vi hente direkte fra SSBs befolkningsframskrivninger der de har et alternativ som heter «ingen flytting».

Dernest må vi gjøre forutsetninger om nivået til nettoinnvandringen til Norge. Dette henter vi også fra SSBs middelalternativ MMMM.

Til slutt må vi gjøre noen antakelser om det relative flyttemønsteret mellom de ulike regionene. Da forutsetter vi at hver enkelt region vil ha samme bostedsattraktivitet i framtiden som gjennomsnittet mellom 2001 og 2011, og at hver enkelt region får en arbeidsplassvekst som gjennomsnittet i Norge.

Gjennom disse tre leddene får vi et basisscenario for alle kommuner, regioner og fylker i Norge. Disse basisscenarioene vil være basert på mange av de samme nasjonale forutsetningene som SSBs middel-framskrivning og bli ganske like for de fleste steder, men avvike noe, spesielt for enkeltkommuner.

I de neste kapitlene gjør vi rede for basisscenariet i mer detalj.

Scenariene

Når vi har basisscenarier som utgangspunkt, kan vi modellere hvilken befolkningsvekst som en region kan få dersom de lykkes med sin næringsutvikling og får en bedre arbeidsplassvekst enn andre deler av landet. Samtidig vil vi vise hvordan utviklingen blir dersom regionen greier å forbedre bostedsattraktiviteten. Disse danner til sammen det beste scenariet der regionen både får høy vekst i arbeidsplasser og samtidig en forbedring i bostedsattraktiviteten.

Et spørsmål som da må avklares, er hvor mye høyere arbeidsplassvekst det er realistisk at en region kan oppnå? Og tilsvarende må vi sette en verdi på hvor stor forbedring i bostedsattraktivitet som det er realistisk å forutsette.

Vi bruker da den historiske utviklingen fra 2000 til 2011 til å bestemme verdier for hva som er realistiske alternativer for vekstscenariene. Disse verdiene vil være ulike for kommuner, regioner og fylker. For kommuner vil variasjonen være mye større enn for fylker, og dermed vil potensialet for forbedring også være større.

Vi lager deretter scenarier for hva som skjer dersom næringsutvikling og bostedsattraktivitet utvikler seg negativt, etter samme metode.

Resultatet blir at vi får synliggjort hvilket utviklingsrom som de ulike kommunene, regionene og fylkene har for framtidig utvikling, og som kan påvirkes gjennom egen næringsutvikling og egen attraktivitetsutvikling.

6.1 Naturlig vekst

SSBs framskrivningsalternativ «ingen flytting» er basert på prognoser over utviklingen av levealder og fruktbarhet. Dette er forhold som har vært ganske stabile historisk, og dermed er usikkerheten framover forholdsvis liten.

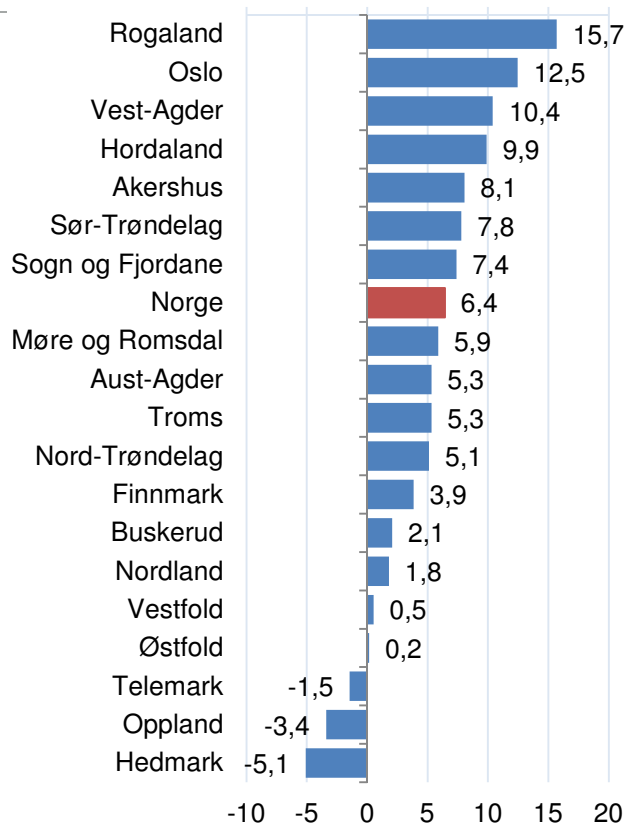
Fylkene har ulikt utgangspunkt med hensyn til befolkningens sammensetning. Noen steder har små andeler eldre og tilsvarende høye andeler av kvinner i fruktbar alder. Slike steder vil få et høyt fødselsoverskudd, mens andre steder har høyere andel eldre og små andeler kvinner i den fruktbare aldersgruppen. I slike steder vil det bli flere døde og færre fødte, og vil få fødselsunderskudd.

Fylkene har også historisk hatt ulik fruktbarhet, og mønstrene i fruktbarhet har vært ganske like i mange tiår. Rogaland og Sogn og Fjordane har tradisjonelt hatt høy fruktbarhet, mens Hedmark, Oppland og Telemark har hatt lav fruktbarhet.

I figur 60 ser vi hvordan befolkningsveksten i fylkene vil bli dersom det ikke skjer flytting til og fra hvert enkelt fylke. Rogaland, som har en ung befolkning og høy fruktbarhet, får en vekst på over 15 prosent, mens Hedmark med sin mer aldrende befolkning og lave fruktbarhet får en nedgang på 5,1 prosent. Dersom det ikke blir inn- eller utvandring til Norge, ville befolkningsveksten fram til 2040 bli på 6,4 prosent.

Nord-Trøndelag vil få en vekst på 5,1 prosent dersom det ikke skjer flytting inn eller ut av fylket. Dette er under veksten i landet som helhet. Nord-Trøndelag har dermed ikke en aldersstruktur og fruktbarhet som gir høy naturlig befolkningsvekst.

Når vi skal lage framtidsscenarioer, trekker vi med oss tallene fra denne framskrivningen.

Figur 60: Framskrevet befolkningsvekst i fylkene i SSBs framskrivning "ingen flytting" i perioden 2012 til 2040

6.2 Framtidig flytting

Det som skaper den store usikkerheten i befolkningsframskrivingene, er framtidig flytting. Når vi skal lage regionale scenarier, har vi to forhold knyttet til flytting som skaper usikkerheten.

Det første er hvilken innvandring som Norge vil få i årene framover. I befolkningskapitlet viste vi hvordan SSB har laget tre alternative framskrivninger for nettoinnvandring til Norge. I våre scenarier for framtidig flytting vil vi ta utgangspunkt i det midlere alternativet. Det betyr at vi legger til grunn at Norge vil få en befolkningsvekst samlet sett tilsvarende det midlere alternativet.

Det andre forholdet som skaper stor usikkerhet, er den interne flyttingen mellom ulike steder i Norge. SSB har i sine framskrivninger forutsatt at de regionale flyttemønstrene fra de siste årene skal fortsette. I våre framtidsscenarioer vil vi gjøre andre forutsetninger, der vi bruker Attraktivitetsbarometeret som modell. I Attraktivitetsbarometeret dekomponerer vi nettoflyttingen til en region i en del som skyldes arbeidsplassvekst, og en annen del som skyldes bostedsattraktivitet.

Bostedsattraktiviteten i fylkene er vist i tabell 21. Der ser vi at bostedsattraktiviteten er ganske stabil over tid. De åtte fylkene med høyest bostedsattraktivitet i den siste perioden 2009-2011 hadde også høyest bostedsattraktivitet i den første perioden, 2003-2005.

Variasjonen i arbeidsplassveksten varierer mye mer, som vi kan se i tabell 22. Et fylke med høy arbeidsplassvekst har ofte lav arbeidsplassvekst i neste periode og omvendt.

Vi lager derfor et basisscenario der steders bostedsattraktivitet forutsettes å være ved, mens arbeidsplassveksten antas å være lik landsgjennomsnittet. Dette gir et basisscenario som er ganske likt med SSBs middelframskrivning. Forskjellen er at steder som har hatt arbeidsplassnedgang de siste årene, med dertil svekket flyttebalanse, kommer bedre ut, mens steder som har fått innflytting på grunn av over middels arbeidsplassvekst kommer svakere ut.

Tabell 21: Bostedsattraktivitet i fylkene de tre siste treårsperiodene.

Fylke	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Buskerud	0,1	0,3	0,5
Østfold	0,6	0,3	0,5
Vestfold	0,3	0,3	0,4
Akershus	0,4	0,4	0,4
Oslo	0,6	0,8	0,4
Aust-Agder	0,0	0,1	0,3
Hedmark	0,2	0,0	0,2
Hordaland	-0,1	-0,1	0,1
Telemark	0,0	-0,1	0,1
Møre og Romsdal	-0,3	-0,3	0,0
Vest-Agder	-0,2	-0,2	0,0
Sør-Trøndelag	0,0	0,3	0,0
Oppland	-0,1	0,0	0,0
Rogaland	0,0	0,0	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,2	-0,1	-0,3
Sogn og Fjordane	-0,3	-0,4	-0,4
Nordland	-0,2	-0,5	-0,4
Troms	-0,1	-0,2	-0,4
Finnmark	-0,8	-0,8	-0,6

Tabell 22: Årlig arbeidsplassvekst i fylkene de tre siste treårsperiodene.

Fylke	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Rogaland	0,7	1,6	1,1
Akershus	0,3	0,6	0,6
Finnmark	0,0	-1,1	0,5
Hordaland	0,7	0,6	0,2
Oslo	-0,8	-0,1	0,1
Sør-Trøndelag	0,9	0,0	0,0
Nord-Trøndelag	0,3	-0,5	0,0
Møre og Romsdal	-0,3	-0,2	0,0
Nordland	-0,6	-0,9	-0,1
Vest-Agder	1,0	0,8	-0,2
Troms	-0,3	-1,2	-0,2
Sogn og Fjordane	-1,0	-1,7	-0,2
Buskerud	0,2	0,2	-0,4
Aust-Agder	0,1	0,3	-0,5
Oppland	-0,2	-1,2	-0,7
Østfold	-0,7	-0,2	-0,8
Vestfold	-0,1	-0,1	-0,9
Hedmark	-0,4	-0,7	-1,0
Telemark	-0,5	-0,6	-1,2

6.3 Basisalternativet

I basisscenariet har vi tatt utgangspunkt i SSBs framskrivninger om innvandringen til Norge, og samtidig brukt tall for befolkningsvekst i de enkelte stedene uten flytting.

Utgangspunktet for scenariene vi skal presentere er at hvert enkelt område får en arbeidsplassvekst som gjennomsnittet i Norge, mens områdets bostedsattraktivitet de siste ti årene videreføres.

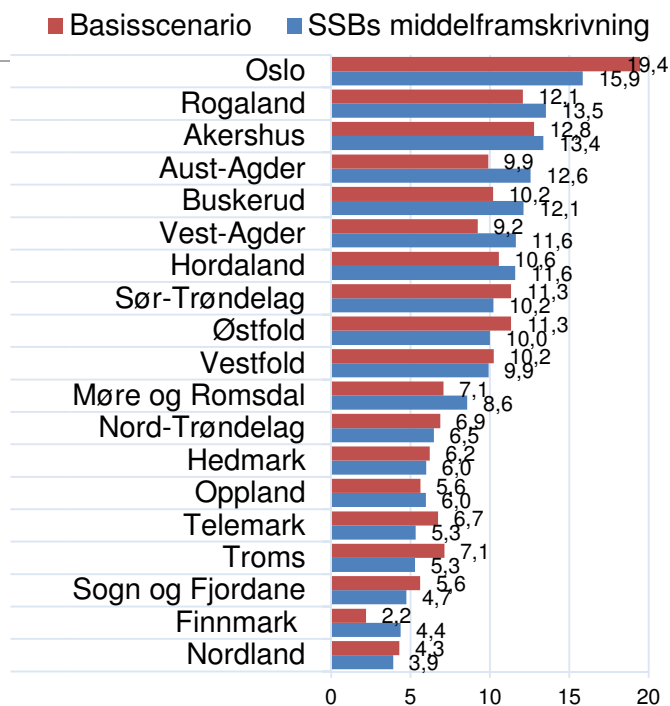
Forskjellen mellom vårt basisscenario og SSBs middelframskrivning vil da være at vi har dekomponert de historiske flyttemønstrene i én del som skyldes arbeidsplassvekst og én del som er forårsaket av bostedsattraktivitet. Vi har da ikke regnet med at flytting som skyldes forskjeller i arbeidsplassvekst vil fortsette.

I vårt basisscenario vil Nord-Trøndelag få en befolkningsvekst fram mot 2040 på 6,9 prosent, som er marginalt høyere enn SSBs middelframskrivning, som sier 6,5 prosent.

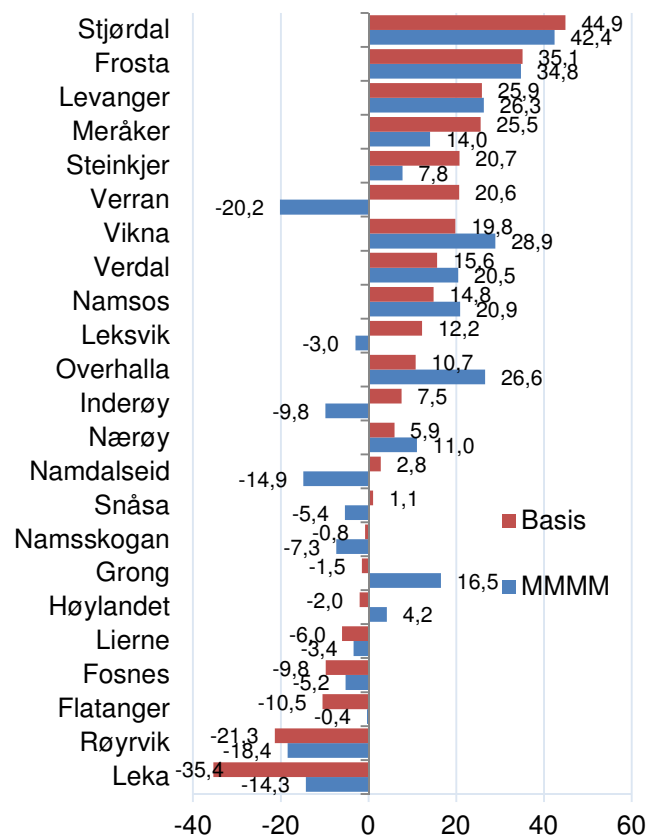
Forskjellen mellom SSBs middelframskrivning og vårt basisalternativ blir større for kommuner enn for fylkene. Figur 62 viser de to alternativene for kommunene i Nord-Trøndelag.

For enkelte kommuner er det ganske stor forskjell på SSBs middelframskrivning og vårt basisscenario. For eksempel får Meråker en vekst på 14 prosent i SSBs framskrivning, mens vårt basisscenario sier en vekst på 25,5 prosent.

Basisscenariet viser en bedre befolkningsutvikling enn SSB for kommuner som Namdalseid, Inderøy, Leksvik, Steinkjer og Meråker. SSB er mer optimistiske for kommuner som Leka, Grong, Overhalla og Flatanger.

Figur 61: Befolkningsvekst i fylkene fra 2012 til 2040 i følge SSBs MMMM-alternativ og basisscenariet med uendret attraktivitet.

Figur 62: Befolkningsvekst fra 2012 til 2040 etter SSBs MMMM-alternativ og basisscenariet for kommunene i Nord-Trøndelag.

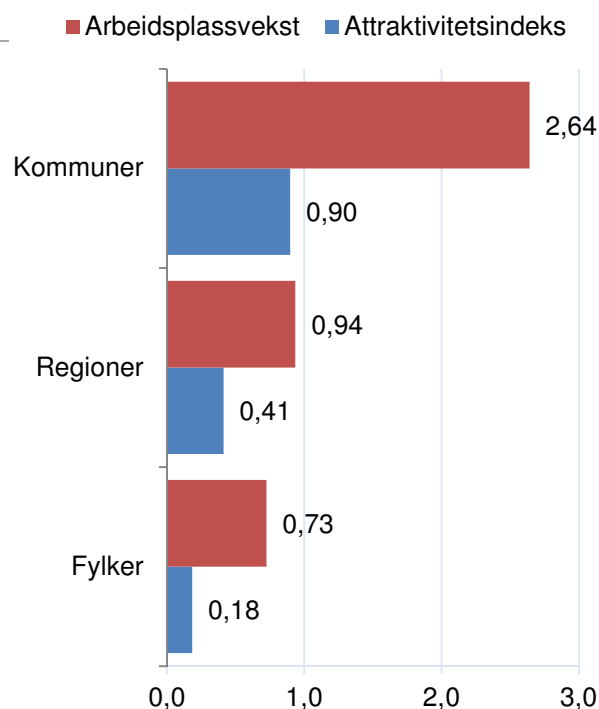
6.4 Scenarier

Vi har et basialternativ som framskriver den historiske bostedsattraktiviteten samtidig som den forutsetter at arbeidsplassveksten blir lik landsgjennomsnittet. Det neste vi ønsker å få fram, er hvilken utvikling en kommune, region eller fylke vil få dersom de lykkes med å få en god arbeidsplassvekst, om de lykkes med å øke bostedsattraktiviteten og om de lykkes på begge fronter.

Vi har valgt å lage seks ytterligere scenarier, med basisscenariet som utgangspunkt. Ett scenario som viser resultatet av bedre arbeidsplassutvikling, ett som viser resultatet av bedre bostedsattraktivitet og ett som viser resultatet av både bedre bostedsattraktivitet og arbeidsplassutvikling samtidig. På samme måte har vi laget scenarier for resultat av lavere bostedsattraktivitet, arbeidsplassutvikling og både svak bostedsattraktivitet og arbeidsplassutvikling.

For å lage disse scenariene må vi først definere hvor mye høyere arbeidsplassvekst det er realistisk å kunne forvente, og hvor stor forbedring av bostedsattraktivitet som det er rimelig å kunne oppnå. Dette er gjort ved å se på variasjonene i arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet i perioden 2000 til 2011. Vi har delt alle fylker, regioner og kommuner i fire grupper, og deretter sett på hvor høy vekst den beste fjerdedelen har hatt. Figur 63 viser gjennomsnittet av den beste kvartilen av fylker, regioner og kommuner for arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet. Bostedsattraktivitet er her målt med attraktivitetsindeksen. I figuren kan vi se at variasjonene for kommuner er større enn for fylker, derfor blir også verdiene større.

Disse gjennomsnittsverdiene er deretter brukt i scenariene. Det betyr at en kommune, region eller fylke oppnår en årlig arbeidsplassvekst som er lik den gjennomsnittlige veksten som den beste fjerdedelen av fylker, regioner og kommuner har hatt den siste perioden. For fylker vil det bety at fylket oppnår den arbeidsplassvekst lik gjennomsnittet av de beste fire fylkene, for en kommune at arbeidsplassveksten blir lik gjennomsnittet av de beste 86 kommunene. Scenariene for bedret bostedsattraktivitet er gjort tilsvarende. Dermed er de positive scenariene innenfor et realistisk nivå.

Figur 63: Verdier for ekstra arbeidsplassvekst og forbedret bostedsattraktivitet i scenariene. Verdiene er basert på variasjoner i disse størrelsene fra 2000 til 2011, og er satt til gjennomsnittet av den beste kvartilen.

6.5 Scenarier for Nord-Trøndelag

De ulike scenariene er vist i figur 64. I basialternativet vil befolkningen i Nord-Trøndelag vokse til 158 780 innbyggere i 2040. Det er noe mer SSBs middelframskrivning, som ender på 157 494. Det kommer av at vi i vårt basialternativ legger inn en gjennomsnittlig arbeidsplassvekst for Nord-Trøndelag, mens SSB med sin metode indirekte antar at arbeidsplassveksten blir lavere.

Scenariene for utviklingen med henholdsvis høy arbeidsplassvekst og bedre attraktivitet er nesten identiske. Det kan tolkes slik at disse faktorene er omtrent like viktige.

Dersom Nord-Trøndelag lykkes på begge fronter, vil befolkningen bli på 174 891 innbyggere i 2040. Dersom Nord-Trøndelag gjør det dårlig på begge fronter, blir befolkningen på 144 366.

Utviklingsbanen med svikt i arbeidsplassveksten og bostedsattraktiviteten skiller seg i fra de andre, ved at det gir langt lavere vekst. Dette viser hva som kan skje hvis Trøndelag ikke lykkes med sin nærings- og attraktivitetsutvikling. Det er derfor avgjørende at Nord-Trøndelag ikke får en utvikling som er svakere enn i landet ellers.

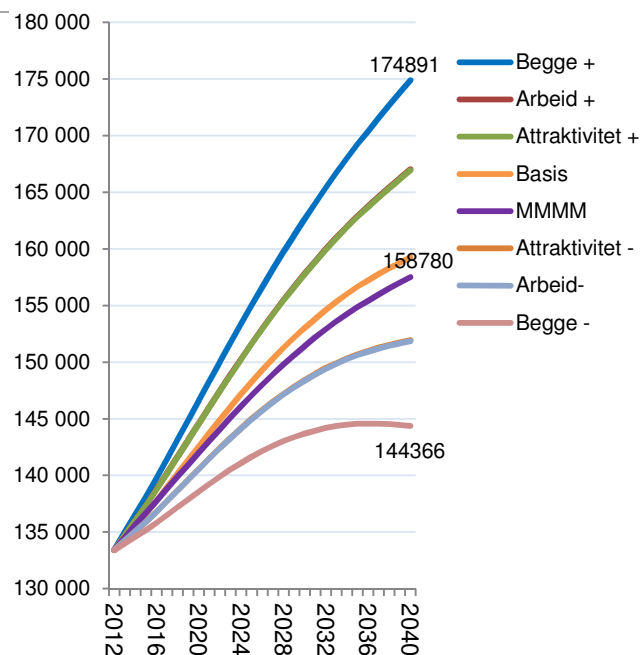
6.6 Scenarier for fylkene

I figur 65 ser vi hvilken vekst fylkene får i basialternativet, i det mest positive scenariet og i det mest negative.

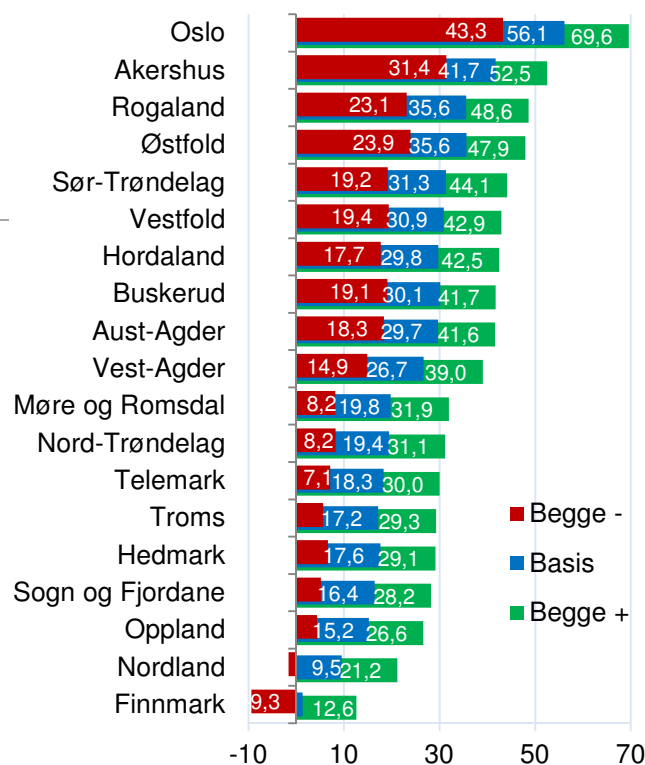
Oslo og Akershus har de beste forutsetningene for vekst. De har en gunstig aldersfordeling i utgangspunktet, og en høy bostedsattraktivitet.

Bak Oslo og Akershus kommer et knippe på åtte fylker hvor basisscenariet viser mellom 26 og 36 prosent vekst fram til 2040. Av disse har Rogaland høyest potensial i det mest optimistiske alternativet. Rogaland har lite pendling ut og inn av fylket, og egen utvikling får dermed større effekt på befolkningsutviklingen enn fylkene som avhenger av arbeidsplassutviklingen i Akershus og Oslo.

Nord-Trøndelag er ikke blant gruppen som får høyest vekst i basisscenariet, men fylket har et potensial for en befolkningsvekst på 31,1 prosent fram mot 2040 hvis en lykkes arbeidsplassveksten og bostedsattraktiviteten.

Figur 64: Scenarier for befolkningsutviklingen i Nord-Trøndelag i perioden 2012-2040.

Figur 65: Befolkningsvekst i fylkene fram til 2040 i de ulike scenariene.

6.7 Scenarier for regioner

Scenariene for regionene i Trøndelag er vist i tabellen under. Her har vi vist veksten fra 2012 til 2040 i prosent.

Tabell 23: Prosentvis vekst fra 2012 til 2040 for regionene i Trøndelag med de ulike framskrivningene og scenariene. "Ingen flytt" er SSBs framskrivning basert på ingen flytting, MMMM er SSBs middelframskrivning. De resterende er våre scenarier for endring i arbeidsplassvekst og attraktivitet. Regionene er rangert etter veksten i alternativet «begge +» som viser potensialet.

Rang	Region	Ingen flytt	MMMM	Basis	Arb +	Att +	Begge +	Arb -	Att -	Begge -
7	Trondheimsregionen	10,2	30,4	37,0	48,7	51,8	64,2	25,5	23,7	12,5
9	Stjørdalsregionen	7,7	39,1	38,4	47,4	53,1	62,7	29,4	25,1	16,6
11	Hitra/Frøya	1,3	26,0	34,1	45,8	48,6	61,0	22,7	21,0	10,0
30	Oppdal/Rennebu	0,1	15,6	23,7	33,9	37,5	48,4	13,6	11,2	1,5
43	Innherred	5,4	13,1	18,8	29,4	32,4	43,6	8,5	6,6	-3,3
45	Orkdalregionen	1,7	20,9	18,7	28,1	32,3	42,3	9,4	6,6	-2,3
53	Fosen	-0,4	13,5	14,9	24,6	28,2	38,5	5,4	3,0	-6,2
56	Midtre Namdal	5,5	16,9	13,6	23,8	26,9	37,6	3,6	1,7	-7,9
63	Rørosregionen	-3,4	8,6	11,1	21,0	24,2	34,7	1,5	-0,6	-9,9
68	Kystgruppen	3,1	17,2	9,0	19,2	21,9	32,7	-0,9	-2,6	-12,2
80	Indre Namdal	-1,9	1,5	2,5	11,3	15,0	24,3	-6,1	-8,7	-16,9

Med denne modellen vil Stjørdalsregionen ha nest høyest vekst i scenariet med både høy arbeidsplassvekst og forbedring i attraktivitet, etter Trondheimsregionen. Basisalternativet er litt mindre optimistisk enn SSBs middelframskrivning for Stjørdalsregionen, men vesentlig mer optimistisk for Trondheimsregionen. I SSBs alternativ får Stjørdalsregionen høyest vekst av regionene i fylket.

Alle regionene i Trøndelag er forventet å få vekst i SSBs middelframskrivning og i vårt basisalternativ. Basisalternativet er mindre optimistisk enn SSBs middelframskrivning for Stjørdalsregionen, Midtre Namdal og Kystgruppen. Differansen er ganske stor for Kystgruppen, som får en vekst på 17,2 prosent i SSBs framskrivning, men bare en vekst på 9,0 prosent i basisalternativet.

Basisscenariet er imidlertid mer optimistisk for veksten i Innherred, Fosen og Indre Namdal

Fosen og Indre Namdal har nedgang i alternativet ingen flytting. Det viser at befolknings sammensetningen og fruktbarheten er slik at det blir nedgang i befolkningen uten innflytting. Trondheimsregionen vil få en vekst på 10,5 prosent selv uten noen innflytting, og har dermed den mest gunstige aldersfordelingen i utgangspunktet. Stjørdalsregionen, Innherred og Midtre Namdal vil også få god vekst uten innflytting.

I alternativet med både svak arbeidsplassvekst og svakere bostedsattraktivitet vil Stjørdalsregionen likevel få befolkningsvekst, mens de andre regionene vil få nedgang. Kystgruppen og Indre Namdal vil også få nedgang hvis enten arbeidsplassveksten blir lav eller bostedsattraktiviteten synker.

6.8 Scenarier for kommuner

Scenariene for kommunene viser større sprik mellom det beste og det dårligste scenariet. Det kommer av at det er større variasjoner mellom kommunene når det gjelder både arbeidsplassvekst og attraktivitetsendringer enn for regioner og fylker.

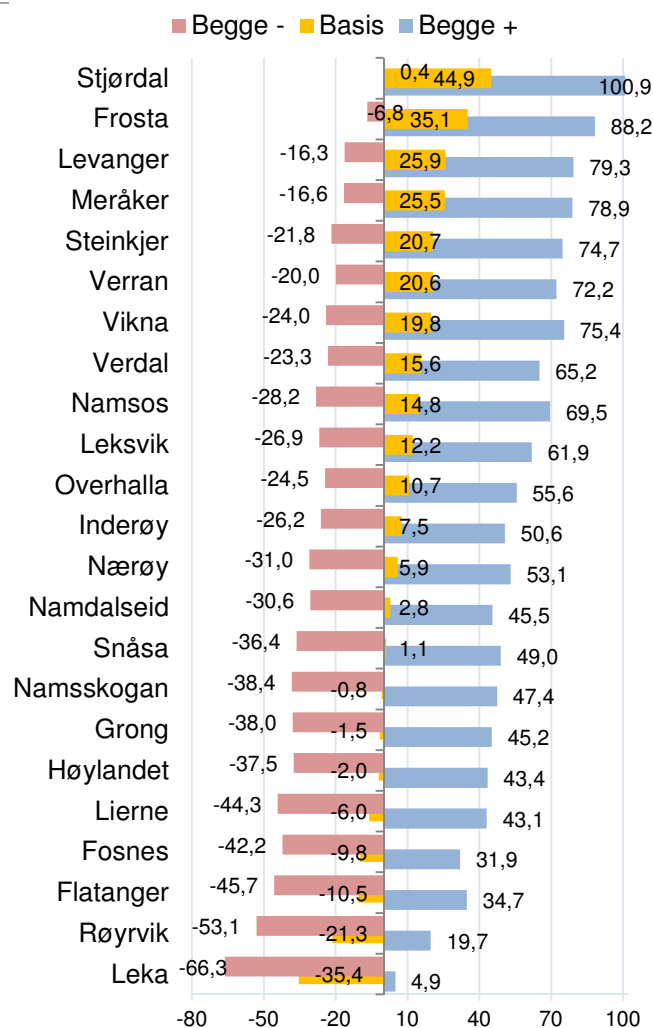
Stjørdal vil få vekst på 0,4 prosent selv i det dårligste scenariet, der både arbeidsplassveksten er svak og bostedsattraktiviteten svekkes. I basisscenariet er veksten på hele 44,9 prosent. Hvis Stjørdal lykkes med næringslivsutvikling og bostedsattraktivitet, kan veksten bli på hele 100 prosent.

Frosta har også et stort potensial for vekst, men får nedgang hvis arbeidsplassutviklingen og bostedsattraktiviteten svikter. I kommuner der en høy andel av de sysselsatte i arbeider i egen kommune, øker betydningen av arbeidsplassveksten.

I basisscenariet har de fleste kommunene i Nord-Trøndelag vekst. Åtte av kommunene har imidlertid nedgang i basisscenariet. Leka har en nedgang på hele 35,4 prosent i basisscenariet, og vil kunne få en nedgang på 66,3 hvis arbeidsplassutviklingen og bostedsattraktiviteten svikter.

Et interessant poeng er at kommuner som Fosnes, Flatanger og Lierne, som har befolkningsnedgang i basisscenariet, vil kunne blant de beste vekstkommunene i fylket dersom de greier å skape høy arbeidsplassvekst og samtidig forbedre bostedsattraktiviteten. De verdiene som er lagt inn i scenariene for arbeidsplassvekst og forbedring av bostedsattraktivitet er basert på utviklingen de siste ti år, og er innenfor det som er mulig. Det er dermed mulig for en kommune å få en framtidig befolkningsvekst som ligger høyt over middelframskrivningene.

Det er naturligvis også mulig å få en mye svakere befolkningsvekst dersom både arbeidsplassveksten og bostedsattraktiviteten svikter. Med unntak av Stjørdal vil alle kommunene i Nord-Trøndelag vil få nedgang dersom arbeidsplassveksten blir svak og bostedsattraktiviteten dårligere.

Figur 66: Scenarier for kommunene i Nord-Trøndelag, prosentvis vekst fra 2012 til 2040.

-
- ⁱ Progressivt gjennomsnitt er gjennomsnitt for de siste ti årene, men med større vekt på de siste årene.
- ⁱⁱ Informasjonen om modellen er hentet fra SSBs hjemmesider om befolkningsframskrivinger og SSBs publisasjon Økonomiske analyser 4/2011.
- ⁱⁱⁱ Ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon for et område blir målt som summen av andelen av sysselsatte som pendler ut av området og andelen av arbeidsplassene som det pendles inn til fra andre områder.
- ^{iv} Den interne arbeidsmarkedsintegrasjonen i en region er gjennomsnittet av de enkelte kommunenes andel av sysselsettingen som pendler til en annen kommune i samme region.
- ^v For å sette sammen fire indikatorer for regional sårbarhet, er alle verdiene først skalert slik at laveste verdi=0 og høyeste verdi=100. Deretter er sårbarheten målt som gjennomsnittet av disse fire verdiene. Fire kommuner er egne regioner, for disse er verdien for intern arbeidsmarkedsintegrasjon med.
- ^{vi} Arbeidsmarkedsintegrasjon måles som antall som pendler inn som andel av antall arbeidsplasser i kommunen, pluss antall som pendler ut som andel av samlet sysselsetting med bosted i kommunen
- ^{vii} Indeksen er konstruert slik: Først er hjørnesteinsfaktoren (andel av sysselsetting i det største foretaket) og bransjespesialiseringen (andel av sysselsetting i den største bransjen) omregnet slik at høyeste verdi = 100 og laveste verdi = 0. Så har vi tatt utgangspunkt i gjennomsnittet av disse to målene som vi har kalt bransjehjørneindeks og regnet ut sårbarhetsindeksen etter følgende formel: $\text{Bransjehjørneindeks} * (100 - (\text{Integrasjon}/2))/100$. Det siste leddet reduserer sårbarhetsindeksen etter pendlingsandelen. Dersom en kommune ikke har verken inn- eller utpendling vil sårbarhetsindeksen ikke bli redusert, men være lik bransjehjørneindeksen. En kommune hvor alle sysselsatte pendler ut av kommunen vil få en sårbarhetsindeks på 0.
- ^{viii} Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarkforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.